

A large, stylized illustration of a tree with a thick, gnarled brown trunk and a dense, rounded canopy of dark green leaves. The tree is positioned on the left side of the page, extending from the bottom edge towards the top.

Strategia Rozwoju
Gminy Sośnicowice
na lata
2013-2025

Wykonanie zlecił:

Burmistrz Sośnicowic – Marcin Stronczek

ul. Rynek 19

44-153 Sośnicowice

Komitet sterujący:

Piotr Cieślak - Inspektor ds. inwestycji

Wykonawca

MM Marketing i Innowacje Sp. z o.o.

ul. Ciołka 12/428

01-402 Warszawa

Główni autorzy

opracowania:

Monika Kępka

Magdalena Kępka

Bogdan Kępka

***Autorzy opracowania pragną
podziękować wszystkim pracownikom
Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach
oraz wszystkim uczestnikom
konsultacji społecznych za poświęcony
czas, odpowiedzialność w podejściu do
spraw publicznych oraz merytoryczne
zaangażowanie w proces
opracowywania niniejszej Strategii.***

Spis treści

1.	Wprowadzenie	6
1.1.	Metodologia i etapy prac.....	8
1.2.	Konsultacje społeczne.....	9
2.	Krajowe i regionalne dokumenty strategiczne.....	10
2.1.	Krajowe dokumenty strategiczne	10
2.2.	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”	11
2.3.	Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005 – 2020	13
3.	Diagnoza społeczno - gospodarcza Gminy Sośnicowice	15
3.1.	Ogólna charakterystyka gminy	15
3.1.1.	Położenie i podział administracyjny gminy	15
3.1.2.	Walory przyrodniczo - krajobrazowe	17
3.1.3.	Dziedzictwo historyczne i kulturowe	24
3.2.	Obszar społeczny.....	27
3.2.1.	Demografia	27
3.2.2.	Bezrobocie	29
3.2.3.	Bezpieczeństwo publiczne.....	30
3.2.4.	Pomoc społeczna i ochrona zdrowia.....	31
3.2.5.	Edukacja i oświata.....	32
3.2.6.	Budżet Gminy Sośnicowice	35
3.3.	Obszar gospodarczy	38
3.3.1.	Rolnictwo	38
3.3.2.	Działalność gospodarcza	39
3.4.	Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	40
3.4.1.	Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego.....	40
3.4.2.	Infrastruktura techniczna.....	42
4.	Wnioski z konsultacji społecznych.....	47
4.1.	Konsultacje społeczne – ankieta oceniająca potencjał gminy.....	48
4.2.	Konsultacje społeczne – spotkanie warsztatowe.....	67

4.3.	Konsultacje społeczne – ocena projektu Strategii	68
5.	Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na terenie Gminy	69
5.1.	Problemy obszaru społecznego	69
5.2.	Problemy obszaru gospodarczego.....	69
5.3.	Problemy obszaru środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej.....	69
6.	Analiza SWOT.....	70
7.	Analiza trendów i kierunków rozwoju Gminy Sośnicowice.....	74
8.	Wizja i misja Gminy Sośnicowice	74
9.	Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013 – 2025	76
10.	Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa	94
11.	System monitoringu i ewaluacji Strategii.....	98

1. Wprowadzenie

Według teorii J. Hausner strategia rozwoju określana jest jako „koncepcja działania zmierzającego do zrównoważonego i długotrwałego rozwoju, przedstawiona w formie zwartej dokumentu zawierającego procedury osiągania zamierzonych celów. Dokument taki powinien składać się z następujących elementów: diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, celu strategicznego i celów pośrednich, części dotyczącej sposobu realizacji złożonych celów, z wyszczególnieniem roli poszczególnych podmiotów, mechanizmu monitorowania i korygowania wdrażanej strategii”¹.

Strategię Rozwoju Gminy można również określić jako długofalowy proces wytyczania i osiągania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona generalny kierunek, aspiracje i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki oraz przedstawia metody i narzędzia wdrożeniowe. Zapisy Strategii stanowią zatem determinantę decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię, jak również skuteczną próbą dostosowania się do standardów europejskich.

Samo tworzenie strategii rozwoju, a następnie jej wdrożenie jest procesem bardzo złożonym, obejmującym kilka etapów. Dodatkowo, proces ten jest procesem iteracyjnym (powtarzalnym), pozwalającym na ciągle aktualizowanie założeń strategii, dopasowywanie jej zapisów do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców. Etapy budowy strategii przedstawiają się następująco:

1. Analizy strategiczne - obejmują otoczenie gminy oraz jej terenu i mają za zadanie zdiagnozować potencjały rozwojowe w odniesieniu do szans i zagrożeń, jakie niesie ze sobą otoczenie zewnętrzne.
2. Wyniki przeprowadzonych analiz umożliwiają dokonanie wyboru i opracowanie optymalnej strategii, czyli szczegółowej mapy wskazującej precyzyjnie drogi i środki pozwalające gminie podążać we właściwym kierunku, urzeczywistnić wizję i osiągnąć założone cele.
3. Wdrożenie strategii wiąże się również z realizacją wielu projektów strategicznych.

Dobrze zorganizowany proces opracowania strategii umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna. Utożsamianie się władz i mieszkańców gminy z opracowaną strategią stanowi niezbędny warunek jej skutecznej realizacji.

¹ Hausner J. (red), Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządów województwa, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999, s. 16.

W procesie budowy Strategii bardzo ważną rolę odgrywają również przeobrażenia, jakie zaszły w sferze realnej, tj. rzeczywiste procesy i zjawiska (natury gospodarczej, społecznej, zarządczej, itp.), wpływające na rozwój gminy oraz aktualizacje dokumentów europejskich (Europa 2020), krajowych (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalnych (Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego do 2020r.). Stąd istotne jest by powstała Strategia została opracowana w kontekście dostosowania jej założeń do wytycznych i rekomendacji, które płyną z dokumentów o charakterze nadrzędnym.

„Strategia Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025” jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd gminny polityki rozwoju lokalnego. Jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju gminy do roku 2025. Celem niniejszej Strategii jest możliwie najpełniejsze rozpoznanie uwarunkowań rozwojowych gminy oraz skorelowanie ich z oczekiwaniami mieszkańców gminy i na podstawie tego określenie akceptowalnych kierunków rozwoju.

Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Zakłada się, że Strategia będzie bazowym dokumentem do opracowania i wdrożenia na terenie gminy programów i projektów, współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w okresie programowania 2014 – 2020.

Planowanie strategiczne w formie niniejszego dokumentu spełniać będzie trzy zasadnicze funkcje:

- Decyzyjną – tworzącą merytoryczne podstawy podejmowania decyzji przez podmioty planowania i zarządzania strategicznego, które wspomagają rozwój społeczny i gospodarczy na terenie gminy;
- Koordynacyjną – zapewniającą wielostronną spójność strategii rozwoju gminy, w tym spójność wewnętrzną celów i działań operacyjnych, spójność ze strategią województwa i kraju oraz strategiami sektorowymi Rządu RP, a także spójność z planem przestrzennego zagospodarowania gminy i województwa;
- Informacyjną – mającą szeroki wachlarz odbiorców informacji, w tym wszelkich adresatów polityki rozwoju gminy, określonej w dokumencie strategii. W ramach funkcji informacyjnej dokument strategii pełni także szeroko rozumianą rolę edukacyjną. Informuje o ideach rozwoju gminy oraz o sposobach wdrażania tych idei.

Poszczególne funkcje planowania strategicznego będą podejmowane w pełnym zakresie w procesie zarządzania wspomaganym rozwojem gminy, czyli w procesie wdrażania strategii w życie, poprzez realizację poszczególnych przedsięwzięć gospodarczych, społecznych i organizacyjnych.

1.1. Metodologia i etapy prac

Strategia została przygotowana według uzgodnionej na szczeblu krajowym struktury dokumentu, zapewniającej odpowiedni poziom standaryzacji i porównywalności treści strategii dla samorządów wojewódzkich Polski². Dokument Strategii składa się z pięciu podstawowych części:

- I. Podstaw prawnych i założeń metodologicznych;
- II. Diagnozy stanu wyjściowego oraz przyszłych uwarunkowań rozwoju gminy (w tym uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych) wraz z poprzedzającym rozdziałem opisującym krajowe i regionalne dokumenty strategiczne;
- III. Analizy strategicznej – analizy problemów oraz trendów wraz z analizą SWOT;
- IV. Celów i priorytetów rozwoju gminy do roku 2025;
- V. Opisu systemu wdrażania i monitorowania Strategii oraz źródeł finansowania.

Prace prowadzone nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013 – 2025 oparte zostały o model ekspercko – partycypacyjny, który pozwalał uspołecznić proces tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego.

Pierwszym etapem prac była inwentaryzacja zrealizowana metodą desk research dokumentów planistycznych oraz strategicznych, mających wpływ na kierunki rozwoju Gminy Sośnicowice. Przy opracowaniu Strategii Rozwoju, szczególnie istotne były założenia i wytyczne zawarte w dokumentach wyższego rzędu, tj.: w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” oraz Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego do roku 2020. W ramach drugiego etapu prac zorganizowano konsultacje społeczne w formie ankiety oceniającej potencjał rozwojowy Gminy Sośnicowice, która zamieszczona została na oficjalnej stronie gminy oraz dystrybuowana była w prasie lokalnej. Uzupełniającą formą konsultacji były warsztaty szkoleniowe, podczas których opracowano wspólnie z uczestnikami koncepcje strategiczną obejmującą analizę SWOT oraz kierunki działań rozwoju Gminy Sośnicowice. Kolejny etap obejmował opracowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych. Na początku czerwca projekt dokumentu został przekazany do Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach oraz poddany ocenie przez kierownictwo i pracowników Urzędu, odpowiedzialnych za realizację niniejszego projektu. Ponad to zaplanowane zostały otwarte sesje poświęcone prezentacji i konsultacji opracowanego projektu Strategii. Na podstawie zgłoszonych uwag do projektu Strategii dokonano ich weryfikacji oraz modyfikacji treści dokumentu których dotyczyły, efektem czego powstała finalna wersja Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013 – 2025, która została dostarczona do Urzędu Miejskiego Gminy.

² Zarys metodyki opracowania programów strategicznych, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa, październik 2004

1.2. Konsultacje społeczne

„Strategia Rozwoju Gminy Sońcowa na lata 2013 – 2025” zaprojektowana została w partnerstwie z różnymi przedstawicielami życia gospodarczego i społecznego gminy. Taka polityka miała na celu:

- Wypracowanie kierunków działań odpowiadających oczekiwaniom lokalnej społeczności,
- Zapobieżenie sytuacji, w której strategia działa jako „dokument władzy lokalnej”,
- Uświadomienie uczestników, iż strategia jest podstawą koordynacji działań różnych podmiotów tak, aby nawzajem się uzupełniały i zapewniały efekt synergii.

Prace nad dokumentem prowadzone były z przekonaniem, aby mieszkańcy mogli identyfikować się ze strategią, musi ona obejmować wspólną wizję dotyczącą kierunków i form rozwoju społeczności lokalnej. W związku z tym proces tworzenia strategii skupiony był na opracowaniu systemu, w którym mieszkańcy, instytucje i podmioty władzy podejmują wspólne działania na rzecz rozwoju gminy w układzie władza – społeczność lokalna. Jest to o tyle ważne, że zakres strategii nie powinien skupiać się jedynie na tych obszarach, które ustawowo leżą w kompetencjach gminy, ale winien obejmować również zagadnienia rozwoju w ujęciu całościowym (obszar i zamieszkująca go ludność).

W procesie budowania strategii dla Gminy Sońcowa uczestniczyli przedstawiciele różnych podmiotów, w tym:

- Przedstawiciele władz gminy;
- Pracownicy Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych gminy;
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- Przedstawiciele przedsiębiorców;
- Lokalni liderzy;
- Przedstawiciele innych grup występujący z pozycji interesariuszy.

Tabela 1 Harmonogram konsultacji społecznych

Termin i miejsce spotkania konsultacyjnego	Rodzaj i opis konsultacji społecznych
Od 19 kwietnia do 02 maja 2013r.	I Konsultacje społeczne w formie ankiety oceniającej potencjał rozwojowy gminy, aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń związanych z jej rozwojem. Ankieta dostępna była na oficjalnej stronie internetowej gminy
13 maja 2013r.	II Konsultacje społeczne w formie warsztatów szkoleniowych zorganizowanych w celu poznania potencjału gminy w układzie analizy SWOT (silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia) oraz zadań oczekiwanych do realizacji w latach 2013-2025
17 czerwca 2013r.	III Konsultacje społeczne w formie formularza, w którym można było wyrazić swoje opinie i postulaty do treści tworzonego projektu strategii. Uwagi przyjmowane były na udostępnionym przez Urząd Miejski formularzu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie harmonogramu spotkań konsultacyjnych

2. Krajowe i regionalne dokumenty strategiczne

2.1. Krajowe dokumenty strategiczne

Proces tworzenia lokalnych dokumentów planistycznych, w szczególności Strategii Rozwoju powinien brać pod uwagę zmiany w aktach prawnych regulujących wytyczne prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach, począwszy od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, aż do wojewódzkiej bądź subregionalnej strategii rozwoju. Tak ujęta spójność w wymiarze wertykalnym umożliwia wzmocnienie efektów rozwojowych poprzez jednoznaczne zdefiniowanie kluczowych kierunków interwencji. Jednocześnie powoduje koncentrację środków publicznych na jasno określonych celach rozwojowych.

Schemat 1 Układ zależności oraz hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Źródło: opracowanie własne

Powyższy schemat prezentuje aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, opierający się na hierarchicznym układzie dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą zharmonizowanych i powiązanych. Zawiera on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak pojmowany system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, stanowiąca z kolei podstawę dla projektowania lokalnych dokumentów strategicznych. W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać, aby zachować spójność i relacyjne powiązanie z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych.

Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju priorytetowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie. Zgodnie z ujętym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, do procesu planowania strategicznego powinno włączyć się następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne,
- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” (SRWŚ). Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie określonych priorytetach, operacjonalizację i parametryzację działań strategicznych, jasny podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzący jednak do mobilizacji zasobów wielu podmiotów społecznych.

Struktura SRWŚ obejmuje 3 główne priorytety polityki rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w ramach tych priorytetów. Dla każdego z priorytetów sformulowano cele strategiczne, stanowiące opis pożądanego kierunku zmian i działań w perspektywie do 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach postawionych priorytetów realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań i przedsięwzięć. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformulowana została strategia postępowania, określająca pożądaną stan docelowy, a także określająca czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany będącej pochodną realizacji celów strategicznych. Na poniższym rysunku zobrazowano strukturę dokumentu.

Schemat 2 Struktura Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Źródło: Opracowanie własne

Rekomendacje dotyczące programowania lokalnej polityki rozwoju można odnaleźć w SRWŚ niemalże w ramach każdego postawionego celu strategicznego, które obejmują obszar rozwoju miast i terenów wiejskich. Wśród kierunków polityki rozwoju w tym obszarze zwrócono uwagę na potrzebę integracji przestrzennej na poziomie lokalnym i zapewnienie powiązań lokalnych w obrębie obszarów wiejskich, dla których centrami są małe i średnie miasta, docelowo zapewniające jednolity standard dostępności podstawowych usług i dóbr publicznych.

Wśród kluczowych działań w ramach wyznaczonych celów strategicznych przewidziano poprawę dostępności podstawowych usług publicznych w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej, o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym oraz zdrowotnym, jak również w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Kolejnym kierunkiem polityki jest rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich. Celem działań określonym w ramach tego kierunku jest przede wszystkim przeciwdziałanie narastającym wewnątrz regionalnym zróżnicowaniom o charakterze gospodarczym. W ramach kluczowych działań odnoszących się do poprawy kondycji gospodarczej małych i średnich miast główny nacisk

położony został na rozwój oferty inwestycyjnej jednostek, połączony ze wspieraniem działań lokalnych. Natomiast wśród priorytetów dla obszarów wiejskich wyróżniono wsparcie obszarów rolniczych poprzez wdrożenie instrumentów wsparcia dla rolnictwa ekologicznego oraz marketingu wysokiej jakości produktów lokalnych i regionalnych. Takie działanie wpisuje się w oczekiwanie wzmożonego wykorzystania miejscowych przewag konkurencyjnych.

Innym priorytetem aktywizacji obszarów wiejskich jest funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym. Zwraca się tutaj uwagę na podejmowanie działań z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami, ochrony tożsamości lokalnej, a także dbałości o otoczenie i środowisko naturalne. Wśród kierunków interwencji wymienia się rewitalizację obszarów zdegradowanych, ochronę krajobrazu i ład przestrzennego na obszarach wiejskich, planowanie przestrzenne prowadzone w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

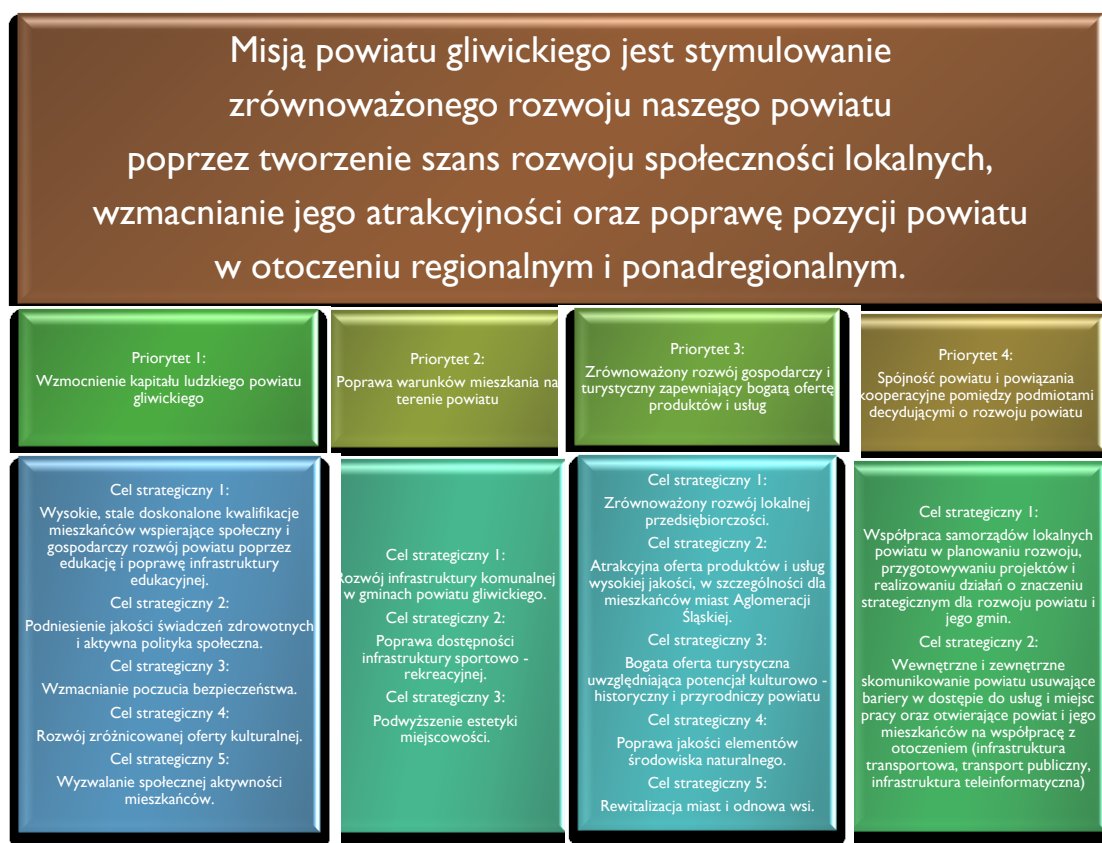
2.3. Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005 – 2020

Kolejnym ważnym dokumentem operacyjnym wyższego rzędu, określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu lokalnym jest Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005 – 2020 (SRPG). Jest to strategia zintegrowana, obejmująca różne wymiary rozwoju lokalnego, w tym przede wszystkim rozwój gospodarczy, społeczny, przestrzenny, ekologiczny, kulturalny. Jest to koncepcja tworząca i rozwijająca korzystne powiązania pomiędzy różnymi sferami rozwoju lokalnego, zwracająca uwagę na współzależne wykorzystywanie potencjałów o różnym charakterze. Jest to również strategia zrównoważonego rozwoju, kładąca istotny nacisk na zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego powiatu oraz respektująca system wartości i tradycji społeczności lokalnej. Misją powiatu gliwickiego jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju powiatu poprzez tworzenie szans rozwoju społeczności lokalnych, wzmacnianie jego atrakcyjności oraz poprawę pozycji powiatu w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Struktura SRPG obejmuje 4 główne priorytety polityki rozwoju powiatu, a także kierunki i sposoby działania w ramach tych priorytetów. Dla każdego z priorytetów interwencji sformułowano cele strategiczne, stanowiące opis pożądanego kierunku zmian i działań w perspektywie do 2020 roku oraz umożliwiające osiągnięcie założonej misji. Strukturę Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego prezentuje poniższy schemat.

Schemat 3 Struktura Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005 – 2020

Źródło: Opracowanie własne

Wśród kierunków polityki rozwoju, które odnoszą się również do rozwoju Gminy Sośnicowice, zwrócono uwagę na potrzebę wzmocnienia kapitału ludzkiego oraz poprawę warunków mieszkaniowych, obejmującą szereg działań odnowy infrastruktury technicznej regionu.

Kolejnym kluczowym działaniem w ramach wyznaczonych celów strategicznych określono również wzmocnienie rozwoju gospodarczego oraz turystycznego, poprzez zapewnienie bogatej oferty produktów i usług, ściśle powiązanej z kulturą i tradycją regionu oraz środowiskiem naturalnym.

Innym priorytetami aktywizacji obszarów wiejskich w powiecie gliwickim jest funkcjonalne powiązania kooperacyjne. Zwraca się tutaj uwagę na podejmowanie działań z uwzględnieniem wewnętrznej i zewnętrznej komunikacji podmiotów odpowiedzialnych za rozwój regionu.

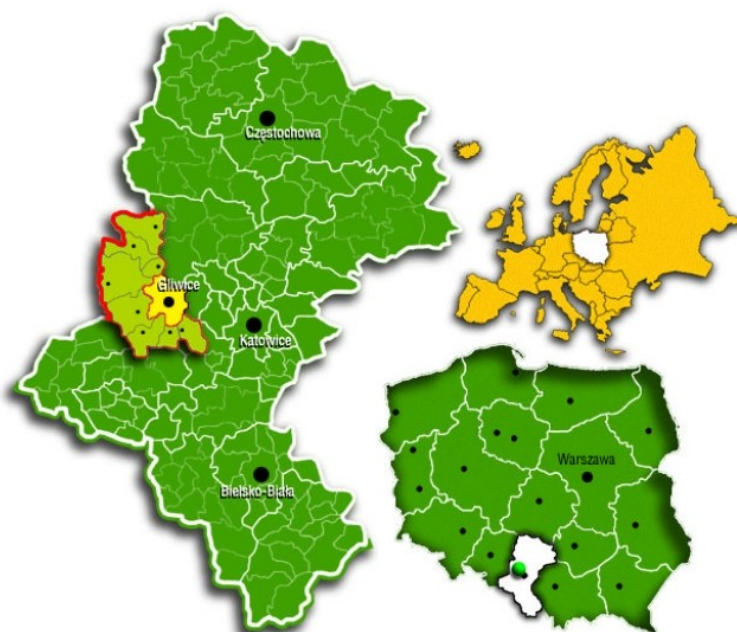
3. Diagnoza społeczno - gospodarcza Gminy Sośnicowice

3.1. Ogólna charakterystyka gminy

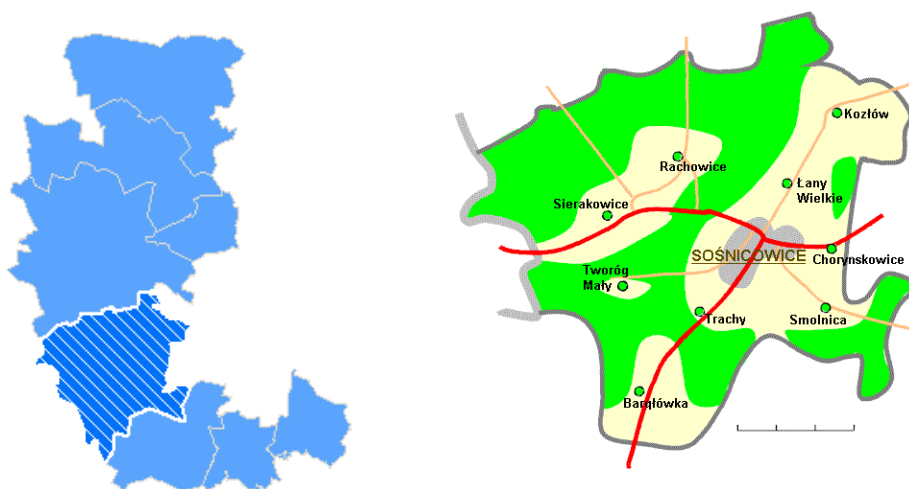
3.1.1. Położenie i podział administracyjny gminy

Gmina Sośnicowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie gliwickim, w niewielkiej odległości od Gliwic. Od zachodu Gmina graniczy z powiatem kędzierzyńsko-kozielskim (województwo opolskie), a od południowego zachodu z powiatem raciborskim.

Rysunek 1 Położenie powiatu gliwickiego na tle województwa śląskiego

Rysunek 2 Położenie Gminy Sośnicowice na tle powiatu gliwickiego

Malownicze tereny Gminy położone są na pograniczu Niziny i Wyżyny Śląskiej, na obszarze wielkiego kompleksu leśnego, między Opolszczyzną a Górnym Śląskiem. Część Gminy stanowi Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, który wraz z otuliną jest obszarem o najwyższych wartościach przyrodniczych i kulturowych, objętym ochroną prawną.

Przez północno-wschodnią część Gminy przebiega droga o ważnym znaczeniu komunikacyjnym – autostrada A4, na odcinku Kleszczów – Sośnica. Zjazd z autostrady funkcjonuje pod nazwą Węzeł Ostropa. Wybudowano również Miejsca Obsługi Podróżnych zlokalizowane w Kozłowie i Rachowicach. Korzystna lokalizacja, bliskie sąsiedztwo aglomeracji katowickiej oraz dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna są głównymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi gospodarczemu Gminy.

Gmina Sośnicowice jest gminą wiejsko – miejską zajmującą obszar 116,32 km². Teren Gminy obejmuje 9 jednostek strukturalnych, w skład których wchodzi: miasto Sośnicowice i 8 sołectw:

- Bargłówka
- Kozłów
- Łany Wielkie
- Sierakowice
- Smolnica
- Trachy
- Tworóg Mały
- Rachowice

Gminy sąsiednie:

- miasto Gliwice (gmina miejska, obszar 134 km², ludność 183 247)
- gmina Pilchowice (gmina wiejska, obszar 68 km², ludność 10 137)
- miasto i gmina Kuźnia Raciborska (gmina miejsko – wiejska, obszar 127 km², ludność 12 287)
- gmina Bierawa (gmina miejsko – wiejska w województwie opolskim)
- gmina Rudziniec (gmina wiejska, obszar 160,4 km², ludność 10 692)

Tabela 2 Wielkość powierzchni terenów na obszarze gminy Sośnicowice.

Nazwa jednostki	Powierzchnia ogółem	
	ha	% powierzchni gminy
Sośnicowice	125, 8530	33,20
Bargłówka	25, 8493	6,82
Kozłów	40, 6631	10,73
Łany Wielkie	35, 0894	9,26
Rachowice	22, 6148	5,97
Sierakowice	49, 0956	12,95
Smolnica	35, 2117	9,29
Trachy	24, 1849	6,38
Tworóg Mały	20, 4587	5,40
Miasto i gmina	379.0205	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach

Miasto i Gmina Sośnicowice pod względem powierzchni znajduje się na trzecim miejscu w powiecie gliwickim, po gminach: Rudziniec i Wielowieś.

3.1.2. Walory przyrodniczo - krajobrazowe

Teren gminy posiada jedno z najkorzystniejszych warunków środowiska naturalnego występujących na obszarach położonych w sąsiedztwie aglomeracji GOP. Opad pyłów notuje się w granicach niższych od dopuszczalnej normy. Średnie normy zanieczyszczenia są również niższe w porównaniu z obszarem otaczającym.

Gmina Sośnicowice charakteryzuje się wysokim standardem czystości środowiska na tle województwa śląskiego oraz brakiem oddziaływań górniczych na powierzchnię terenu. Wysoka w skali regionu atrakcyjność krajobrazu przyrodniczego Gminy, którego głównym walorem jest kameralne, wśród polan leśnych usytuowanie jednostek osadniczych oraz licznych obiektów o dużych walorach historycznych i kulturowych świadczących o średniowiecznym rodowodzie miasta Sośnicowice i wsi soleckich. Cechą charakterystyczną przestrzeni Gminy Sośnicowice jest przeważająca w niej powierzchnia lasów, wśród których usytuowane są miasto Sośnicowice oraz łączące się z nim zabudową wsie soleckie: Łany Wielkie i Trachy oraz wyodrębnione otaczającymi je polami i lasami wsie soleckie: Kozłów, Smolnica, Bargłówka, Tworóg Mały, Sierakowice i Rachowice. Gmina Sośnicowice leży w otulinie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. Jest to obszar o najwyższych wartościach przyrodniczych i kulturowych objęty ochroną prawną.

Ponadto wśród walorów krajobrazowych i akcentów przestrzennych gminy wyróżnić można zespoły obiektów i tereny o wartościach historycznych, kulturowych i przyrodniczych takich jak:

- pałac późnobarokowy w Sośnicowicach,
- fragmenty założenia folwarczno - parkowego w Rachowicach,
- zespół obiektów kuźni miedzi w Kozłowie,
- założenie folwarczne w Łanach Wielkich,
- pozostałości kuźni w Sośnicowicach,
- założenie folwarczne Biały Dwór w Bargłównie,
- zespół zabudowań folwarcznych w Sierakowicach,
- obszary antropogenne powstałe po eksploatacji rudy darniowej żelaza w obrębie miasta Sośnicowice oraz w sołectwach: Smolnica, Sierakowice i Bargłówka,
- zabytkowe cmentarze,
- kościoły i kapliczki przydrożne,
- układy urbanistyczne i inne.

Na terenie gminy znajdują się drzewa - pomniki przyrody objęte ochroną prawną tj.:

- cztery dęby szypułkowe w Łanach Wielkich,
- rezerwat przyrody „Las Dąbrówka” obejmujący grunty leśne o zróżnicowanych typach siedliskowych i zróżnicowanej strukturze wiekowej oraz gatunkowej drzewostanu.

Wody powierzchniowe

Przeważająca część Gminy Sośnicowice położona jest w obrębie zlewni rzeki Bierawki, natomiast krańce północne leżą w zlewni Kłodnicy, a południowe w zlewni rzeki Rudy. Bierawka, Kłodnica i Ruda są dopływami rzeki Odry.

Główne rzeki i potoki to: Rzeka Bierawka

Dane charakterystyczne rzeki:

- długość całkowita 38,5 km (7,5 km na terenie Gminy Sośnicowice)
- przepływ średni niski SNQ 0,59 m³ /s (przekrój w Leboszowicach)

Dopływy rzeki Bierawki:

- potok Sierakowicki o długości ok. 9,5 km
- potok Sośnicowicki o długości ok. 7,0 km

Przez teren Gminy przepływa również potok Kozłówka, który jest dopływem Kłodnicy. Bierawka na całej długości prowadzi wody pozaklasowe (wg danych Śląskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach) i należy do najbardziej zanieczyszczonych rzek województwa Śląskiego. Jakość wód Bierawki kształtuje się pod wpływem zrzutów słonych wód kopalnianych i ścieków bytowo-gospodarczych. Główne źródła zanieczyszczeń to ośrodki miejsko-przemysłowe: Knurów, Czerwionka-Leszczyny oraz zlokalizowane na terenie zlewni kopalnie węgla kamiennego. Na terenie Gminy znajdują się także stawy hodowlane oraz zbiorniki wodne – wyrobiska po eksploatacji żwiru o pow. 3 ha, które są dzierżawione i użytkowane przez Koło Wędkarzy. Występują także liczne drobne oczka wodne o charakterze rekreacyjnym.

Wody podziemne

Na terenie Gminy występują zasoby wód podziemnych w utworach geologicznych trzecio i czwartorzędowych. Czwartorzęd wykształcony jest w postaci piasków drobnoziarnistych, żwiru i glin pylastych. Grubość tych osadów kształtuje się od kilku do kilkudziesięciu metrów. Trzeciorzęd reprezentowany jest warstwami, o różnej grubości piasków drobnoziarnistych, średnioziarnistych i gruboziarnistych, oraz ilów i mulowców. Warstwy wodonośne występują w utworach porowych zarówno czwarto- i trzeciorzędowych oddzielonych są między sobą warstwami ilowców.

Centralne i zachodnie tereny Gminy znajdują się w zasięgu trzeciorzędowego Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych (UPWP) Tr 1 – Kuźnia Raciborska, natomiast wschodnie krańce obejmuje czwartorzędowy UPWP Q 1 – Rejonu Górnej Odry.

Do celów zaopatrzenia Gminy w wodę wykorzystuje się zasoby wód zalegających przede wszystkim w utworach trzeciorzędowych Charakterystykę poszczególnych studni przedstawia Tabela 3.

Ujmowana woda głębinowa posiada ponadnormatywne zawartości żelaza i manganu, dlatego przed podaniem do sieci wodociągowej wymagane jest jej uzdatnienie.

Tabela 3 Charakterystyka studni głębinowych na terenie Gminy Sośnicowice

Lp.	Nr studni	Rodzaj utworu geologicznego	Głębokość studni [m]	Miąższość warstwy wodonośnej [m]	Zasady eksploatacyjne wg pozwolenia wodno prawnego		Uwagi
					Wydajność [m ³ /h]	Depresja [m]	
1	2	3	4	5	6	6	7
Miasto Sośnicowice							
1	S-I*	trzeciorzędowy	71	10 - 12	32,0	18,6	
2	S-II*	trzeciorzędowy	71	10 - 12	15,0	10,2	rezerwowa
3	S-IIbis*	trzeciorzędowy	71	10 - 12	15,0	19,5	
4	Nr1**	trzeciorzędowy	b.d.	b.d.	5,4	7,0	
5	S-1***	trzeciorzędowy	72	12,8	4,8	7,75	

Sołectwo Sierakowice							
6	H-1bis*	trzeciorzędowy	54,8	b.d.	41,8	9,0	
7	H-2*	trzeciorzędowy	33,2	b.d.	38,0	11,0	nieczynna
8	S/79****	czwartorzędowy	32,5	5	13,0	4,0	
Sołectwo Rachowice							
9	SR-2*	trzeciorzędowy	51	10	27,0	13,4	rezerwowa
10	SR-3*	trzeciorzędowy	51	10	43,0	10,0	
Sołectwo Smolnica							
11	S-1*	trzeciorzędowy	b.d.	b.d.	29,6	9,88	nieczynna
12	S-2*	trzeciorzędowy	b.d.	b.d.	32,5	9,0	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z operatów wodno-prawnych

b.d. - brak danych

* - właściciel Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach

** - właściciel, Hotel SILVIA

*** - właściciel Grzegorz i Bogusława Kurdziel

**** - właściciel PW „AGRO MAS Sp. z o.o. w Sierakowicach

Gleby

Powierzchnia gminy Sośnicowice wynosi około 11.650 ha, przy czym dominującą formą zagospodarowania terenu są grunty leśne i zadrzewione. Zajmują one około 6.100 ha co stanowi aż 52,48% powierzchni gminy. Spory obszar zajmują również użytki rolne prawie 35%. Wśród nich największą powierzchnię zajmują grunty orne prawie 78% wszystkich użytków (3139 ha), najmniej zajmują sady tylko 39 ha. Zgodnie z Projektem planu ochrony Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” ponad 90% gruntów orných znajduje się pod zasiewami. Szczegółowe zestawienie użytkowania terenu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Struktura użytkowania gruntów w gminie Sośnicowice

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha	Procent powierzchni [%]
Użytki rolne, w tym:	4039	34,75
Grunty orne	3139	77,72
Sady	69	1,71
Łąki trwałe	527	13,05
Pastwiska trwałe	304	7,53
Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzaczenia	6100	52,58
Pozostałe grunty i nieużytki	1485	12,77

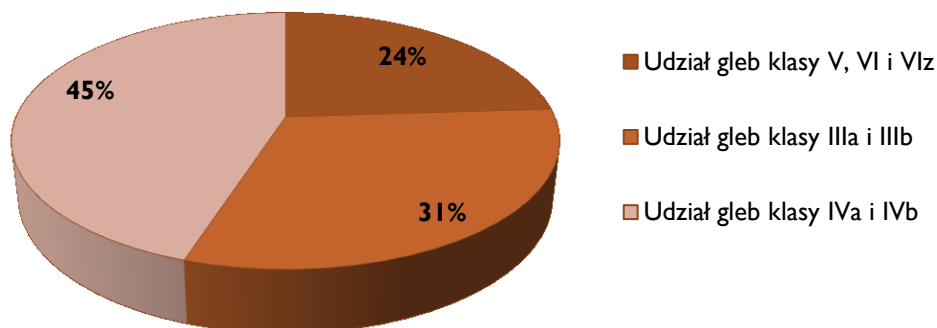
Źródło: POŚ powiat gliwicki, 2010 rok

Na terenie Gminy Sośnicowice występują głównie gleby bielicowe, pseudo bielicowe, brunatne wylugowane oraz czarne ziemie, w niewielkich ilościach występują również gleby mulowo – torfowe.

W wierzchnich warstwach gleb bardzo lekkich występują piaski słabo gliniaste i luźne, w glebach lekkich występują piaski gliniaste, natomiast w glebach lekko średnich występują piaski gliniaste i gliny lekkie pylaste.

Wykres I Procentowy udział klas gleb bonitacyjnych na terenie Gminy Sośnicowice

Źródło: Opracowanie własne

Grunty zdewastowane wymagające rekultywacji występują w Gminie w ilości 61 ha z czego 23% to tereny zdewastowane zaś pozostała ich część 47 ha to tereny zdegradowane.

Na terenie Gminy Sośnicowice w 2001 roku została zakończona rekultywacja części gruntów składowiska odpadów pogórnich „Smolnica” po likwidacji Zakładu Odzysku Węgla w Trachach o łącznej powierzchni 12,24 ha. Grunty te zostały uprzednio wyłączone z produkcji rolniczej i przeznaczone na składowisko odpadów górniczych, natomiast obecnie teren składowiska jest rekultywowany poprzez zalesienie.

Powietrze i klimat

Według rejonizacji klimatycznej Polski E. Romera rozpatrywany obszar znajduje się w zasięgu klimatu wyżyn środkowych – Kraina Śląsko – Krakowska. Należy do regionu Wyżyna Śląska (III). Zgodnie z podziałem Polski na regiony klimatyczne Gumińskiego gmina Sośnicowice znajduje się w dzielnicy częstochowsko - kieleckiej.

Cechą klimatu obszaru całego powiatu gliwickiego jest stosunkowo wysoka średnia temperatura roczna, krótkotrwała zima, wczesna i wilgotna wiosna i ciepłe lato. W zakresie ruchów atmosferycznych obszar ten odznacza się częstym panowaniem ciszy w powietrzu i rzadkością silnych wiatrów. Ponieważ wilgotność powietrza jest tu dość duża, często pojawiają się mgły. W powiecie gliwickim średnie miesięczne usłonecznienie rzeczywiste jest najniższe w styczniu i wynosi minimum 40 godzin. Najwyższe roczne usłonecznienie rzeczywiste wynosi ponad 200 godzin.

Największy wpływ na kształtowanie się pogody na terenie gminy wywierają masy powietrza z nad Atlantyku, co znajduje wyraz w przewadze wiatrów o składowej zachodniej. Średnia roczna temperatura kształtuje się na poziomie 7 - 8°C. Najniższe temperatury występują w grudniu i styczniu, a najwyższe w lipcu. Średni opad atmosferyczny kształtuje się na poziomie 798 mm – największe opady występują w lipcu. Zimą i jesienią obserwuje się na ogół wiatry południowo – zachodnie, południowe i zachodnie, wiosną i latem zachodnie i południowo – zachodnie. Wiatry wschodnie występują przeważnie wiosną i jesienią.

Zgodnie z Atlasem klimatu Województwa Śląskiego charakterystyczne elementy lokalnego klimatu przedstawiają się następująco:

- Średnia miesięczna temperatura powietrza w styczniu -4°C
- Średnia miesięczna temperatura powietrza w kwietniu 6°C
- Średnia miesięczna temperatura powietrza w lipcu 16°C
- Średnia miesięczna temperatura powietrza w październiku 10°C
- Średnia roczna liczba dni mroźnych 35 dni,
- Średnia miesięczna suma opadów atmosferycznych w styczniu 40 mm
- Średnia miesięczna suma opadów atmosferycznych w kwietniu 60 mm
- Średnia miesięczna suma opadów atmosferycznych w lipcu 100mm
- Średnia miesięczna suma opadów atmosferycznych w październiku 40 mm
- Średnia roczna liczba dni z opadem atmosferycznym $\geq 0,1$ mm 180 dni
- Średnia roczna liczba dni z pokrywą śnieżną 70 dni
- Średnie roczne zachmurzenie 68%,
- Średnia roczna wilgotność względna powietrza 81%,

Poza czynnikami naturalnymi, ważnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się klimatu gminy Sośnicowice, powiatu gliwickiego i całego województwa śląskiego jest działalność gospodarcza człowieka. Ta duża koncentracja przemysłu oraz znaczny stopień zurbanizowania powoduje występowanie znacznie większej emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych niż w innych częściach kraju. Ma to wpływ na zmianę struktury tzw. warstwy czynnej atmosfery. Następstwem tego zjawiska jest inny przebieg elementów klimatu niż w warunkach naturalnych.

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Zanieczyszczenie powietrza na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice spowodowane jest głównie przez następujące czynniki:

- emisja pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych;
- duże zagęszczenie zabudowy (niska emisja, utrudnione warunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń);
- gęsta sieć dróg;
- emisja transgraniczna (spoza terenu Gminy).

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń są źródła emisji niskiej związanej z eksploatacją w okresie zimowym nisko sprawnych palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych w domach mieszkalnych. Główną przyczyną emisji pyłów i szkodliwych związków jest stosowanie do opalania tych obiektów mułu węglowego bądź najtańszych gatunków węgla silnie zapopielonych i zasiarczonych.

Surowce mineralne

W granicach gminy Sośnicowice występują stosunkowo bogate złoża kopalin pospolitych: kruszywa naturalne, piaski podsadzkowe oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej a także złoża węgla kamiennego. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego – baza internetowa Midas (stan na dzień 31.12.2010 rok) na terenie gminy występują następujące złoża surowców mineralnych:

- Złoże nr 337 „Gliwice” – złożo węgla kamiennego. Użytkownikiem złoża do 15.09.1999 roku była Gliwicka Spółka Węglowa, obecnie eksploatacja jego została zaniechana.
- Złoże nr 2044 „Sierakowice” – złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej (podtyp: il) o powierzchni 19,0 ha. Użytkownikiem złoża jest Fabryka Ceramiki Budowlanej „Wacław Jopek” Sp. z o.o. Złoże zagospodarowane. Złoże „Sierakowice” zostało częściowo zrehabilitowane w kierunku leśno – wodnym.
- Złoże nr 2045 „Sierakowice II” – złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej (podtyp: il i piasek schudzający) o powierzchni 27,50 ha. Złoże jest rozpoznane wstępnie.
- Złoże nr 3348 „Sierakowice II” – złożo kruszyw naturalnych (podtyp: piasek) o powierzchni 1,90 ha. Eksploatacja złoża w 1989 roku została zaniechana. Teren zrehabilitowany w kierunku rolniczym.
- Złoże nr 232 „Smolnica” – złożo piasków podsadzkowych (podtyp: piaski podsadzkowe, materiał podsadzkowy) o powierzchni 198,70 ha. Złoże rozpoznane jest szczegółowo.
- Złoże nr 4420 „Sośnicowice” – złożo kruszywa naturalnego (podtyp: piasek ze żwirem) o powierzchni 19,50 ha. Eksploatacja złoża została zaniechana.
- Złoże nr 6953 „Trachy” – złożo kruszywa naturalnego (podtyp: piasek) o powierzchni 1,02 ha. Użytkownikiem złoża jest Wolfgang Faber. Złoże zagospodarowane, obecnie jest rehabilitowane w kierunku rolniczo – leśnym.

- Złoże nr 9642 „Trachy 1” – złoże kruszywa naturalnego (podtyp: piasek) o powierzchni 1,96 ha. Złoże rozpoznane jest szczegółowo.
- Złoże nr 4421 „Wesola” – złoże kruszywa naturalnego (podtyp: piasek, piasek ze żwirem) o powierzchni 19,90 ha. Złoże rozpoznane jest wstępnie.

W granicach gminy znajduje się pięć obszarów górniczych, z czego tylko jeden: obszar górniczy Sierakowice 1 ma status aktualny. Koncesję na wydobycie złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Sierakowice I” do dnia 31.12.2025 roku, wydaną przez Marszałka Województwa Śląskiego, posiada LODE Polska Sp. z o.o., Zakład Produkcyjny „Sierakowice”. Powierzchnia obszaru górniczego wynosi 123.111,8 m² a terenu górniczego 301.925,8 m².

3.1.3. Dziedzictwo historyczne i kulturowe

Historia

W ciągu swej kilkusetletniej historii, Sośnicowice były zawsze jednym z najmniejszych miasteczek, nie tylko na ziemi gliwicko-toszeckiej, ale także na całym Śląsku. W związku z tym, że miasteczko rozwijało się na uboczu głównego okręgu przemysłowego, konkurencją sąsiednich Gliwic, oraz licznym zniszczeniom na skutek pożarów i wojen, jakim w ciągu wieków ulegało, wielokrotnie podejmowano próby jego zdegradowania do rzędu osady wiejskiej. Jednakże dzięki zdecydowanej woli i postawie władz lokalnych i mieszkańców Sośnicowic, zawsze w końcu powracały one do statusu miasta.

Pierwsze wzmianki na temat Sośnicowic sięgają przełomu XIII i XIV wieku. Powstanie Sośnicowic wiąże się z osobą księcia opolsko – raciborskiego Władysława (1225-1281). W średniowieczu Sośnicowice należały do państwa czeskiego, natomiast w epoce nowożytnej Sośnicowice wchodziły w skład różnych form państwowości niemieckiej. Nazwa miejscowości najprawdopodobniej pochodzi od dominującego w okolicznych lasach gatunku drzew – sosny. Powyższa hipoteza znajduje uzasadnienie również w heraldyce miejskiej. Na trwale wszedł do niej bowiem symbol sosny, jako znak odrębności i tożsamości miasta. Pewnym zmianom językowym, uległa również sama nazwa miasta, która w źródłach nowożytnych, występuje najczęściej w dwóch wersjach: polskiej - Sośnicowice, i niemieckiej – Kieferstädtel. W 1526 r. Sośnicowice uzyskały prawa miejskie, które jednak utraciły w 1945 r. Od 1.I.1996r Sośnicowice odzyskały prawa miejskie. Z ważniejszych dat w historii Sośnicowic należy wymieść także 1755r, w którym to hrabia Karl Josef von Hoditz zbudował w Sośnicowicach późnobarokowy pałac, stanowiący obecnie perłę architektury miasta, a zarazem najokazalszą budowlę w Sośnicowicach, a także 1945r, w którym w wyniku działań wojennych prawie całkowicie zniszczeniu uległ rynek wraz z pałacem.

Kultura i sport

Na terenie Gminy Sośnicowice istnieje szereg obiektów oraz terenów o wybitnych wartościach historycznych, kulturowych, przyrodniczych oraz turystycznych. W większości są one objęte ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków województwa śląskiego. Taką ochroną został objęty układ urbanistyczny centrum Miasta Sośnicowice na rzucie nieregularnego czworoboku z centralnie położonym rynkiem, a także liczne obiekty do których zalicza się:

- kościół parafialny p.w. Św. Jakuba w Sośnicowicach,
- pałac późnobarokowy w Sośnicowicach,
- kościół p.w. Św. Bartłomieja w Smolnicy,
- kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sierakowicach,
- dom mieszkalny dworski w Sierakowicach,
- kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja w Kozłowie,
- kuźnia miedzi w Kozłowie,
- grodzisko średniowieczne w Kozłowie
- grodzisko wczesnośredniowieczne i średniowieczne w Łanach Wielkich,
- kapliczka przydrożna w Łanach Wielkich
- Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich wraz z otuliną ochronną w granicach Gminy Sośnicowice
- drzewa – pomniki przyrody (4 dęby szypulkowe w Łanach Wielkich, tulipanowiec amerykański przy zabytkowej kuźni miedzi w Kozłowie,

Na terenie Gminy Sośnicowice występują liczne obiekty, które ze względu na swą wartość krajobrazowo – historyczną kwalifikują się do objęcia ochroną przepisami prawa miejscowego i powszechnego. Są to między innymi:

- zachowane fragmenty historycznych układów ruralistycznych wsi: Kozłów, Łany Wielkie, Sierakowice, Smolnica i Tworóg Mały
- rezerwat „Las Dąbrówka” obejmujący grunty leśne o zróżnicowanej strukturze wiekowej oraz gatunkowej drzewostanu
- obszar doliny rzeki Bierawka i potoków: Sośnicowickiego, Smolnickiego i Sierakowickiego oraz potoku Kozłówka i w Bargłównie do rzeki Rudy
- fragmenty lasów ze starodrzewiem w rejonie Kozłowa i Rachowic
- zabudowania folwarczne w Łanach Wielkich, Rachowicach, Sierakowicach i Bargłównie
- pozostałości kuźni w Sośnicowicach
- liczne obiekty sakralne (kościół, kapliczki i cmentarze)

Godny szczególnej uwagi jest zbudowany w 1755 r. późnobarokowy pałac. Ma on kształt podkowy i stoi na fundamentach średniowiecznego zamku. Zdobia go wczesnobarokowe dekoracje. Obecnie mieści się w nim Dom Pomocy Społecznej dla Dziewcząt z upośledzeniem umysłowym. Niezwykły urok mają zabytkowe kapliczki, krzyże przydrożne oraz głazy narzutowe. Przy bocznym wejściu do datowanego na 1447 r. kościoła pod wezwaniem św. Jakuba znajduje się wykuty z piaskowca krzyż pokutny. Między Sierakowicami a Tworogiem Małym, wśród lasów stoi XVIII-wieczna kapliczka (p.w. św. Marii Magdaleny). Na południe od Łan Wielkich zobaczymy wczesnośredniowieczny kurhan, a na nim barokowy ołtarzyk z 1780r. W Kozłowie, na kościelnej wieży wisi jeden z najstarszych na Śląsku dzwonów (1417 r.). Jego dźwięk już przed wojną rozbrzmiewał w radiu – zawsze o godzinie 12:00. Na uwagę zasługują też haldy po kopalni rudy darniowej żelaza (z połowy XIX wieku) oraz fragmenty kanałów kuźniczych w Trachach - Kuźniczce. W lesie między Kozłowem a Rachowicami stoi obelisk lekarza, księcia raciborskiego i etnografa w jednej osobie - Juliusza Rogera. Obelisk ten może być jednym z ciekawszych punktów rowerowej wycieczki. Dukty leśne wytyczają naturalne szlaki dla rowerzystów. Mają oni wówczas przyjemność bliskiego obcowania z dziką przyrodą (sarny, jelenie, dziki, zające).

Na terenie miasta mieści się Miejsko-Gminny Dom Kultury. Jest on miejscem różnych spotkań kulturalnych. Odbywają się tam takie imprezy jak Przegląd Dorobku Kulturalnego Gminy, różne konkursy organizowane przez szkoły, spotkania okolicznościowe z okazji Dnia Matki, Dnia Dziecka itp. W 1999r. zawiązał się Klub Seniora, który skupia 30 członków. Na swych spotkaniach kultywuje stare śląskie tradycje.

Na terenie miasta Sośnicowice w obszarze sportów i rekreacji działają następujące obiekty :

- Klub Sportowy „KS 94” Rachowice,
- Klub Sportowy „Korona” Bargłówka,
- Przyszkolny Klub Sportowy „RUCH” Kozłów,
- Klub Sportowy „Sokół” Łany Wielkie,
- Młodzieżowy Klub Sportowy Sośnicowice, 44-153 Sośnicowice, ul. Raciborska 45a

W trzech miejscowościach z terenu gminy funkcjonują Kluby Piłkarskie prowadzące sekcje piłki nożnej w grupach junior i senior. Swoją działalność reaktywował Przyszkolny Klub Sportowy w Kozłowie. Młodzież z niektórych miejscowości ma także możliwość uprawiania kulturalistyki. Bardzo dużą popularnością na terenie gminy cieszą się rozgrywki w skata sportowego. Wiele osób, korzystając z bardzo dobrze rozwiniętej sieci dróg leśnych uprawia turystykę rowerową, która cieszy się coraz większym powodzeniem i zainteresowaniem mieszkańców. Na uwagę zasługuje również gospodarstwo agroturystyczne „Rancho u Marka” w Bargłówce, w którym prowadzona jest szkółka jeździecka w stylu klasycznym oraz western rodeo. Zawodniczki reprezentujące szkółkę zajęły w 2011r. drużynowo I miejsce w Mistrzostwach Europy Centralnej, a także wielokrotnie zdobywały tytuł Mistrza Polski w stylu western i rodeo.

3.2. Obszar społeczny

3.2.1. Demografia

Mieszkańcy Gminy Sośnicowice to w większości zasiedzieli tu od pokoleń Ślązacy, których cechują właściwe dla mieszkańców tych stron cechy: pracowitość, rzetelność, gospodarność oraz przywiązanie do tradycji.

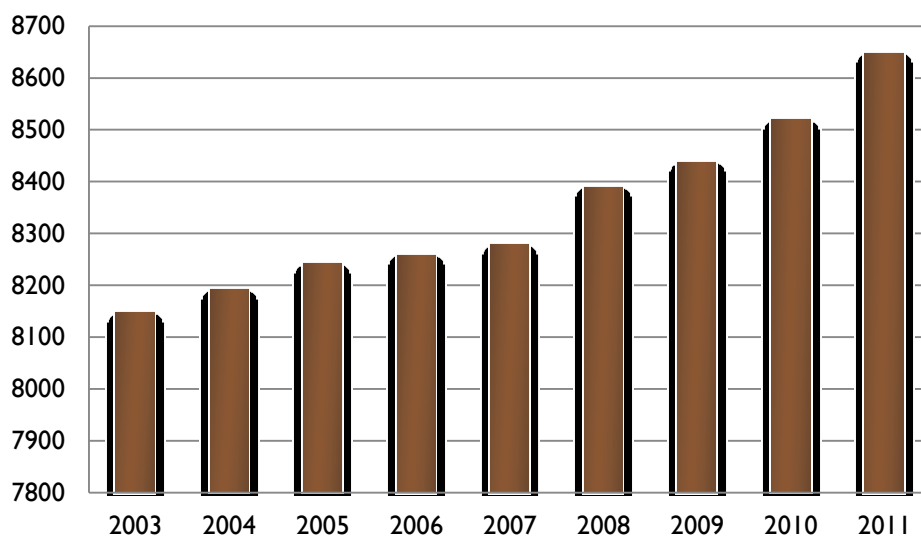
Mieszkańcy Gminy Sośnicowice stanowią liczącą 8646 osób społeczność. Średnia gęstość zaludnienia w Gminie wynosi 74 osób/km² (dane z ewidencji ludności na rok 2011). Gęstość zaludnienia na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice jest zróżnicowana, zdecydowanie największa w mieście, natomiast dużo mniejsza jest w pozostałych sołectwach. Dane liczby ludności w Gminie w latach 2003 – 2011 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5 Liczba ludności w Gminie Sośnicowice w latach 2003 - 2011

Dane	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ludność	8146	8189	8240	8257	8277	8388	8436	8517	8646

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 2
Liczba ludności gminy Sośnicowice w latach 2003 - 2011

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z danych w powyższej tabeli liczba ludności na przełomie lat 2003 – 2011 z roku na rok uległa wzrostowi, co w kontekście rozwoju społeczno- gospodarczego jest pozytywnym zjawiskiem. Zestawienie danych demograficznych w roku 2011 przedstawia tabela oraz rysunki i wykresy przedstawione poniżej.

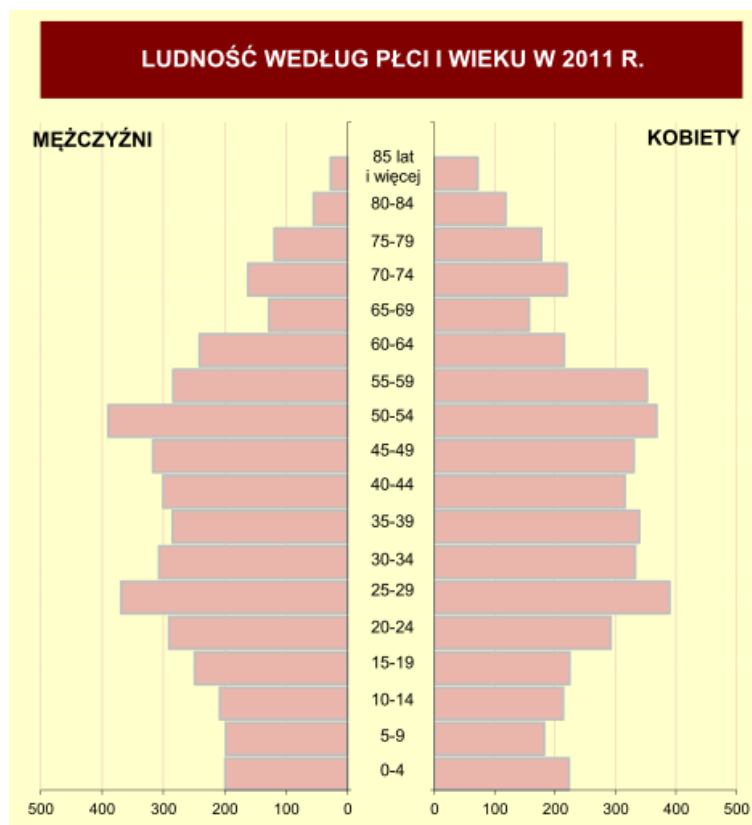
Tabela 6 Dane demograficzne w roku 2011

Dane	Powiat Gliwicki	Gmina Sośnicowice
Ludność	115229	8646
w tym kobiety	59210	4517
w tym mężczyźni	56019	4129
Urodzenia żywe	1179	93
Zgodny	1091	71
Przyrost naturalny	88	22
Saldo migracji ogółem	147	107
Ludność w wieku:		
przedprodukcyjnym	20458	1506
produkcyjnym	75126	5691
poprodukcyjnym	19645	1449

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Strukturę ludności według płci można określić jako zrównoważoną (rys.3), bez znacznej przewagi kobiet lub mężczyzn poza tym społeczność Miasta i Gminy Sośnicowice charakteryzuje duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym (tab.6).

Wykres 3 Ludność według płci i wieku w 2011r.

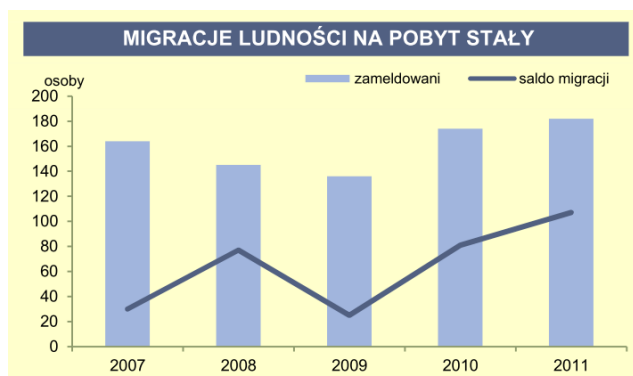

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

Dynamiczna analiza procesów migracyjnych pokazuje spore zróżnicowanie pomiędzy latami 2007-2009 oraz 2009-2011. W pierwszym okresie intensywność zmian była zdecydowanie wyższa, w kolejnym okresie intensywność zmian nie była już tak znacząca.

Wykres 4 Migracje ludności na pobyt stały

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

3.2.2. Bezrobocie

Na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach i Urzędu Statystycznego w Katowicach w okresie 2009 – 2013 obserwuje się ciągle wzrost bezrobocia, z małym wahaniem w roku 2011 gdzie nastąpił mały spadek bezrobocia w porównaniu do roku poprzedniego. W gminie pod koniec marca 2013 r. bez pracy pozostawało 256 osób, w tym 54,3 % stanowiły kobiety. Pozytywnym jednak aspektem jest spadek ilości bezrobotnych kobiet o 4 punkty procentowe w porównaniu do roku 2012 (pod koniec marca 2012 r. kobiety stanowiły 58,3 % ogólnej ilości bezrobotnych).

Struktura bezrobocia Miasta i Gminy Sośnicowice jest w większości odzwierciedleniem tendencji w województwie i w kraju. Klasyfikując bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia największy odsetek na koniec marca 2013r. stanowili bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 37,5 %, policealnym i średnim zawodowym – 24,6 % oraz gimnazjalnym i później – 22,3 %. Niestety osoby o najwyższych kwalifikacjach (9%) mają większy odsetek bezrobocia niż osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (6,6 %). Szczegółowe dane dotyczące skali bezrobocia w latach 2009 – 2013 na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice przedstawiono w poniższych tabelach.

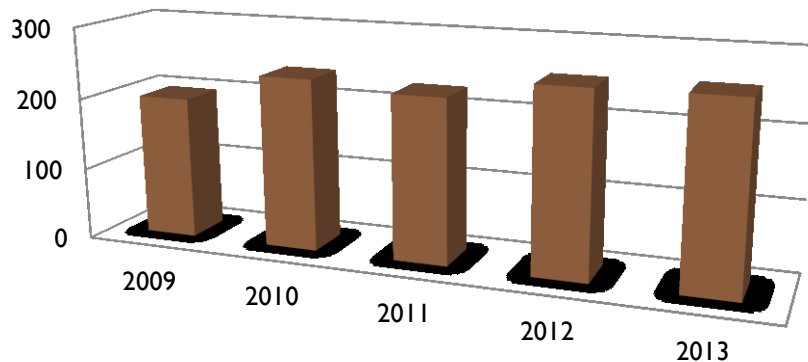
Tabela 7 Liczba bezrobotnych z podziałem na rodzaj wykształcenia

Stan na	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem					
	Ogółem	W tym kobiety	Wykształcenie					
			Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i później	Z liczby ogółem pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
31.12.2009	198	107	17	53	12	65	51	43
31.03.2010	239	116	26	62	14	84	53	48
31.03.2011	228	118	33	45	14	78	58	52
31.03.2012	254	148	31	55	14	92	62	86
31.03.2013	256	139	23	63	17	96	57	79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach

Wykres 5
Liczba bezrobotnych w latach 2011-2013

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 6
Liczba bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia na stan 31.03.2013

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z najistotniejszych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Miasta i Gminy Sośnicowice. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to Policja oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Instytucje te ściśle współpracują ze sobą mając za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa publicznego społeczeństwu.

Z roku na rok wzrasta wykrywalność zdarzeń kryminalnych. Nie odnotowuje się przestępstw o znacznym ciężarze gatunkowym, a także rażącego naruszenia porządku publicznego podczas trwania imprez masowych. Istotny problem stanowi alkoholizm, przestępczość nieletnich oraz bezpieczeństwo na drogach. W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się spadek liczby pożarów, głównie lasów, które stanowią największy procent powierzchni Gminy.

Czynnikiem wpływającym na spadek przestępczości w Gminie oraz poprawę bezpieczeństwa publicznego mógłby być ciągły monitoring newralgicznych punktów w Mieście i Gminie.

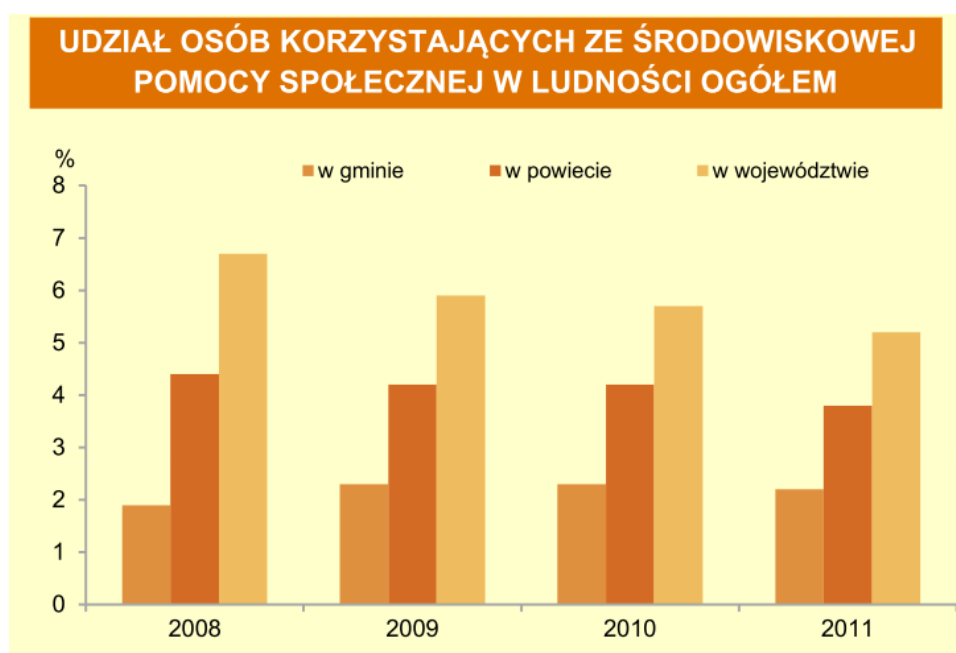

3.2.4. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Pomoc społeczna

W gminie Sośnicowice zadania pomocy społecznej realizowane są przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem działalności jest umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Jednocześnie w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia. Lokalnymi politykami społecznymi są pracownicy socjalni zatrudnieni w ośrodku. W roku 1999 wprowadzone zostały do zadań pomocy społecznej składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne umożliwiające opłacanie ich osobom uprawnionym do zasiłku stałego, zasiłku stałego wyrównawczego, gwarantowanego zasiłku okresowego oraz renty socjalnej. Powodem udzielania świadczeń oprócz uwzględnionego dochodu kwalifikującego rodzinę do konkretnego świadczenia było ubóstwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Wykres 7 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

Jak można zaobserwować z danych na powyższym rysunku, w ramach województwa liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej z roku na rok nieznacznie maleje. W obrębie powiatu i gminy utrzymuje się odpowiednio w okolicach 4 i 3 %.

W 2011 r. wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły **2253,1 tys. zł.**

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Sońnicowice na stan 2011 roku działają 4 zakłady opieki zdrowotnej, zaś liczba osób przypadająca na 1 zakład wyniosła **2162**.

Opiekę nad mieszkańcami Miasta i Gminy Sońnicowice sprawuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Sońnicowicach. Ośrodek ten jest placówką lekarza rodzinnego. Zatrudnia lekarzy specjalistów rodzinnych, pediatrów, ginekologa i stomatologów. Posiada pracownię USG i EKG, gabinet fizykoterapii i akupunktury, laboratorium analityczne, punkt szczepień, gabinet zabiegowy i higienistki środowiskowo szkolnej. Od 01.01.2000r w Ośrodku działa Poradnia Leczenia Bólu z Gabinetem Fizykoterapii. Ponadto na terenie Miasta i Gminy Sońnicowice działają zakłady niepubliczne, prywatne gabinety lekarskie oraz apteka.

Celem nadrzędnym Zakładu Opieki Zdrowotnej jest promocja zdrowia w społeczności lokalnej poprzez coraz szerszy zakres wysokiej jakości świadczeń leczniczych i prewencyjnych. Cel ten realizowany będzie poprzez:

- zapewnienie mieszkańcom Miasta i Gminy Sońnicowice opieki specjalistów medycyny rodzinnej,
- reagowanie w miarę możliwości finansowych oraz lokalowych na potrzeby opieki specjalistycznej poprzez kontraktowanie konsultacji specjalistycznych na terenie Ośrodka
- dążenie do zapewnienia samowystarczalności finansowej Zakładu w oparciu o kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia (w finansowaniu usług zdrowotnych),
- ciągłe szkolenie kadry medycznej i personelu,
- współpraca z Kolegium Medycyny Rodzinnej (Ośrodek ma akredytację na szkolenia rezydentów w zakresie medycyny rodzinnej),
- organizowanie dla potrzeb lokalnych form opieki w zakresie Medycyny Pracy,
- organizowanie akcji w zakresie promocji zdrowia.

3.2.5. Edukacja i oświata

Na obszarze Gminy Sońnicowice działają następujące placówki oświatowe:

Przedszkola

- Przedszkole w Bargłównie,
- Oddział Przedszkola w Sońnicowicach, Trachy,
- Przedszkole w Smolnicy,
- Przedszkole w Sońnicowicach,
- Przedszkole w Łanach Wielkich,
- Przedszkole w Kozłowie,

- Przedszkole w Rachowicach,
- Przedszkole w Sierakowicach,

Szkoły podstawowe

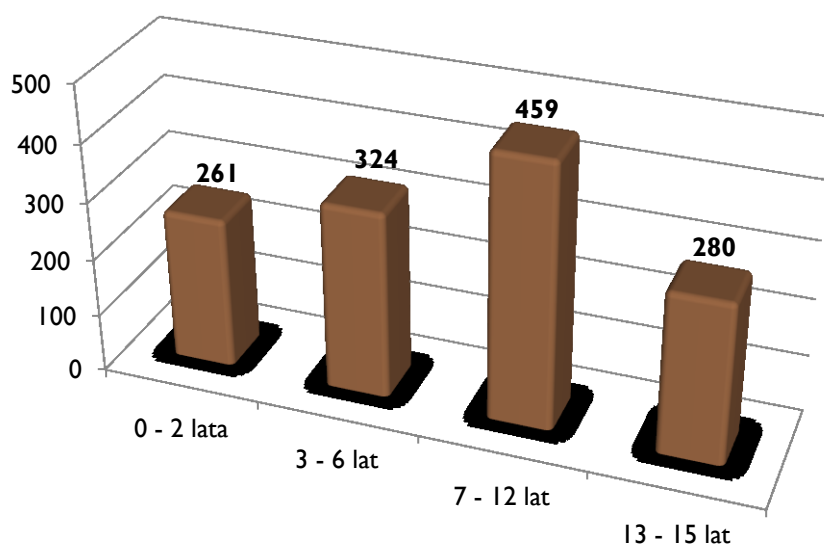
- SP im. Juliusza Rogera w Sośnicowicach
- SP w Bargłównce
- SP w Kozłowie
- SP w Sierakowicach

Gimnazja:

- Gimnazjum imienia „Unii Europejskiej” w Sośnicowicach ,

Na terenie miasta Sośnicowice działa jedna szkoła podstawowa, zaś na terenie wiejskim - szkoły w Kozłowie, w Bargłównce i w Sierakowicach. Uczniowie są dowożeni trzema autobusami szkolnymi. Oddziały zerowe prowadzone są w Przedszkolu Miejskim w Sośnicowicach oraz w przedszkolach na terenach wsi Łany Wielkie, Kozłów, Trachy, Bargłówka, Sierakowice, Rachowice oraz Smolnica. Wszystkie przedszkola zapewniają opiekę dzieciom młodszym.

Wykres 8
Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne

Zestawienie danych dotyczących edukacji na terenie Gminy Sośnicowice prezentują poniższe tabele.

Tabela 8 Edukacja w Gminie Sośnicowice

Edukacja	2009/10	2010/11	2011/12
Żłobki ogółem	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach w ciągu roku	-	-	-
Placówki wychowania przedszkolnego	7	7	7
w tym przedszkola	7	7	7
Miejsca w przedszkolach	250	250	275
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	206	214	249
W tym w przedszkolach	206	214	249
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	418	406	392
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	246	250	253
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:			
Podstawowych	6	5	4
Gimnazjalnych	21	21	21
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach:			
Podstawowych	75	82	90
Gimnazjalnych	12	12	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Katowicach

Stan techniczny placówek oświatowych na chwilę obecną jest stosunkowo dobry. Są to jednak budynki wymagające remontów, w których brak jest sal gimnastycznych (z wyjątkiem SP w Sierakowicach gdzie jest pełnowymiarowa sala gimnastyczna oddana do użytku w roku 2011). W szkołach rolę Sali gimnastycznej pełnią odpowiednio dostosowane klasy lekcyjne.

W 2011 roku subwencja oświatowa w gminie wyniosła 7050 tys. zł, zaś wydatki na oświatę i wychowanie ukształtowały się na poziomie 11858 tys. zł.

W Sośnicowicach działa Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna, której punkty biblioteczne mieszczą się w Szkole Podstawowej w Bargłównie i Szkole Podstawowej w Kozłowie. Punkt Mniejszości Niemieckiej działa przy MGBP w Sośnicowicach.

Tabela 9 Biblioteki i czytelnictwo w Gminie Sośnicowice w roku 2011

	2011
Biblioteki i filie	1
Czytelnicy w bibliotekach publicznych	1205
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	14,2

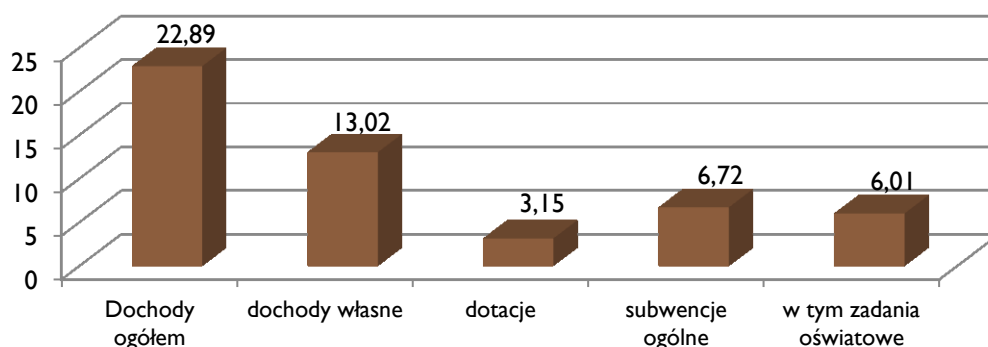
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Katowicach

3.2.6. Budżet Gminy Sośnicowice

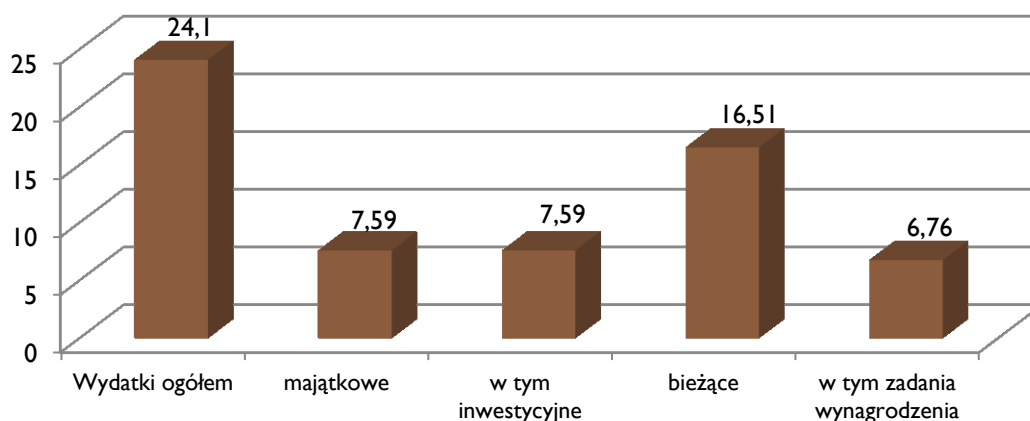
W 2010 roku wydatki budżetu Gminy Sośnicowice wynosiły 24,1 mln zł, zaś dochody 22,9 mln zł, co daje ujemne roczne saldo budżetu. Największy procent wydatków ogółem stanowiły wydatki bieżące, zaś największy udział w dochodach ogółem miały dochody własne Gminy. Zestawienie wydatków i dochodów z roku 2011 w Gminie Sośnicowice obrazuje rysunek poniżej.

Wykres 9
Dochody budżetu gminy w 2010 r. w mln. zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

Wykres 10
Wydatki budżetu gminy w 2010 r. w mln. zł

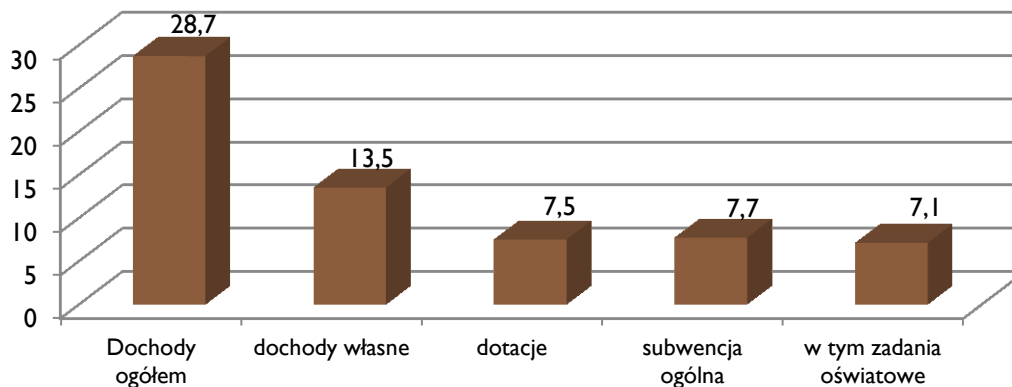

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

W 2011 roku wydatki budżetu Gminy Sośnicowice wynosiły 32,2 mln zł, zaś dochody 28,7 mln zł, co daje ujemne roczne saldo budżetu, tak jak w roku poprzednim. Rozkład procentowy wydatków i dochodów budżetu również nie różni się znacząco od roku 2010, gdzie największy procent wydatków ogółem stanowiły wydatki bieżące, zaś największy udział w dochodach ogółem miały dochody własne Gminy. Zestawienie wydatków i dochodów z roku 2011 w Gminie Sośnicowice obrazuje rysunek poniżej.

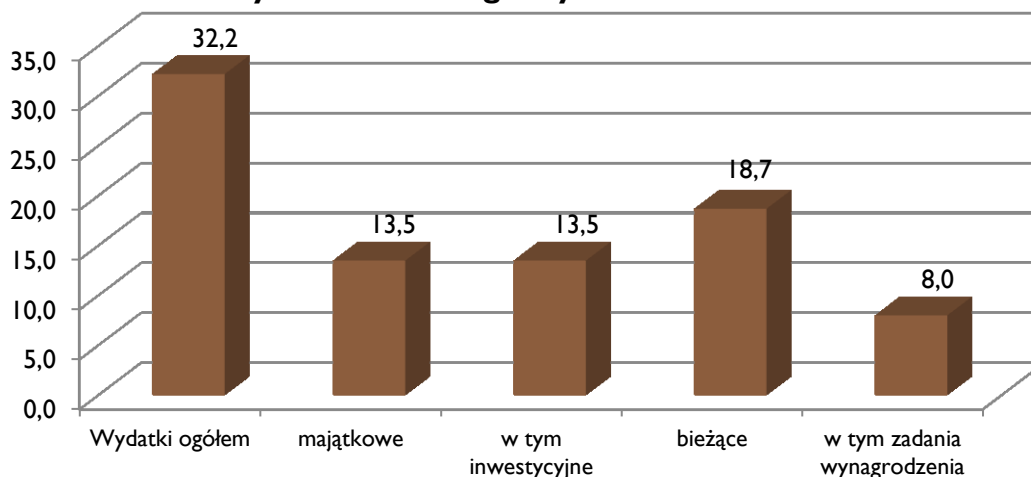

Wykres 11
Dochody budżetu gminy w 2011 r. w mln. zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

Wykres 12
Wydatki budżetu gminy w 2011 r. w mln. zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statystycznego Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

W 2010 r. dochody gminy na 1 mieszkańca wyniosły **2701, 12 zł**, zaś w 2011 r.: wzrosły do **3350 zł**. w 2010 r. Dochody od osób prawnych i osób fizycznych stanowiły w 2010 r. 43,1 % ogółu dochodów budżetu gminy, natomiast dochody z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych 21,2 % ogółu dochodów budżetu gminy. W 2011 r. dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy 47,0%. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł 38,9%

W latach 2008 - 2011 udział dochodów z poszczególnych działów względem dochodu ogółem ulegał zmianom. Największy wzrost dochodów nastąpił w dziale rolnictwo i łowiectwo, bo aż o 18% w porównaniu z rokiem 2010. Wzrost dochodu budżetu gminy wystąpił również w takich działach jak gospodarka mieszkaniowa oraz oświata i wychowanie. Największy spadek dochodu miał miejsce w dziale dochodów od osób prawnych i od osób fizycznych, gdzie w roku 2008 stanowił on ponad 50%

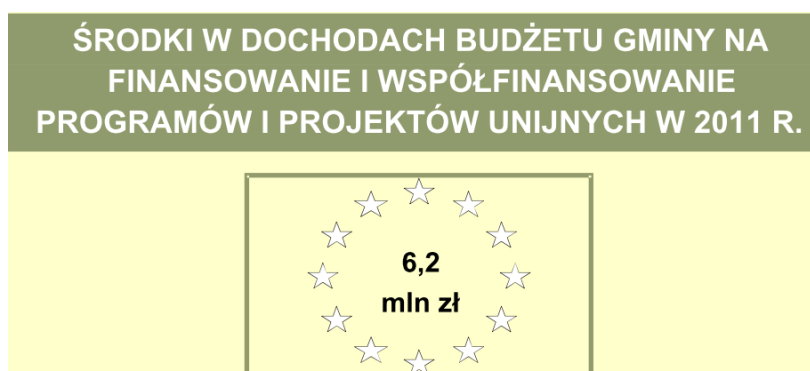
dochodów, zaś w roku 2011 już jedynie 37%. Innymi działami w których zanotowano spadek dochodu były: transport i łączność, pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityk społecznych oraz w dziale różnych rozliczeń. Zestawienie dochodu budżetu gminy według działów prezentuje tabela poniżej.

Tabela 10 Dochody budżetowe Gminy Sośnicowice w latach 2008 - 2011

Dochody budżetu gminy według działów				
	2008	2009	2010	2011
	w %			
Dochody ogółem	100	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo	2,8	0,7	0,4	18,4
Transport i łączność	0,0	2,9	1,5	0,0
Gospodarka mieszkaniowa	3,4	0,6	0,5	4,6
Administracja publiczna	2,9	3,3	3,2	1,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,1	0,0	0,1	0,0
Różne rozliczenia	28,0	33,5	29,4	26,9
Oświata i wychowanie	2,5	1,7	4,5	3,8
Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społ.	7,9	8,1	7,8	6,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,1	0,1	0,2	0,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,0	0,0	9,1	0,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	x	x	x
Kultura fizyczna	x	3,3	0,0	1,2
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	52,1	45,7	43,1	37,0
Pozostałe	0,0	0,1	0,3	0,1

Źródło: Statystyczne Opracowanie własne na podstawie danych z Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

Rysunek 3 Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2011r.

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

W 2010 r. wydatki gminy na 1 mieszkańca wyniosły **2 844,36 zł**, zaś w 2011 r. wzrosły do **3748 zł**

W gminie w 2011 r. 100% wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 41,9% wydatków budżetu gminy.

W latach 2008 - 2011 udział wydatków z poszczególnych działów względem wydatków ogółem ulegał zmianom. Największy i jedyny wzrost wydatków nastąpił w dziale rolnictwa i leśnictwa, był to wzrost rzędu 28,6 % w porównaniu z rokiem 2010. Największy spadek wydatków miał miejsce w dziale transportu i łączności. Zestawienie dochodu budżetu gminy według działów prezentuje tabela poniżej.

Tabela 11 Wydatki budżetowe Gminy Sośnicowice w latach 2008 - 2011

Wydatki budżetu gminy według działów				
	2008	2009	2010	2011
	w %			
Wydatki ogółem	100	100	100	100
Rolnictwo i leśnictwo	1,1	2,9	0,8	29,4
Transport i łączność	5,3	12,9	14,1	7,8
Gospodarka mieszkaniowa	3,6	2,0	0,8	0,6
Administracja publiczna	16,6	12,1	12,9	10,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,4	1,3	1,2	1,0
Różne rozliczenia	X	X	X	X
Oświata i wychowanie	48,7	43,5	47	36,9
Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społ.	12,9	10,2	9,3	7,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,2	0,1	0,2	0,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,2	4,4	4,5	4,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,8	2,1	1,7	1,3
Kultura fizyczna	1,2	7,0	5,8	0,8
Działalność usługowa	0,2	0,4	0,4	0,2
Ochrona zdrowia	1,2	0,8	0,7	0,6
Pozostałe	0,6	0,4	0,5	0,3

Źródło: Statystyczne Opracowanie własne na podstawie danych z Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

3.3. Obszar gospodarczy

3.3.1. Rolnictwo

W krajobrazie gminy Sośnicowice dominują użytki rolne, głównie pola uprawne. Żyzne gleby są przyczyną maksymalnego wykorzystania przestrzeni rolniczej, ograniczając tym samym ilość miedz i zakrzewień śródpolnych, które w istotnym stopniu warunkują różnorodność biologiczną otwartych kompleksów rolniczych. Wśród zbiorowisk roślinnych rozwijających się na uprawach polowych przeważają zbiorowiska sztuczne – agrocenozy, chwasty, zbiorowiska synantropijne i ruderalne. Na terenie gminy uprawiane są głównie: pszenica i jęczmień. Ponadto uprawiane są ziemniaki, rzepak i niewielkie ilości kukurydzy. 1% gruntów przeznaczono pod uprawę warzyw, a 0,13% pod uprawę truskawek.

Użytki rolne w gminie są zmeliorowane. Cała melioracja spełnia funkcję odwadniającą bez możliwości nawadniania. Spływ wód powierzchniowych następuje do paru zlewni w obrębie potoków i rzeki Bierawka. Użytki zielone położone są na terenach mineralnych i bagiennych. W latach 1985 - 1995 na terenach podmokłych i nieużytkach, gdzie była rezerwa wody i możliwość zasilania z potoków powstały nowe kompleksy stawów hodowlanych. Łączna powierzchnia stawów w gminie wynosi 35 ha. Stawy wpłynęły korzystnie na rozszerzenie działalności gospodarczej na obszarze gminy i zwiększyły obszar miejsc wypoczynkowo - rekreacyjnych.

Aktualnie w gminie Sośnicowice funkcjonuje 560 indywidualnych podmiotów gospodarczych. Dużo ponad połowa ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych stanowią małe gospodarstwa rolnicze o powierzchni do 5 ha. W roku 2010 na terenie Gminy Sośnicowice udział powierzchni gospodarstw rolnych w powierzchni gminy ogółem wynosi 43%, zaś przeciętna powierzchnia gospodarstw rolnych liczy 7,39 ha, co jest wielkością bardzo zbliżoną do średniej powiatowej (7,4 ha) oraz zdecydowanie wyższą od przeciętnej wielkości w województwie śląskim (3,41 ha) Na gruntach byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych rozwinęły działalność firmy związane z rolnictwem tj.:

- „Agro-mas” w Sierakowicach - gospodaruje na 440 ha gruntów i prowadzi wysokotowarową produkcję tuczników w cyklu zamkniętym,
- „Butor” w Łanach Wielkich - gospodaruje na 500 ha gruntów, prowadzi hodowlę bydła i trzody oraz zaopatruje rolników w materiał siewny, środki ochrony roślin i nawozy.
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Trachach gospodarująca na 450 ha.

3.3.2. Działalność gospodarcza

Według rocznika statystycznego za 2011 rok , na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice zarejestrowane były w krajowym rejestrze urzędowym REGON 712 podmioty gospodarki narodowej, z czego 26 w sektorze rolniczym, 74 w sektorze przemysłowym oraz 102 w sektorze budowlanym. Z powyższego podziału wynika, iż na terenie Gminy Sośnicowice zdecydowanie dominuje działalność budowlana. W roku 2011 zanotowano 1187 osób pracujących (538 to kobiety). Spośród nich 409 to osoby pracujące w sektorze publicznym i 778 w sektorze prywatnym. Z powyższego podziału wynika, iż na terenie Gminy Sośnicowice zdecydowanie dominuje działalność prywatna (MSP). Podmioty te charakteryzują się elastycznością i dynamiką rozwoju, jednakże bariery formalno – prawne ograniczają ich aktywność. Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze regon w 2011r.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON W 2011 R.		
	Powiat	Gmina
Podmioty gospodarki narodowej		
ogółem.....	8471	712
w tym w sektorze: rolniczym.....	166	26
przemysłowym.....	832	74
budowlanym.....	1109	102
Podmioty gospodarki narodowej		
na 10 tys. ludności.....	735	824
Osoby fizyczne		
prowadzące działalność gospodarczą		
na 10 tys. ludności.....	561	648

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach*

Do największych zakładów funkcjonujących za terenie Gminy należą między innymi:

- LODE Polska Sp. z o.o., Zakład Produkcyjny „Sierakowice”,
- „AGRO-MAS” - Sierakowice
- „TRAKOR” – Sośnicowice,
- Cukiernia „HANIA” - Sośnicowice,
- „BUTOR” - Łany Wielkie
- Zakład Wyrobów Metalowych „URBAN METAL” – Rachowice
- „FOLTRANS - CENTER” – Sośnicowice
- Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Oddział w Sośnicowicach

Ponadto na terenie gminy swoją działalność prowadzą: dwa banki, solarium, cztery zakłady piekarniczo-ciastkarskie, warsztaty napraw samochodów, rozlewnia gazu propan-butan, firmy transportowe i handlowe (art. przemysłowe, części zamienne do maszyn i ciągników rolniczych, środki do produkcji rolnej, art. chemiczne i inne), biuro podróży, agencja ubezpieczeniowa, kilka stacji paliw.

3.4. Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej

3.4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Elementami tworzącymi i wpływającymi na stan środowiska, oddziałując na wody powierzchniowe i gruntowe, powietrze atmosferyczne, gleby oraz otoczenie przyrodnicze, są sieci wodociągowe i kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami ścieków. Składowymi są także gospodarka odpadami stałymi oraz wykorzystywane źródła energii, szczególnie w zakresie ogrzewnictwa. Gmina Sośnicowice w zakresie ochrony środowiska posiada już istotne osiągnięcia, chociaż wiele zadań pozostaje w sferze programowania i niezbędnej realizacji.

Oczyszczalnia ścieków

Miasto i Gmina Sośnicowice posiada własną mechaniczno - biologiczną oczyszczalnię ścieków oddaną do użytkowania w roku 2000. Oczyszczalnia obsługuje 184 budynki (w tym 19 komunalnych) oraz 24 budynki użyteczności publicznej w Mieście Sośnicowice. Przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{d\bar{s}} = 200 \text{ m}^3 / \text{d}$, obecnie jest ona obciążona w ok. 75 %, do oczyszczalni dopływa ok. $150 \text{ m}^3 / \text{d}$ ze 184 budynków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Sośnicowicki w km 4+218.

Jedną z inwestycji Gminy Sośnicowice w latach 2011 – 2013 jest projekt Nr WND-RPSL.05.01.00-064/09-01 pn: „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Sierakowice poprzez budowę kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków”. Jest to podstawowe przedsięwzięcie inwestycyjne Gminy Sośnicowice na lata 2011 – 2013 w obszarze rozwoju infrastruktury technicznej. Inwestycja realizowana jest w oparciu o dofinansowanie z Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 priorytet V środowisko działanie 5.1 Gospodarka wodno - ściekowa. Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje wybudowanie kanalizacji sanitarnej w Rachowicach i Sierakowicach o łącznej długości 21 618 mb oraz oczyszczalni ścieków o przepustowości $340 \text{ m}^3 / \text{dobę}$. Projekt zakłada podłączenie 445 szt. nieruchomości (Sierakowice i Rachowice) do systemu kanalizacji do końca roku 2013.

Na terenie Gminy Sośnicowice w roku 2011 liczba oczyszczalni ścieków wyniosła 2, gdzie liczba ludności obsługiwane przez oczyszczalnie wyniosła 2670.

Gospodarka odpadami

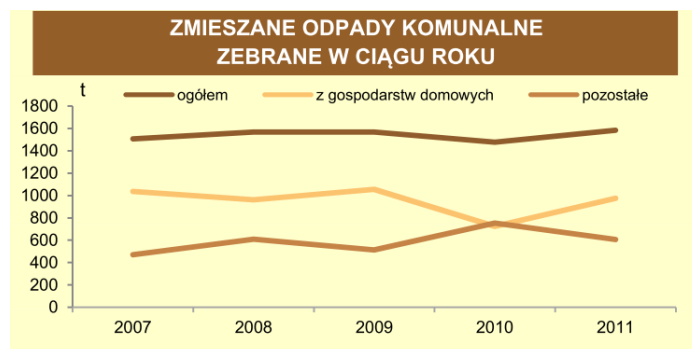
Aktualnie gospodarka odpadami na terenie gminy Sośnicowice jest prowadzona zgodnie z uchwałami Rady Gminy w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy Sośnicowice” został przyjęty uchwałą Nr XXIII/199/2012 Rady Miejskiej w Sośnicowicach z dnia 17.12.2012 r. oraz zmieniony uchwałą nr XXX/270/2013 Rady Miejskiej w Sośnicowicach z dnia 24 czerwca 2013 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXIII/199/2012 Rady Miejskiej w Sośnicowicach w sprawie „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sośnicowice”

Na terenie Gminy Sośnicowice od 01.07.2013r wprowadzany jest nowy system gospodarki odpadami komunalnymi polegający na selektywnej zbiórce odpadów z gospodarstw domowych. Na stronie urzędowej gminy Sośnicowice zamieszczane są dokumenty przybliżające strukturę oraz warunki działania nowego systemu. Można również znaleźć Regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie Sośnicowice.

Biorąc pod uwagę lata poprzednie wywozem odpadów stałych oraz selektywną zbiórką odpadów z terenu Gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach. ZGKiM, który posiada ręczną linię doczyszczającą do surowców wtórnych oraz prasę do tworzyw sztucznych. Bilans zmieszanych odpadów komunalnych zbieranych w ciągu roku prezentuje rysunek poniżej.

Wykres 13 Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na przełomie lat 2007-2011

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

W latach 2009-2011 liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych spadła o 52.

Przedsięwzięcia ekologiczne gminy

Do stopniowej i zauważalnej poprawy stanu środowiska naturalnego przyczyniły się:

- budowa kanalizacji miejskiej (nie zakończona);
- odnowa biologiczna lasów spalonych podczas wielkiego pożaru w 1993 roku;
- likwidacja składowiska przeterminowanych środków ochrony roślin.

3.4.2. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna jest tym elementem w układzie urbanistycznym miasta, który spaja wszystkie inne jego składniki w całość. W jej skład wchodzi zarówno wszelkiego rodzaju sieci uzbrojenia terenu, jak również stan układu komunikacyjnego.

Drogi

Gmina Sośnicowice posiada dogodne połączenia drogowe z Gliwicami, Kędzierzynom-Koźle oraz Raciborzem. Przez teren Miasta i Gminy przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

- 1) drogi wojewódzkie – stanowią one połączenia z innymi miastami w regionie, a więc kształtują tym samym rozwój lokalnej przestrzeni gospodarczej. Na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice istnieją 2 drogi wojewódzkie przebiegające przez 4 miejscowości.

Tabela 13 Drogi wojewódzkie na terenie Gminy Sośnicowice

Lp.	Miejscowość	Ulica	Numer drogi
1	Sośnicowice	Kozielska	408
2		Gliwicka	408
3		Rynek	408
4		Raciborska	919
5	Sierakowice	Kozielska	408
6	Trachy	Raciborska	919
7	Bargłówka	Raciborska	919

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach

- 2) drogi powiatowe – na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice znajduje się 19 dróg powiatowych (tabela 13).

Tabela 14 Drogi powiatowe na terenie Gminy Sośnicowice

Lp.	Miejscowość	Ulica	Numer drogi
1	Sośnicowice	Łabedzka	2991 S
2		Powstańców	2935 S
3		Parkowa	2936 S
4		Smolnicka	2916 S
5	Kozłów	Łabedzka	2991 S
6		Młyńska	2933 S
7.		B/N	2966 S
8	Łany Wielkie	Łabedzka	2991 S
9		B/N	2966 S
10	Rachowice	Wiejska	2918 S
11		Rachowicka	2932 S
12	Sierakowice	Rachowicka	2932 S
13		Tworogowska	2934 S
14		B/N	2967 S
15	Smolnica	Wiejska	2916 S
16		Kościelna	2937 S
17		Leboszowska	2925 S
18	Trachy	Nowowiejska	2924 S
19	Tworóg Mały	Wiejska	2935 S

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach

- 3) drogi gminne – na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice istnieje 94 dróg gminnych. Na terenie Gminy występują także drogi polne oraz leśne, a także drogi które stanowią dojazdy do pól i zagród rolniczych usytuowanych poza głównymi ciągami drogowymi.

Tabela 15 Drogi gminne na terenie Gminy Sośnicowice

Lp.	Miejscowość	Ulica
1	Sośnicowice	Dolna
2		Młyńska
3		Kościuszkowski
4		Szkołna
5		Kościelna

6		Kasztanowa
7		Styczyńskiego
8		Jagiellońska
9		Ligonia
10		Szafranka
11		Lompy
12		Arki Bożka
13		Bema
14		Korfantego
15		Polna
16		Gimnazjalna
17		Szprynek
18		Wesoła
19		Olchowa
20		Kuźniczka
21		Ceramików
22		Św. Jakuba
23		Zielona
24		Stara
25		Kopanińska
26		Polna
27		Tworogowska
28	Bargłówka	Dolna
29		Przedszkolna
30		Górna
31		Kościelna
32		Ulańska
33		Średnia
34		Polna
35		Krótka
36		Marcina
37	Kozłów	Poprzeczna
38		Podlesie
39		Mała
40		Wąska
41		Stawowa
42		Miła
43		Piękna
44		Pogodna
45	Rachowice	Spokojna
46		Kasztanowa
47		Słoneczna
48		Do Groty
49		Polna
50		Wiejska
51	Łany Wielkie	Wesoła
52		Szkolna
53		Boczna
54		Krótka
55	Sierakowice	Pocztowa
56		Strażacka
57		Długa

58		Lipowa
59		Wiejska
60		Polna
61		Leśna
62		Kasztanowa
63		Górna
64		Skotnicka
65		Szeroka
66		Wąska
67		Boczna
68		Dolna
69		Osiedlowa
70		Łęgowska
71		Wrzosowa
72		Dębowa
73		Bierawki
74	Smolnica	Graniczna
75		Szkolna
76		Olchowa
77		Klonowa
78		Brzozowa
79		Osiedlowa
80		Leboszowska
81		Wolności
82	Trachy	Rocha
83		Zamojska
84		Spółdzielcza
85		Raska
86		Leśna
87		Prosta
88		Poprzeczna
89		Rocha
90		Polna
91		Brzozowa
92		Nowowiejska
93		Słoneczna
94		Wrzosowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach

Przez teren gminy przebiega autostrada A4 relacji granica państwa – Wrocław – Opole – Gliwice - Kraków – granica państwa. Na terenie Miasta i Gminy usługi przewozowe prowadzi Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Gliwicach oraz Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach.

Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz

Dostawy energii odbywają się z przebiegających przez obszar Gminy magistralnych sieci elektroenergetycznych 110, 220 i 400 kV. Pod względem dostawy energii elektrycznej układ zasilania Gminy jest wystarczający. Gmina podejmuje ciągle działania mające na celu oświetlenie dróg dojazdowych oraz głównych ulic w Mieście i Gminie.

Miejscowości Gminy Sośnicowice aktualnie nie są zgazyfikowane, istnieje jednak możliwość zgazyfikowania Gminy, dzięki przebiegającemu przez obszar Gminy gazociągu wysokoprężnego Dn 500.

Ciepłownictwo

W Gminie Sośnicowice brak jest sieci c.o. co powoduje że mieszkania ogrzewane są głównie piecami węglowymi lub przy zastosowaniu lokalnych kotłowni na paliwo stałe, olej opałowy lub energię elektryczną.

W związku z tym, iż stan taki wywiera niekorzystny wpływ na jakość powietrza w Gminie konieczna jest modernizacja oraz wymiana istniejących pieców węglowych na ekologiczne.

Wodociągi i kanalizacja

Teren gminy Sośnicowice jest w pełni zwodociągowany. Głównym dostawcą wody jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sośnicowicach. Sołectwo Kozłów zaopatrywane jest w wodę przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach, z ujęć eksploatowanych przez to przedsiębiorstwo.

Na terenie gminy znajdują się cztery komunalne ujęcia wód podziemnych: ujęcie „Sośnicowice” (3 studnie), ujęcie „Sierakowice” (2 studnie), ujęcie „Rachowice” (1 studnia) i ujęcie „Smolnica” (1 studnia). W Sośnicowicach znajdują się ujęcia wody, które wspólnie ze zbiornikiem wyrównawczym - ciśnieniowym zlokalizowanym w Łanach Wielkich stanowią ciąg technologiczny służący zaopatrzeniu w wodę miejscowości Sośnicowice, Łany Wielkie, Trachy i Bargłówka. Woda ta ma dobre parametry jakościowe i nie wymaga uzdatniania, a jedynie okresowego chlorowania. Wydajność ujęcia w pełni pokrywa zapotrzebowanie w wodę miejscowości włączonych w układ wodociągu zbiorowego. Natomiast woda z ujęć w Sierakowicach, służąca zaopatrzeniu Sierakowic i Tworogu Małego oraz woda z ujęć w Rachowicach i Smolnicy ze względu na ponadnormatywną zawartość związków żelaza, poddawana jest uzdatnianiu.

Odsetek ludności korzystający z instalacji wodociągowej utrzymywał się w ostatnich latach na stabilnym poziomie 95%, co jest wielkością zbliżoną do wskaźników rozwoju sieci wodociągowej zarówno w powiecie gliwickim jak i województwie śląskim.

Zdecydowanie wyższe zróżnicowanie występuje w przypadku dostępności do sieci kanalizacyjnej. Ten element infrastruktury sieciowej w Gminie Sośnicowice w roku 2010 kształtuje się na poziomie 23%, zdecydowanie niższym od przeciętnej powiatowej (ok. 50 %) oraz wojewódzkiej (ok. 70%).

Budownictwo mieszkaniowe

W roku 2011 na terenie gminy znajdowało się 2504 mieszkań, w porównaniu z rokiem 2009 (2476) liczba mieszkań wzrosła o 28. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² wynosi 105,3. Stan techniczny większości zabudowań mieszkaniowych jest zły. Dotyczy to zwłaszcza centrum miasta, gdzie znajduje się najwięcej starych budynków.

Tabela 16 Zasoby mieszkaniowe Gminy Sośnicowice w roku 2009 i 2011

ZASOBY MIESZKANIOWE		
	2009	2011 ^a
Mieszkania.....	2476	2504
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	104,5	105,3
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych.....	451	437
Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych w tys. zł.....	78,5	-

^a Mieszkania i powierzchnia użytkowa w 2010 r.

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Katowicach

4. Wnioski z konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne są częścią praktyki partycypacji społecznej oraz istotnym elementem procesu decyzyjnego w demokracji lokalnej. Jest to narzędzie, dzięki któremu społeczność lokalna uzyskuje możliwość zapoznania się z projektami działań planowanych przez władzę lokalną oraz może wyrazić swoją opinię na ich temat. Konsultowanie najważniejszych decyzji z mieszkańcami danej jednostki samorządowej powinno być podstawą zarządzania lokalnego, co jest zgodne z istotą samorządności.

Udział mieszkańców w procesie decyzyjnym zwiększa transparentność działań administracji lokalnej, a także pozytywnie wpływa na poczucie odpowiedzialności społeczności związanej ze współdecydowaniem w istotnych dla niej sprawach. Konsultacje społeczne, choć nadal nie są wykorzystywane jeszcze na tak dużą skalę jak w innych państwach Europy, są w Polsce coraz powszechniejszą praktyką i potrzebą, związaną ze wzrostem świadomości społecznej dotyczącej wzajemnych relacji władzy i społeczności lokalnych.

Konsultacje społeczne były ważnym etapem prac nad strategią. Odbywały się w trzech etapach. Pierwszy etap obejmował ankietyzację z udziałem mieszkańców gminy. Drugim etapem było spotkanie pracowników firmy MM Marketing Innowacje Sp. z o.o. z przedstawicielami Gminy Sośnicowice włączając przedstawicieli władz, urzędników i pracowników gminy oraz mieszkańców, NGO, i Stowarzyszeń. Głównym celem prowadzonych konsultacji społecznych było zebranie opinii i uwag na temat przyszłego rozwoju gminy. Ostatnim etapem była lokalna ocena stworzonego projektu Strategii. Zgłoszone uwagi i opinie zostały w dużym stopniu uwzględnione w końcowej wersji dokumentu.

4.1. Konsultacje społeczne – ankieta oceniająca potencjał gminy

Konsultacje społeczne w formie ankiety oceniającej potencjał gminy odbyły się według zaplanowanego wcześniej harmonogramu realizacji. Ankieta została umieszczona na witrynie internetowej Urzędu Miasta Sośnicowice w dniu 19 kwietnia 2013 roku oraz dystrybuowana w lokalnej prasie. Projekt kwestionariusza ankietowego dołączony został jako załącznik do niniejszej Strategii.

Zainteresowanie konsultacjami oraz odzew w postaci otrzymanych formularzy zwrotnych był zadowalający. Dostarczono trzysta trzydzieści kwestionariuszy wypełnionych w zdecydowanej większości za pomocą Internetu.

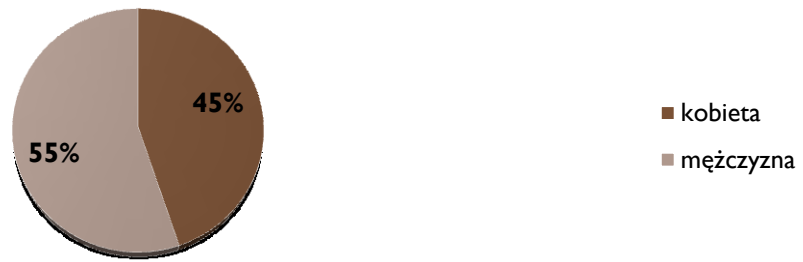
Ankieta skierowana była do społeczności lokalnej w celu zbadania opinii na temat potencjału rozwojowego Gminy Sośnicowice. Pytania dotyczyły oceny trzech obszarów: społecznego, gospodarczego oraz związanego z infrastrukturą techniczną i środowiskiem naturalnym. Badano również opinię ludności na temat mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń stojących przed rozwojem Gminy Sośnicowice.

W badaniu wzięło udział 148 kobiet (45%) oraz 182 mężczyzn (55%). Wśród badanych, największą reprezentację stanowili respondenci w wieku 26 – 45 lat. Najmniej licznie reprezentowane były grupy osób najstarszych, powyżej 61 lat, oraz w wieku 46 - 60.

Pod względem zatrudnienia najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące, następnie posiadające status ucznia/studenta oraz przedsiębiorcy. Najmniej liczną grupą osób byli emeryci. Wśród osób badanych nie pojawiali się respondenci określani w kwestionariuszu jako osoby bezrobotne.

Wykres 14
Struktura próby ze względu na płeć

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 15
Struktura próby ze względu na wiek

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 16
Struktura próby ze względu na zatrudnienie

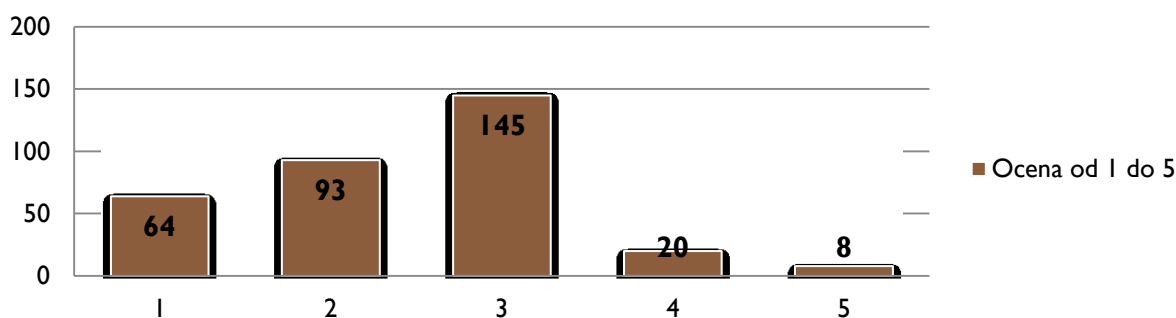
Źródło: Opracowanie własne

Pytania z obszaru gospodarczego

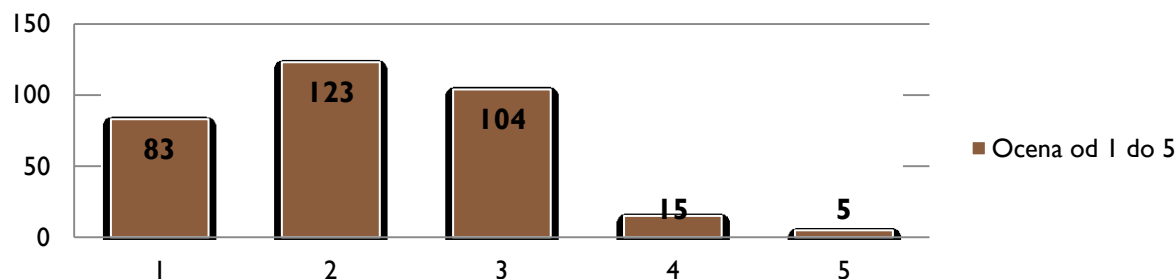
Aby zbadać gospodarczy potencjał Gminy Sośnicowice zadano ankietowanym 7 pytań z tego zakresu. W każdym z pytań należało ocenić badane zjawisko od 1 do 5, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 jest oceną najwyższą. Pierwsze dwa pytania dotyczyły warunków prowadzenia działalności gospodarczej, zarówno rolnej jak i produkcyjnej. W obu przypadkach większość osób wypowiedziała się dość negatywnie, przyznając ocenę 2 lub 3. W przypadku pytania o atrakcyjność inwestycyjną na obszarze Gminy Sośnicowice odpowiedzi rozkładały się dość równomiernie, choć nadal większość ankietowanych przyznawała niższe noty. W pytaniu o dostępność usług większość osób oceniała ją na poziomie 3. Zagadnienia związane z turystyką regionu wypadły dość negatywnie, mimo dobrej oceny atrakcyjności turystycznej, gdzie większość osób przyznawała ocenę na poziomie 4, to odpowiedzi na kolejne pytania w tym zakresie przypadły na ocenę 1- 2, szczególnie kwestie dotyczące promocji turystycznej gminy w celu pozyskiwania potencjalnych turystów. Rozkład odpowiedzi na pytania z obszaru gospodarczego obrazują wykresy poniżej.

Wykres 17
Jak oceniasz warunki prowadzenia działalności rolnej?

Źródło: Opracowanie własne

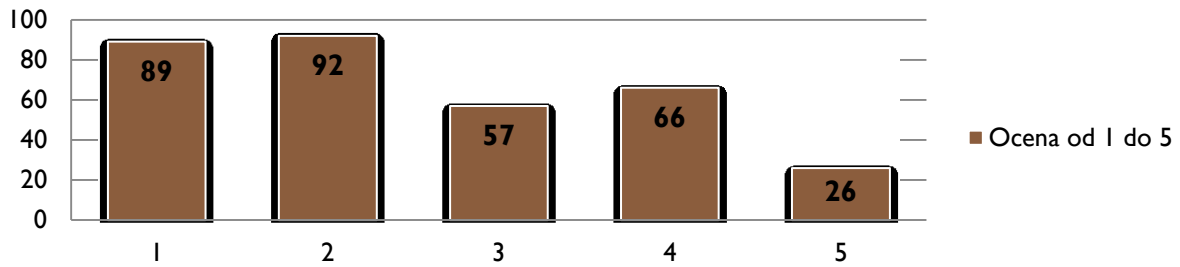
Wykres 18
Jak oceniasz warunki prowadzenia działalności produkcyjnej?

Źródło: Opracowanie własne

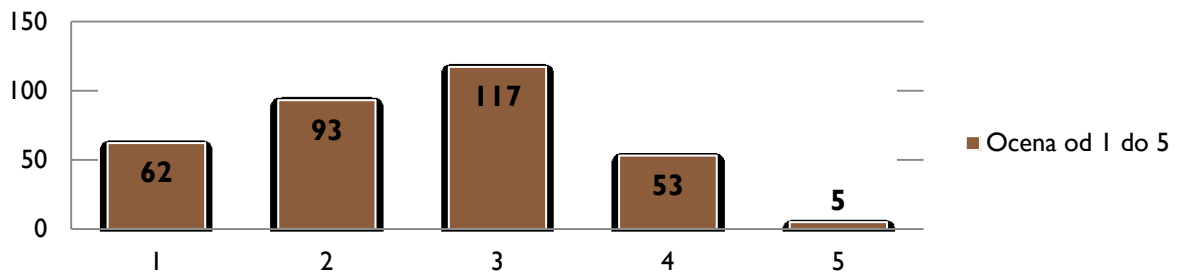

Wykres 19
Jak oceniasz atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?

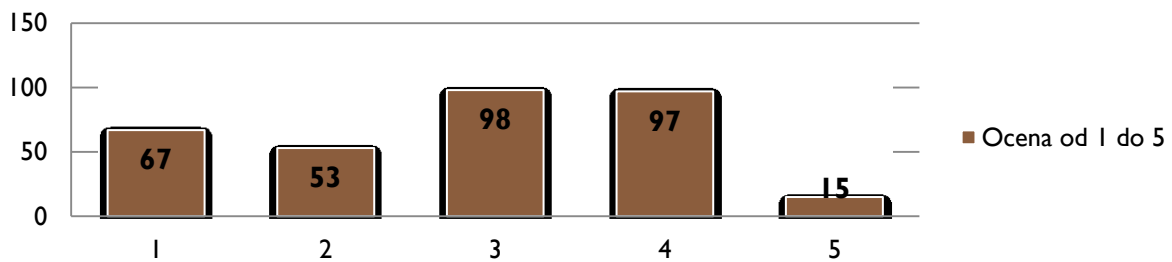
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 20
Jak oceniasz dostępność usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe)?

Źródło: Opracowanie własne

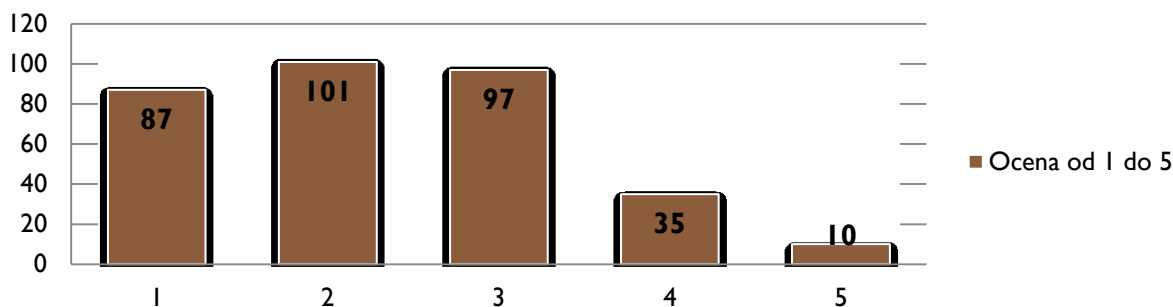
Wykres 21
Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy?

Źródło: Opracowanie własne

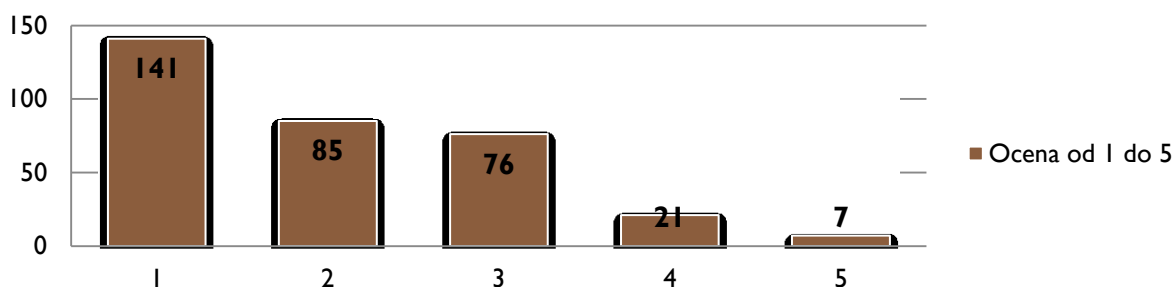

Wykres 22
Jak oceniasz poziom bazy turystyczno - wypoczynkowej?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 23
Jak oceniasz działania promocyjne gminy, mając na celu pozyskanie potencjalnych turystów?

Źródło: Opracowanie własne

Pytanie z obszaru środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej

Aby zbadać obszar infrastruktury technicznej Gminy Sońnicowice zadano ankietowanym 10 pytań z tego zakresu. W każdym z pytań należało ocenić badane zjawisko od 1 do 5, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 jest oceną najwyższą.

W ocenie jakości dróg w gminie Sońnicowice przeważają oceny negatywne, aż 228 na 330 badanych uważa, że stan dróg w gminie jest zły i bardzo zły. Jedynie 21 na 330 respondentów pozytywnie oceniało stan dróg.

Zapytano mieszkańców o możliwość dojazdu do innych miejscowości w gminie, przy wykorzystaniu komunikacji zbiorowej oraz możliwość dojazdu do pobliskich miast. Badani mieszkańcy w większości bardzo negatywnie oceniają komunikację zbiorową w gminie.

W ramach badania obszaru infrastruktury technicznej zadano pytania dotyczące oceny infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej. Znaczna część badanych mieszkańców negatywnie ocenia infrastrukturę kanalizacyjną w gminie Sońnicowice. W lepszej sytuacji zdaniem respondentów jest infrastruktura wodociągowa.

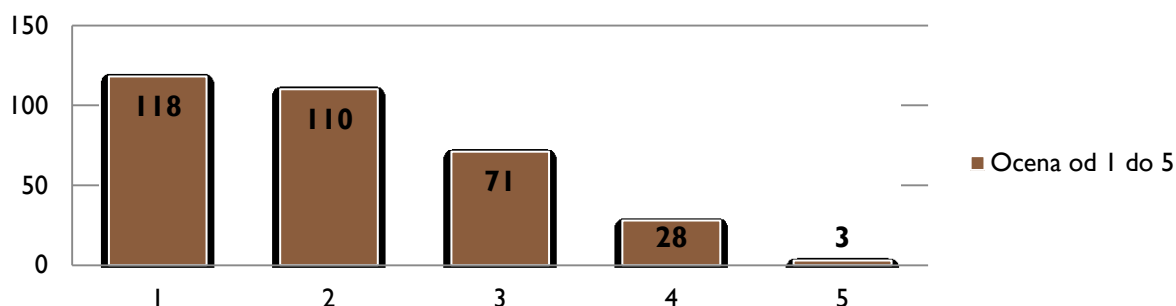

W ankiecie pojawiło się pytanie odnoszące do oceny dostępności sieci internetowej w gminie. Większość mieszkańców pozytywnie ocenia dostęp do Internetu w gminie Sośnicowice.

Stan środowiska naturalnego badani mieszkańcy oceniają pozytywnie, takie odpowiedzi pojawiły się w 143 na 330 kwestionariuszy. 94 na 330 respondentów stwierdziło, że środowisko naturalne w gminie jest zaniedbane. Podobna grupa ankietowanych wykazała ambiwalentne odczucia w tym obszarze. Badając opinię mieszkańców w obszarze estetyki regionu 25% ankietowanych pozytywnie ocenia estetykę miejsc publicznych w gminie.

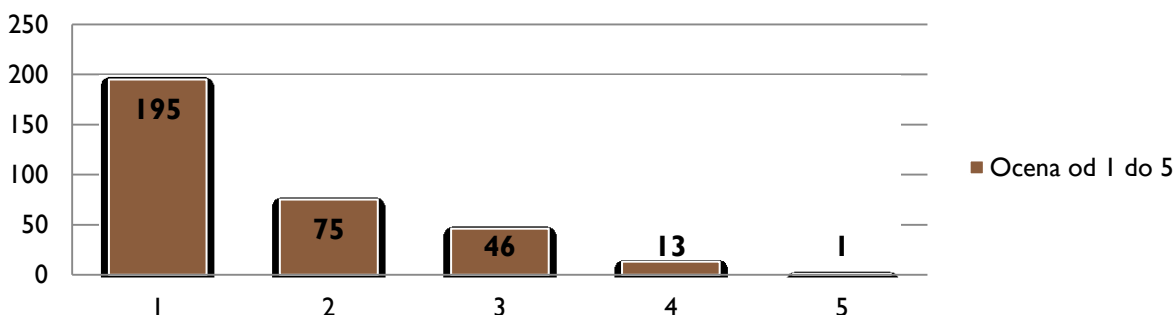
Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące obszaru infrastruktury technicznej gminy Sośnicowice przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 24
Jak oceniasz stan dróg?

Źródło: Opracowanie własne

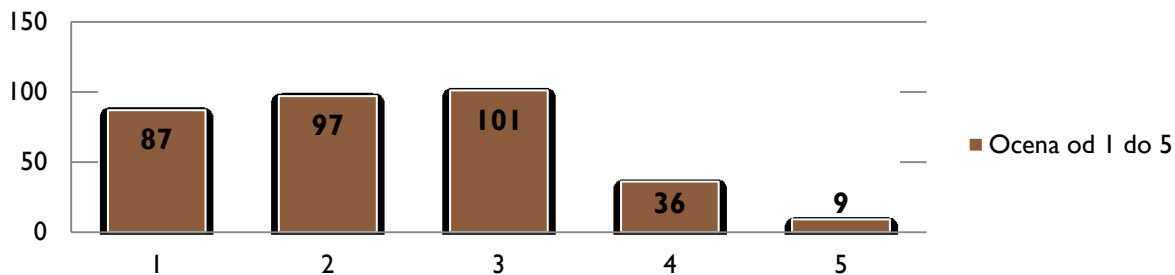
Wykres 25
Jak oceniasz komunikację zbiorową w gminie?

Źródło: Opracowanie własne

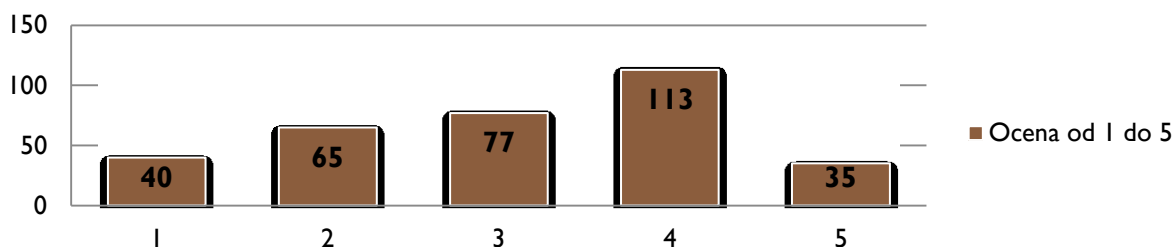

Wykres 26
Jak oceniasz małą infrastrukturę w gminie?

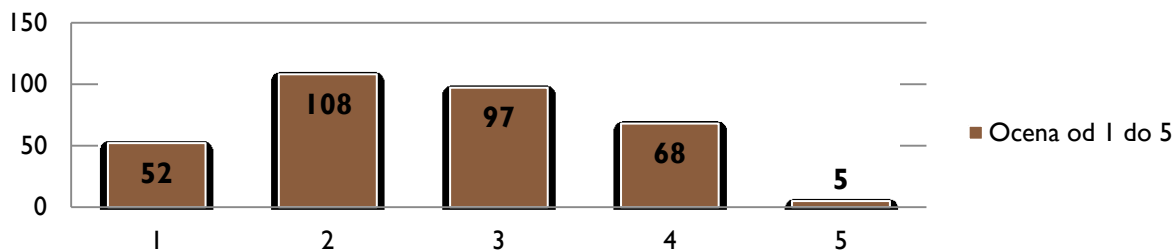
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 27
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?

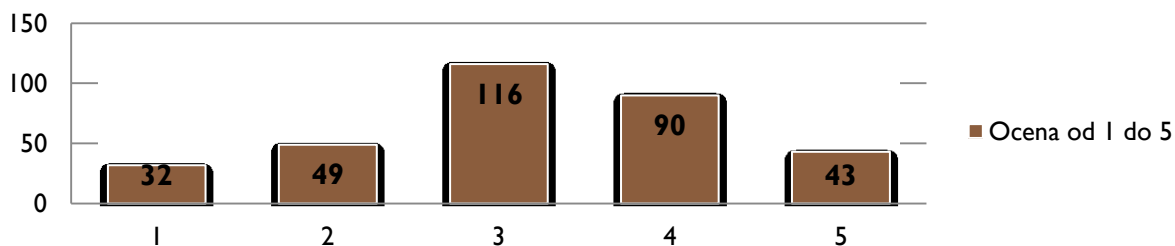
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 28
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?

Źródło: Opracowanie własne

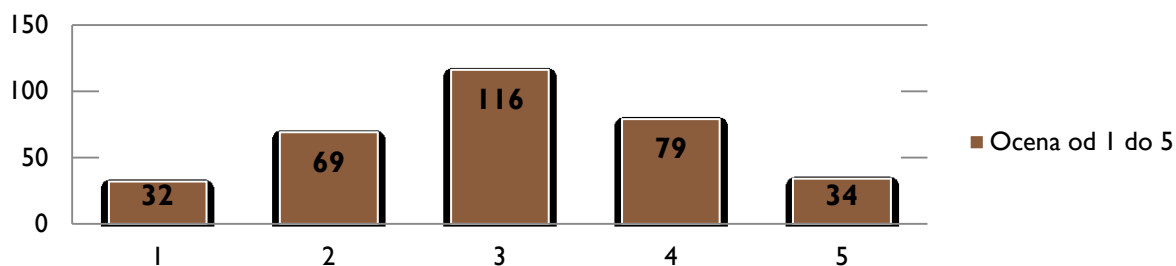
Wykres 29
Jak oceniasz dostęp do Internetu w Twojej miejscowości?

Źródło: Opracowanie własne

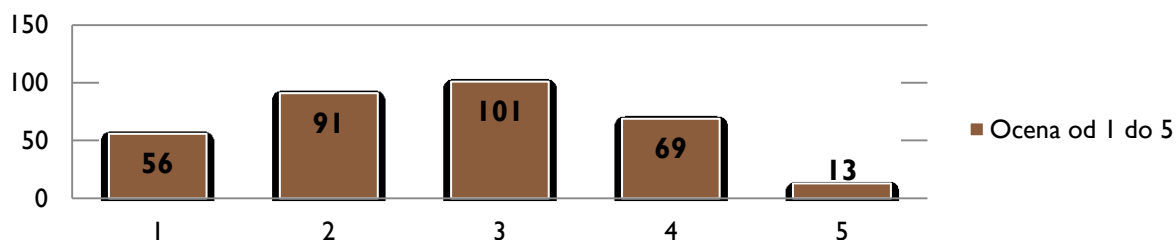

Wykres 30
Jak oceniasz poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, parki, ławeczki itp.)?

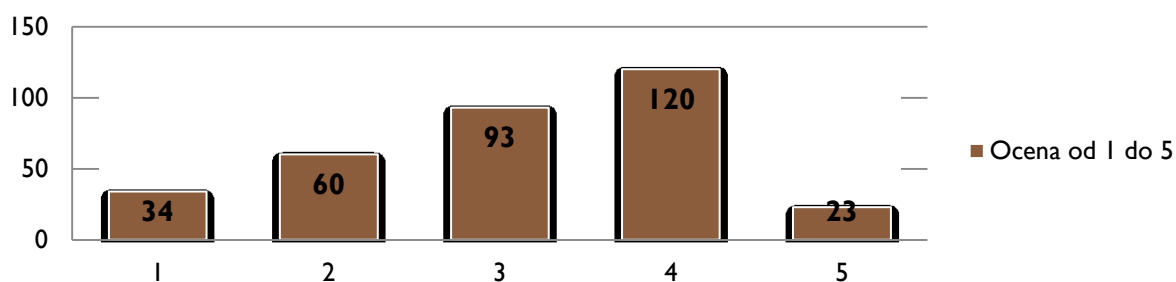
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 31
Jak oceniasz estetykę przestrzeni publicznych w swojej miejscowości?

Źródło: Opracowanie własne

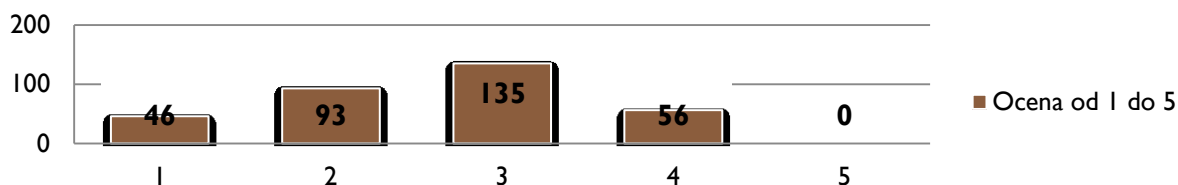
Wykres 32
Jak oceniasz stan środowiska naturalnego na terenie gminy?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 33
Jak oceniasz efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?

Źródło: Opracowanie własne

Pytanie z obszaru społecznego

W ramach oceny obszaru społecznego poproszono mieszkańców o wydanie opinii na temat dostępności usług ochrony zdrowia. Większość respondentów wypowiadała się w skali 1 – 3. Wnioskować można, iż ocena możliwości skorzystania z usług z ochrony zdrowia w gminie w opinii mieszkańców jest negatywna. Pozytywnych opinii udzieliło ok. 21% badanych. Badając obszar społeczny poruszono zagadnienie jakim jest bezrobocie i możliwość uzyskania zatrudnienia. Zdecydowana większość respondentów uznała to za duży problem w gminie oceniając dostęp do miejsca pracy na poziomie 2.

Zbadano również opinie mieszkańców gminy Sośnicowice na temat poziomu usług pomocy społecznej. Większość respondentów oceniała te usługi na poziomie 3. Zadano również pytanie dotyczące poziomu obiektów na potrzeby mieszkań socjalnych. Niestety większość badanych osób wypowiedziała się dość negatywnie, oceniając na poziomie 1-3.

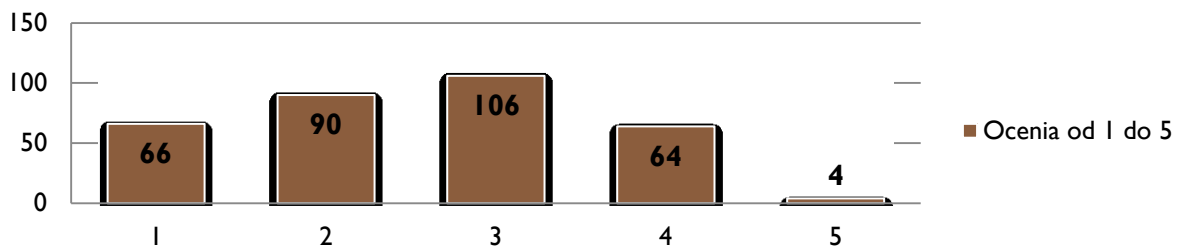
Kolejnym tematem poruszonym w ramach obszaru społecznego była edukacja. Większość mieszkańców dość dobrze (na poziomie 3) ocenia kształcenie w szkołach oraz liczbę i poziom obiektów kulturalnych (biblioteki i świetlice), znajdujących się na terenie gminy Sośnicowice. O wysokim poziomie kształcenia przekonanych jest 48 na 330 respondentów.

Respondentów zapytano również o ocenę poziomu zaangażowania mieszkańców gminy Sośnicowice w sprawy społeczności lokalnej. Większość ankietowanych wypowiedziała się oceniając dane zjawisko na poziomie 3.

W ankiecie pojawiły się pytania dotyczące oceny sfery kultury czasu wolnego, w tym możliwości spędzania czasu wolnego w miejscu zamieszkania. Większość badanych mieszkańców gminy Sośnicowice uważa, że dzieci i młodzież nie mają dużych możliwości spędzania czasu wolnego poza domem, oceniając tę możliwość na poziomie 1-2. Na pytanie o możliwość spędzania czasu wolnego przez seniorów, ocena rozkładała się dość równomiernie, jednak nadal z przewagą ocen negatywnych. Analiza odpowiedzi wskazywać może na niedostateczną wiedzę części mieszkańców o możliwościach spędzania wolnego czasu w gminie, bądź nie dość dobrze dostosowaną do ich potrzeb ofertę kulturalnej i sportowej. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na analizowane powyżej pytania przedstawiają poniższe wykresy.

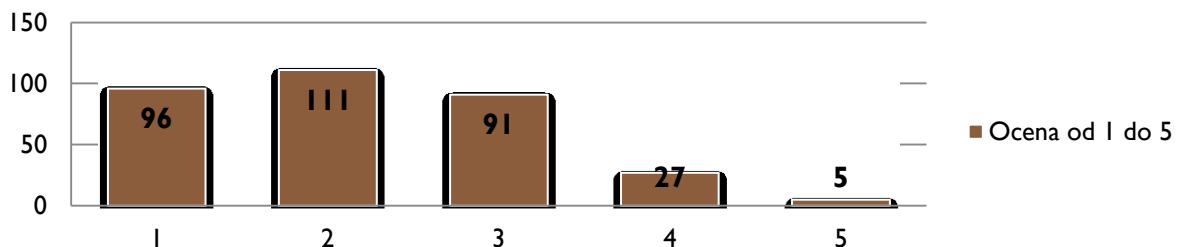

Wykres 34
Jak oceniasz dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie
(podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog)?

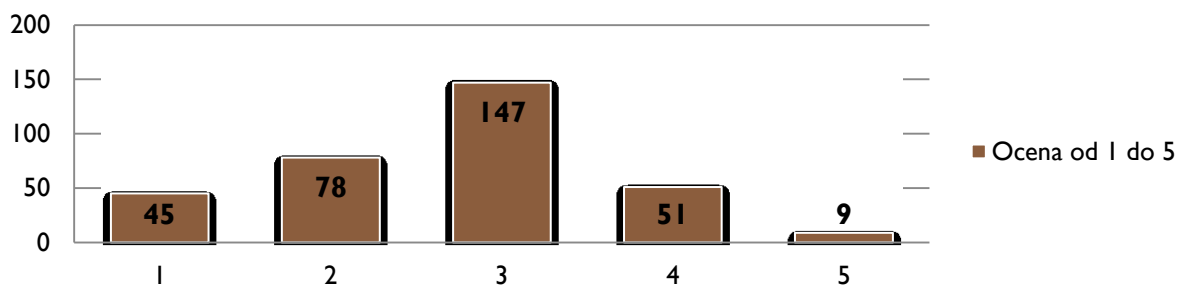
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 35
Jak oceniasz możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie
gminy?

Źródło: Opracowanie własne

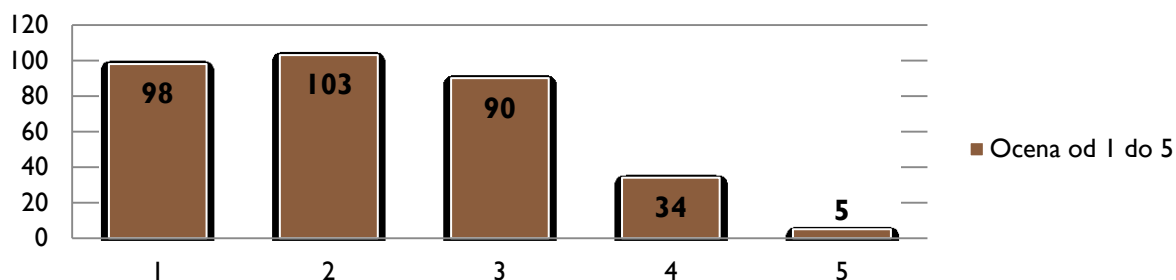
Wykres 36
Jak oceniasz poziom usług pomocy społecznej w Gminie?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 37
Jak oceniasz poziom obiektów na potrzeby mieszkań społecznych?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 38
Jaka jest skala występowania alkoholizmu w gminie?

Źródło: Opracowanie własne

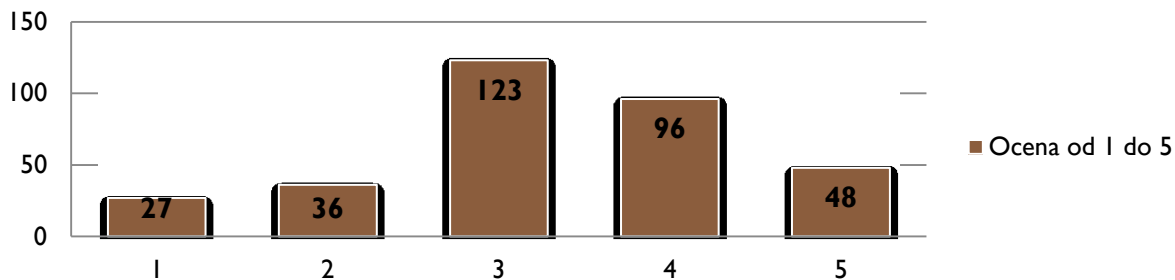
Wykres 39
Jaka jest skala występowania w gminie przemocy w rodzinie?

Źródło: Opracowanie własne

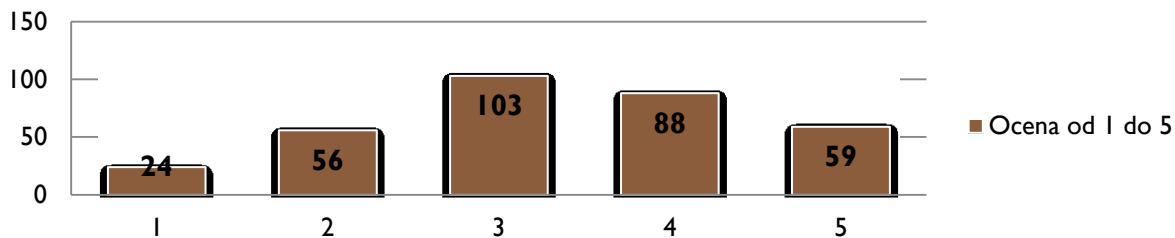

Wykres 40
Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (np. jakość kształcenia)?

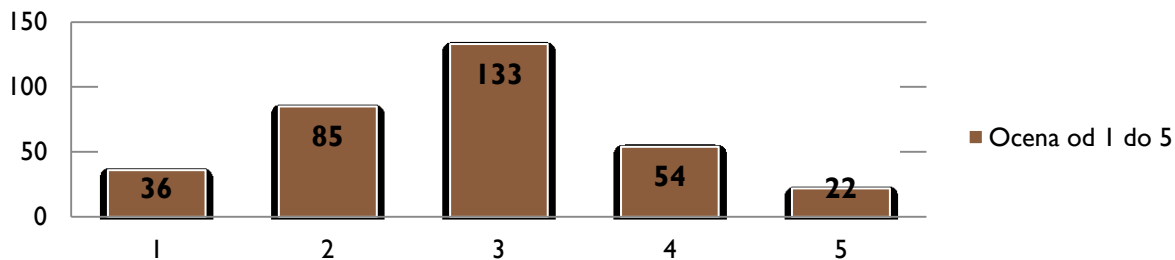
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 41
Jak oceniasz liczbę obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)?

Źródło: Opracowanie własne

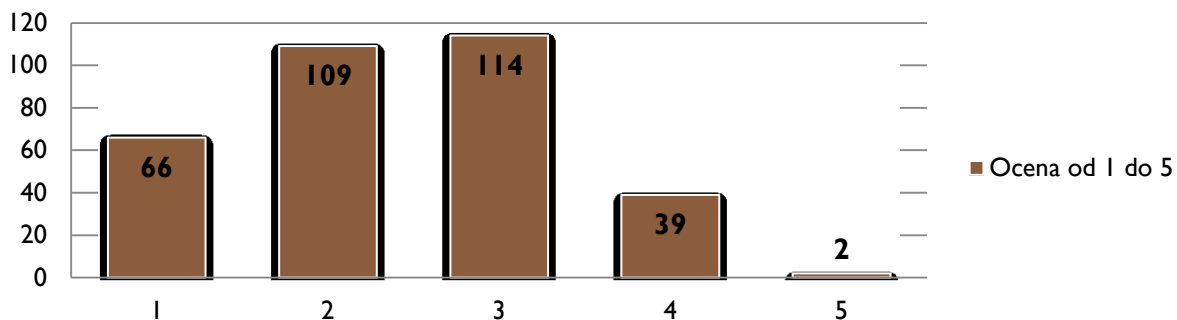
Wykres 42
Jak oceniasz dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze?

Źródło: Opracowanie własne

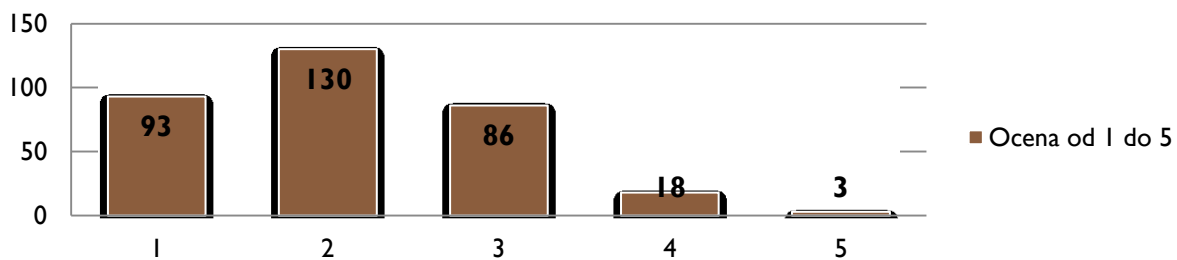

Wykres 43
Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (świetlice, biblioteki)

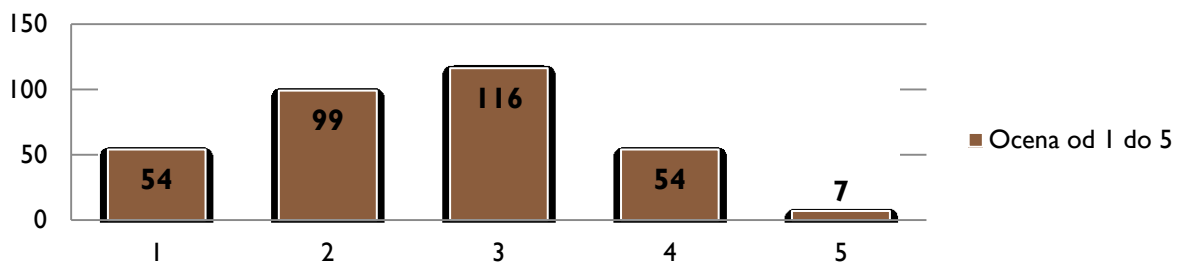
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 44
Jak oceniasz liczbę obiektów kulturalnych w gminie? (świetlice, biblioteki)?

Źródło: Opracowanie własne

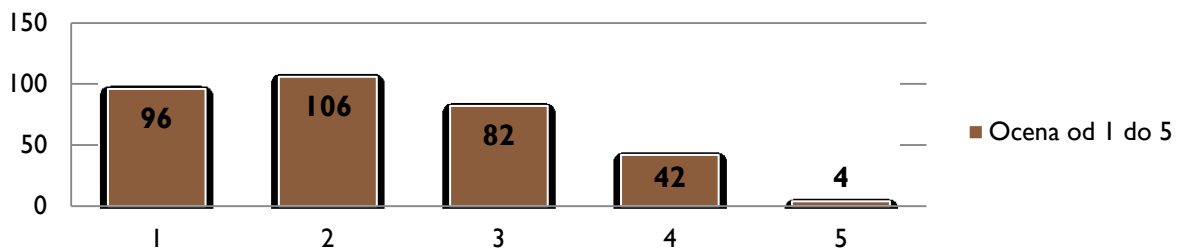
Wykres 45
Jak oceniasz poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej?

Źródło: Opracowanie własne

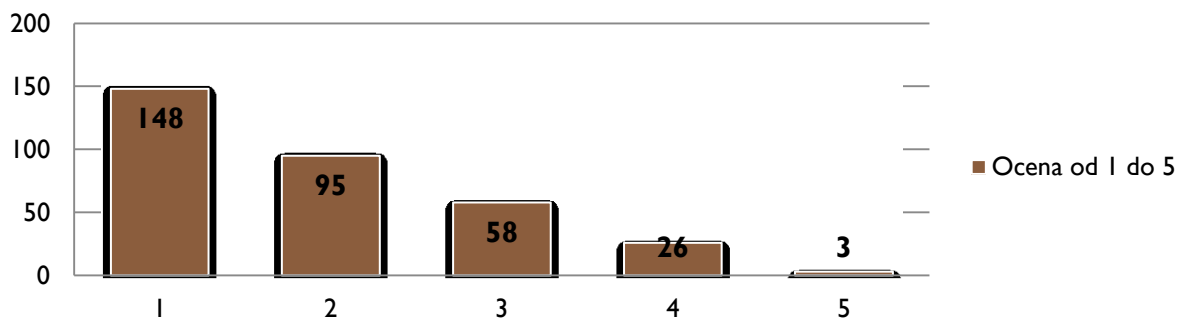

Wykres 46
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?

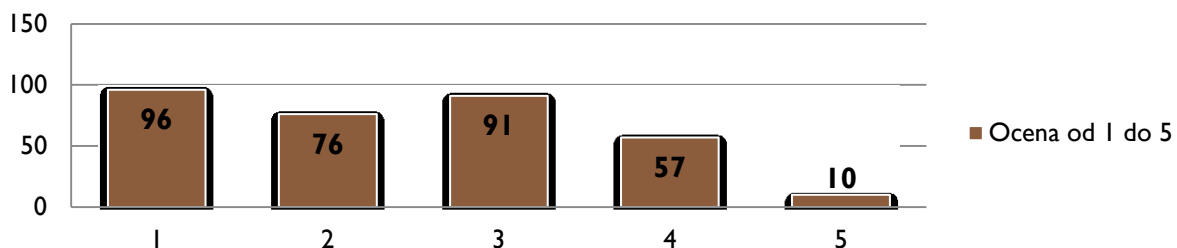
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 47
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?

Źródło: Opracowanie własne

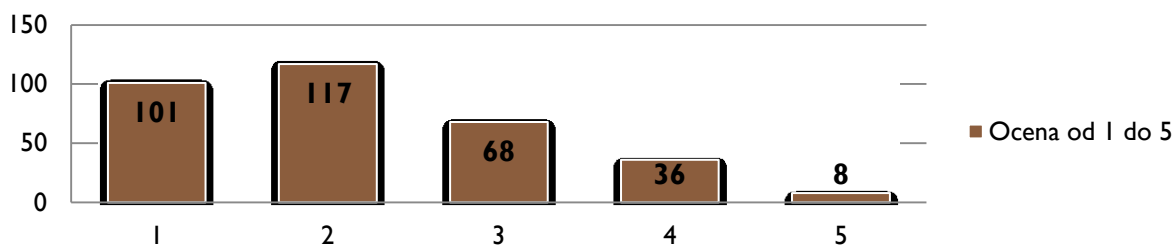
Wykres 48
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 49
Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?

Źródło: Opracowanie własne

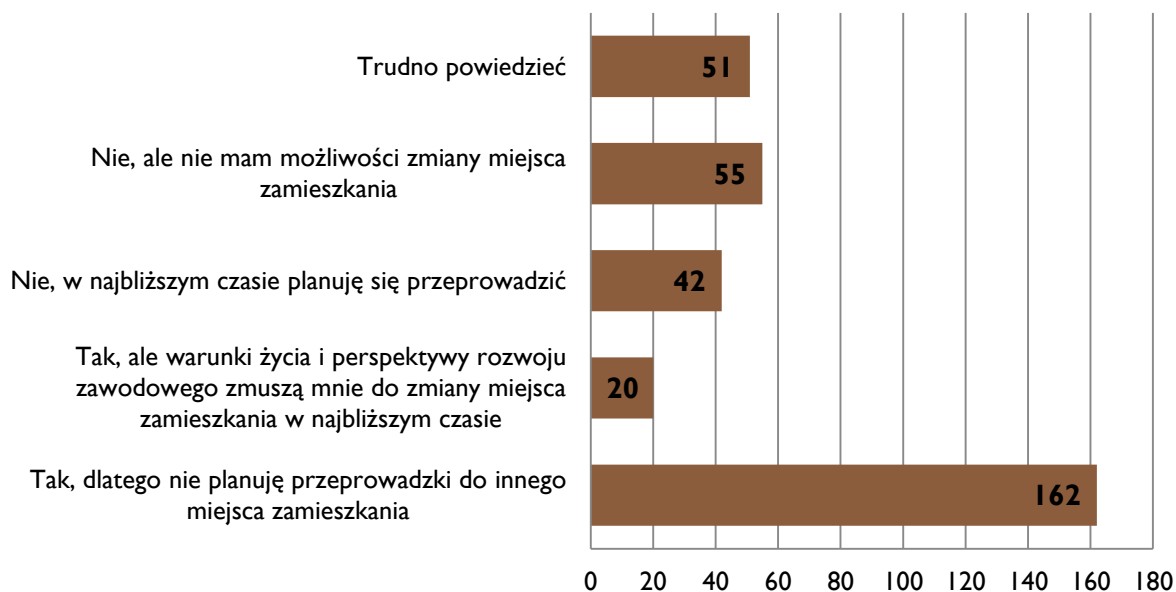
Pytania półotwarte o odczucia związane z miejscem zamieszkania oraz oceny rozwoju Gminy Sośnicowice (analiza SWOT)

Odczucia związane z miejscem zamieszkania jakim jest gmina Sośnicowice badane było za pomocą pytania o zadowolenie z życia w gminie, w tym deklarowanej chęci wyprowadzki w przypadku znalezienia atrakcyjnej pracy poza gminą Sośnicowice. Zdecydowana większość mieszkańców deklaruje zadowolenie z życia w gminie Sośnicowice. Jednak część respondentów deklaruje brak zadowolenia, ale z braku możliwości zmiany miejsca zamieszkania pozostaje na terenie gminy. Dla ok. 15% respondentów znalezienie odpowiedzi na to pytanie było trudne.

Analiza odpowiedzi wskazuje, że badani mieszkańcy gminy Sośnicowice na ogół są zadowoleni z faktu zamieszkiwania w gminie i czują się z nią związani. Kwestie ekonomiczne związane z posiadaniem atrakcyjnej pracy mogłyby skłonić część badanych do opuszczenia gminy, jednak zdecydowanie większa grupa respondentów nie wyraziła pragnienia poczynienia takich działań.

Wykres 50
Czy jest Pani/Pan zadowolona(y) z życia w Gminie Sośnicowice?

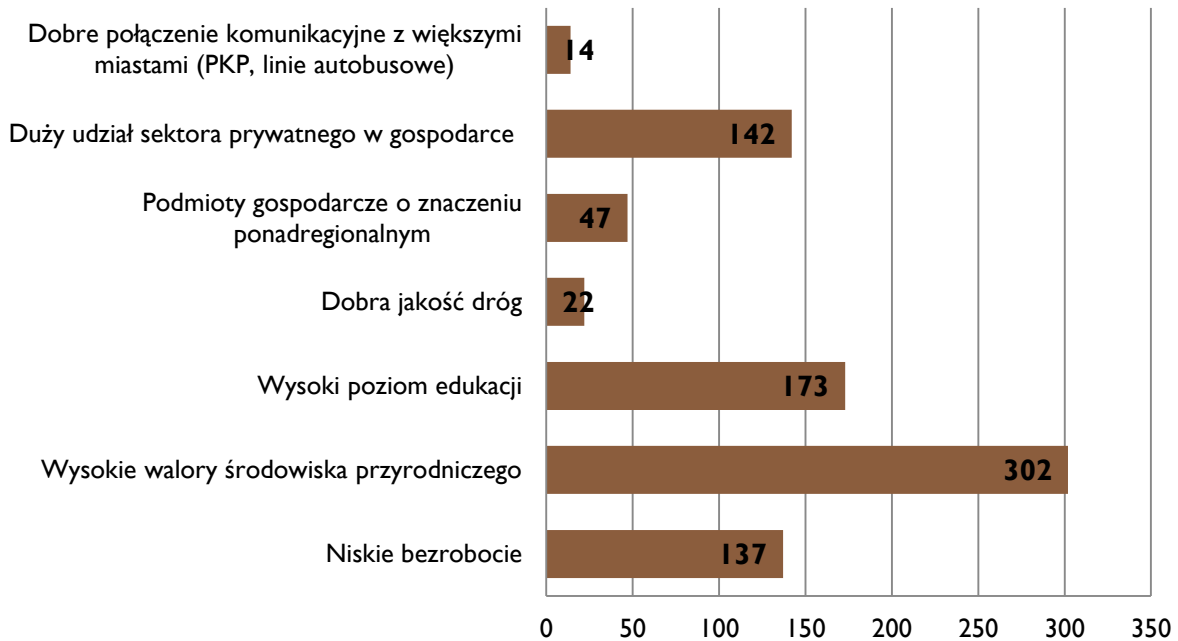
Źródło: Opracowanie własne

W kolejnej części ankiety poproszono respondentów o zaznaczenie 3 mocnych i 3 słabych stron gminy Sośnicowice. Analizując mocne strony najczęściej zaznaczaną odpowiedzią były wysokie walory środowiska przyrodniczego, następnie wysoki poziom edukacji oraz duży udział sektora prywatnego w gospodarce. Jako słabe strony gminy określono zdecydowaną większością zły stan dróg na terenie gminy Sośnicowice. Kolejnymi słabymi stronami badanego regionu była niska inicjatywa społeczna oraz słaby dostęp do opieki medycznej.

Szczegółowe zestawienie odpowiedzi określających mocne i słabe strony Gminy Sośnicowice prezentują poniższe wykresy.

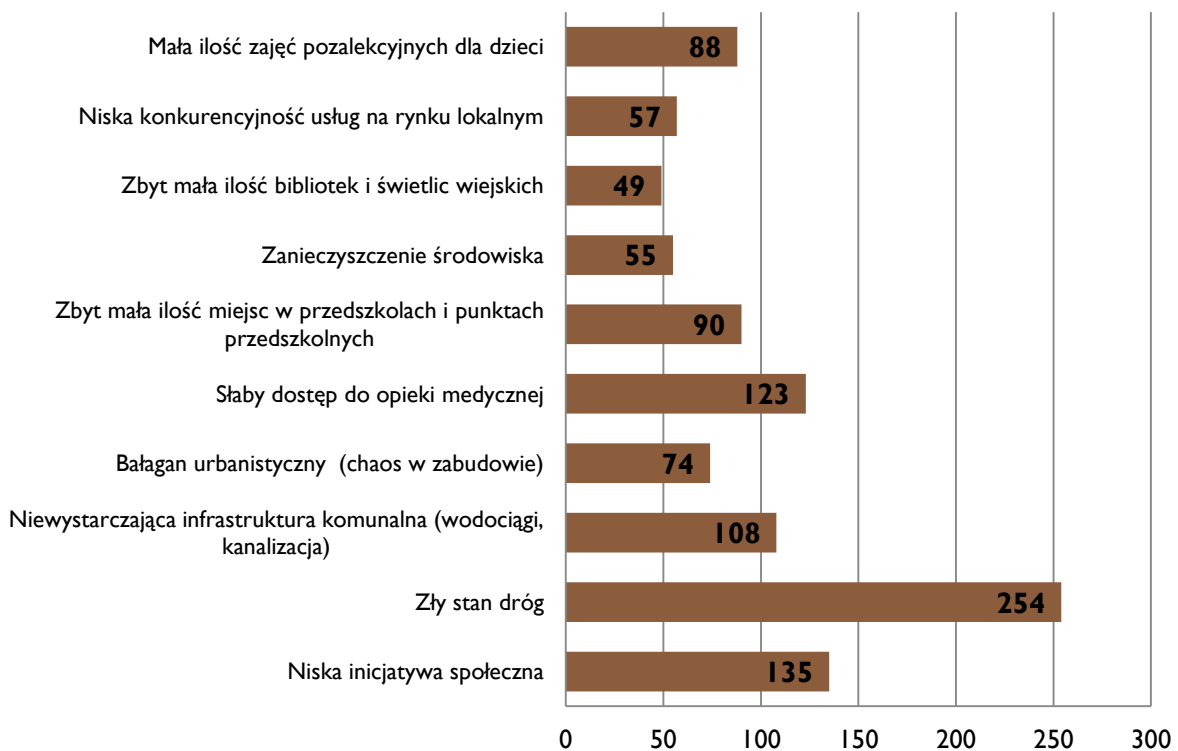

Wykres 51
Proszę o zaznaczenie 3 mocnych stron gminy Sośnicowice

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 52
Proszę o zaznaczenie 3 słabych stron gminy Sośnicowice

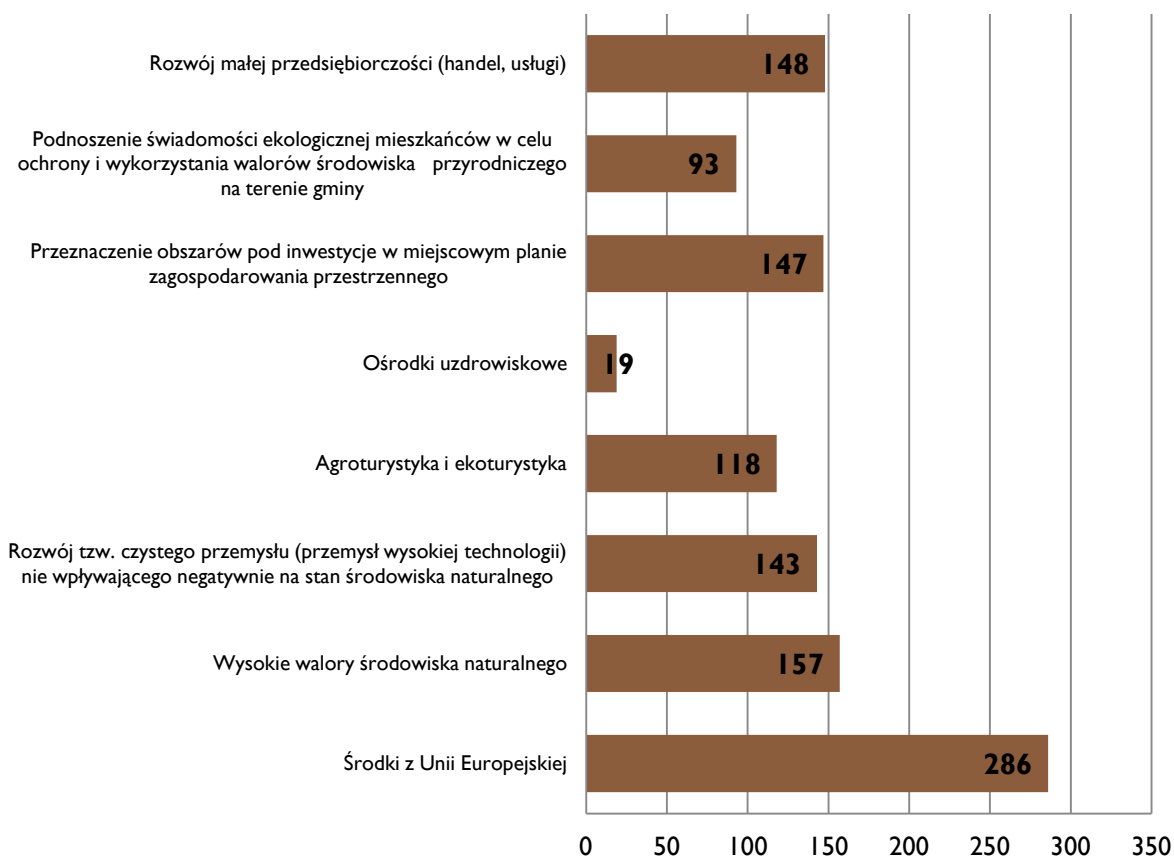

Źródło: Opracowanie własne

Badanych mieszkańców poproszono również o podanie 3 szans i 3 zagrożeń dla rozwoju gminy. Spośród najczęściej zaznaczanych szans było w szczególności wykorzystanie środków Unii Europejskiej. Kolejnymi szansami wskazanymi przez respondentów były wysokie walory środowiska naturalnego, jak również rozwój małej przedsiębiorczości oraz przeznaczenie obszarów pod inwestycje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W ocenie mieszkańców swojego rodzaju zagrożeniami mogącymi wpłynąć na ograniczenie rozwoju gminy Sońnicowice są przede wszystkim słaba jakość infrastruktury drogowej, następnie ucieczka młodych ludzi z obszarów wiejskich do większych miast, jak również trudności budżetowe gminy.

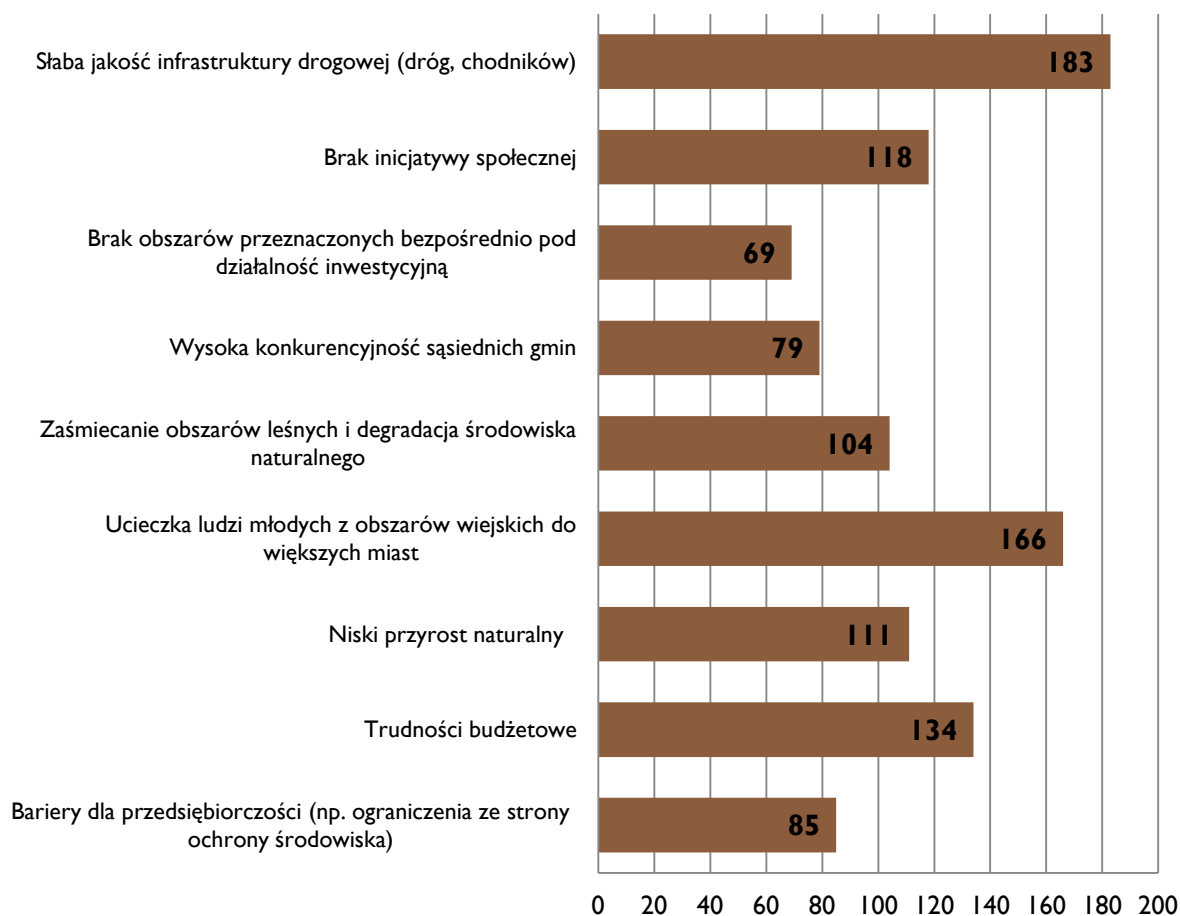
Wykres 53
Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla obszaru gminy Sońnicowice

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 54 Proszę o zaznaczenie 3 największych zagrożeń dla rozwoju obszaru gminy Sońnicowice

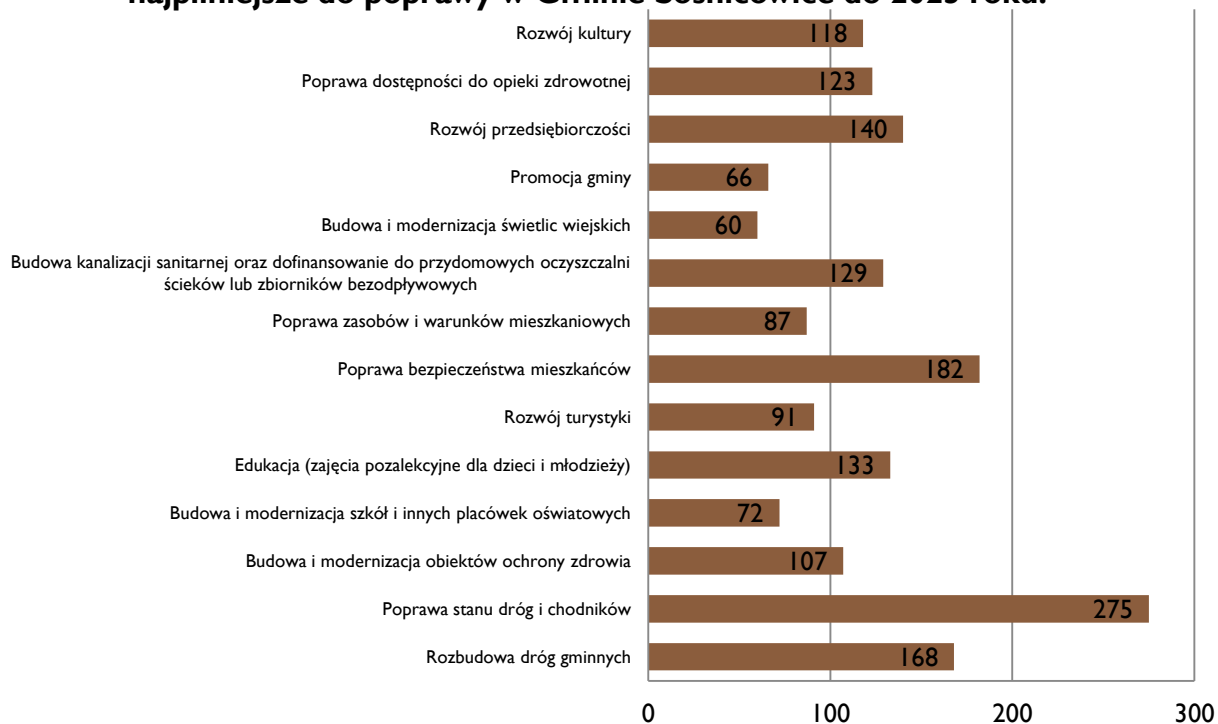
Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim zagadnieniem zawartym w ankiecie oceniającej potencjał Gminy Sońnicowice były najważniejsze inwestycje/zadania/projekty koniecznych do zrealizowania lub najpilniejszych do poprawy w Gminie Sońnicowice do 2025 roku. Do najczęściej zaznaczanych odpowiedzi należały odpowiednio:

- Poprawa stanu dróg i chodników
- Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
- Rozbudowa dróg gminnych
- Rozwój przedsiębiorczości
- Poprawa poziomu edukacji
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej i jej rozwój
- Poprawa dostępności do opieki zdrowotnej
- Rozwój kultury
- Budowa i modernizacja obiektów ochrony zdrowia

Wykres 55
Proszę o wskazanie Pani/Pana zdaniem najważniejszych inwestycji/zadań/projektów koniecznych do zrealizowania lub najpilniejsze do poprawy w Gminie Sośnicowice do 2025 roku:

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Konsultacje społeczne – spotkanie warsztatowe

Spotkanie warsztatowe w ramach konsultacji społecznych na potrzeby tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013 - 2025 miały miejsce 13 maja 2013 roku. W zakres prac zebranej grupy wchodziło przygotowanie analizy SWOT gminy, opracowanie wizji i misji, a także zaprojektowanie celów strategicznych i operacyjnych gminy na lata 2013 – 2025. Uczestników spotkania poproszono również o podanie propozycji szczegółowych zadań, jakie zaproponowane zostały do realizacji w projektowanym okresie strategicznym. Materiał powstały podczas zajęć warsztatowych, przyczynił się w znacznym stopniu do opracowania części diagnostycznej niniejszej strategii. W przebiegu pracy wybrana została ścieżka rozwoju gminy Sośnicowice, stawiająca nacisk na jej rozwój gospodarczy, wraz ze wsparciem innych funkcji gminy, a także misja, wizja oraz cele stojące przed gminą. Przebieg spotkania miały charakter warsztatowy, nastawiony na aktywność i twórczość uczestników.

4.3. Konsultacje społeczne – ocena projektu Strategii

Gotowa Strategia Rozwoju Gminy Sońnicowice na lata 2013 – 2025 poddana została konsultacjom społecznym, w którym mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz inne zainteresowane osoby mogły wyrazić swoje zdanie na temat zapisów dokumentu. Konsultacje społeczne dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Sońnicowice na lata 2013 – 2025 odbyły się według zaplanowanego harmonogramu realizacji. Projekt dokumentu strategicznego został umieszczony na witrynie internetowej Urzędu Miejskiego Gminy Sońnicowice w dniu 17 czerwca 2013 roku. Na stronie internetowej umieszczony został kwestionariusz konsultacyjny, który służył zgłaszaniu swoich uwag i wniosków.

Kwestionariusz konsultacyjny składał się z trzech części, w których mieszkańcy gminy mogli umieszczać swoje uwagi dotyczące projektu dokumentu:

- Część I dotyczyła wizji, misji oraz celów strategicznych i szczegółowych zaprojektowanych w dokumencie;
- Część II umożliwiała wprowadzenie uwag dotyczących pozostałych elementów Strategii (wnioski wraz z podaniem numeru strony, rozdziału);
- Część III umożliwiała zaproponowanie przez mieszkańców zadań do realizacji w okresie strategicznym na lata 2013 – 2025 wraz z opisem i uzasadnieniem zadania, a także określeniem orientacyjnych kosztów i instytucji, które miałyby być odpowiedzialne za realizację zadania.

Zainteresowanie konsultacjami dokumentu oraz odzew w postaci otrzymanych formularzy zwrotnych były nieco niższe od konsultacji w ramach oceny potencjału Gminy. Dostarczono siedemnaście kwestionariuszy z uwagami dotyczącymi Strategii.

Większość odpowiedzi uczestników konsultacji nie zawiera uwag w sposób istotny zmieniających treść sformułowanych założeń strategicznych, można więc przyjąć, że strategia w kształcie zaproponowanym do konsultacji jest akceptowana przez mieszkańców, którzy zdecydowali się na podzielenie się swoimi przemyśleniami. Jediną znaczącą zmianą było dodanie jednego celu operacyjnego o treści: **Wysoka jakość usług administracji samorządowej do celu strategicznego: Aktywna społeczność lokalna oraz dostosowane do niej usługi publiczne o wysokim standardzie.** W ramach niniejszego celu operacyjnego określono trzy kierunki działań odnoszące się do poprawy bazy lokalowej Urzędu Miejskiego i Rady Miejskiej i wszelkiej infrastruktury technicznej, w celu dostosowania jej do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej oraz zwiększonych zadań własnych Gminy

5. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na terenie Gminy

Analiza problemów to kolejny po analizie stanu istniejącego oraz badaniu opinii społeczności lokalnej etap budowania strategii rozwoju Gminy Sośnicowice. Etap ten ma na celu identyfikację problemów. Problemy dotyczą całej gminy Sośnicowice, mają więc charakter globalny.

5.1. Problemy obszaru społecznego

- wysoki wskaźnik migracji zewnętrznych – migracje zarobkowe;
- zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym z jednoczesnym spadkiem osób w wieku produkcyjnym ;
- niskie poczucie wspólnoty wśród mieszkańców;
- stale rosnące bezrobocie;
- niski poziom obiektów na potrzeby mieszkań socjalnych;
- niedostosowana oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy;
- niska jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne;
- mała liczba obiektów kulturalnych;
- słaby dostęp i niska jakość usług ochrony zdrowia;
- niska jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych.

5.2. Problemy obszaru gospodarczego

- rynek pracy, wyróżniający się małą różnorodnością i ilością miejsc pracy;
- słaba promocja podmiotów gospodarczych gminy;
- słaba dostępność usług na terenie gminy;

5.3. Problemy obszaru środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej

- niski poziom kanalizacji sanitarnej w solectwach;
- zły stan techniczny dróg oraz ich infrastruktury;
- mała ilość chodników;
- słaby stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej;
- brak sieci gazowej.

6. Analiza SWOT

Przydatnym narzędziem badania ogólnej sytuacji gminy jest analiza SWOT. Jest to jednocześnie kompleksowa metoda planowania strategicznego, pozwalająca odpowiedzieć na pytanie: „gdzie jesteśmy”. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter słów angielskich: strenghts (mocne strony gminy), weaknesses (słabe strony gminy), opportunities (szanse występujące w otoczeniu), threats (zagrożenia występujące w otoczeniu). Analiza SWOT stała się nieodłącznym elementem procedur zarządzania strategicznego w różnych sferach życia społecznego i gospodarczego oraz w różnych skalach przestrzennych. Najczęściej stosowana jest jako synteza diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju jednostek terytorialnych.

Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze organizacyjnym, społecznym, ekonomicznym, czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny bądź negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany, które zachodzą w jej otoczeniu, co pozwala na identyfikację istniejących, a także przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy pozwala na podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Celem analizy SWOT jest określenie i analiza czynników pod kątem pozytywnego i negatywnego wpływu na rozwój Gminy. Pozwala to wyodrębnić następujące grupy czynników, zjawisk i procesów:

- szanse – pozytywne zewnętrzne (zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju),
- zagrożenia – negatywne zewnętrzne (wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery, utrudnienia dla rozwoju),
- mocne strony – pozytywne wewnętrzne (atuty, walory gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu; gmina sama wpływa na te zjawiska),
- słabe strony – negatywne wewnętrzne (zjawiska ograniczające możliwości rozwoju gminy, na które ona sama ma wpływ. Są one konsekwencją ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji).

Tabela 17 Analiza SWOT – Gmina Sośnicowice.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Obszar społeczny	
<ul style="list-style-type: none">• duży udział ludności w wieku produkcyjnym• średni poziom zamożności ludności• silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej	<ul style="list-style-type: none">• duży udział ludności z wykształceniem podstawowym i zawodowym• niski przyrost naturalny• małe zaangażowanie społeczeństwa w działalność społeczną• niskie poczucie bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców• brak organizacji spędzania wolnego czasu na terenie gminy• słaby dostęp do opieki medycznej• mała liczba obiektów kulturalnych
Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	
<ul style="list-style-type: none">• bardzo niskie zanieczyszczenie środowiska• duży udział lasów• atrakcyjne przyrodniczo tereny• atrakcyjne trasy spacerowo – rowerowe• brak na terenie Gminy dużych emiterów zanieczyszczeń środowiska naturalnego• uregulowana gospodarka odpadami stałymi• duża liczba podejmowanych i zrealizowanych inwestycji w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego• bliski kontakt z Instytutem Ochrony Roślin, który ma siedzibę w Sośnicowicach• sieć studni piezometrycznych do kontrolowania poziomu skażenia wód podziemnych przez składowisko odpadów komunalnych i pogórnicych• pełna elektryfikacja w Gminie• własne ujęcia wody i zwodociągowanie całej Gminy	<ul style="list-style-type: none">• uciążliwe tradycyjne ciepłownictwo (niewielki udział kotłowni olejowych, bądź gazowych)• brak obwodnicy miasta, a co za tym idzie duże obciążenie ruchu drogowego, szczególnie w centrum Miasta (wysoki poziom hałasu)• brak systemu monitoringu środowiska• brak kanalizacji w sołectwach• mała liczba mieszkań komunalnych• zły stan dróg• mała liczba chodników

<ul style="list-style-type: none">• kanalizacja zwartej zabudowy Sośnicowic• sieć telekomunikacyjna na terenie całej Gminy• dobrze rozwinięta baza gastronomiczno-hotelowa o wysokim standardzie• obiekty sportowe wraz z zapleczem• bardzo wysoka estetyka Miasta i Gminy	
Obszar gospodarczy	
<ul style="list-style-type: none">• duża liczba małych i średnich przedsiębiorstw• dwa banki prowadzące obsługę podmiotów gospodarczych• duży udział podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową• brak na terenie Gminy dużych przedsiębiorstw sektora przemysłu ciężkiego wymagających restrukturyzacji• duży udział sektora prywatnego w gospodarce	<ul style="list-style-type: none">• brak instytucji wspierania biznesu• brak informacji gospodarczej• rozdrobnione gospodarstwa rolne• ogromna przewaga małych podmiotów gospodarczych (zatrudniających do 5 osób)
SZANSE	ZAGROŻENIA
Obszar społeczny	
<ul style="list-style-type: none">• napływ ludności spoza Gminy wynikający z większego zainteresowania mieszkańców dużych aglomeracji miejskich osiedlaniem się poza miastem• rosnący poziom wykształcenia• zainteresowanie społeczeństwa zrównoważonym rozwojem	<ul style="list-style-type: none">• zjawiska zachodzące w gospodarce regionu (restrukturyzacja górnictwa, hutnictwa, trudna sytuacja w rolnictwie) mogą spowodować wzrost bezrobocia, a co za tym idzie powstanie stref ubóstwa oraz zmniejszenie moralności mieszkańców• starzenie się społeczeństwa Gminy• bardzo mały udział ludności pracujących na własny rachunek• niska aktywność kulturalna mieszkańców• ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast• brak inicjatywy społecznej• wzrost bezrobocia związany z restrukturyzacją przemysłu górniczego, a co za tym idzie wzrost zapotrzebowania na usługi opieki społecznej

Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	
<ul style="list-style-type: none">• bogate walory środowiska naturalnego• podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none">• słaba jakość infrastruktury drogowej• zaśmiecanie obszarów leśnych i degradacja środowiska naturalnego
Obszar gospodarczy	
<ul style="list-style-type: none">• możliwość rozszerzenia katalogu świadczonych usług medycznych o usługi specjalistyczne (okulista, chirurg, itp)• dobrze funkcjonujące firmy różnych branż• duże zapotrzebowanie na mieszkania komunalne (tendencja rosnąca)• wzrost gospodarczy wynikający z polityki rządu wobec podmiotów gospodarczych• polityka podatkowa wobec podmiotów gospodarczych sprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości• integracja społeczna i przestrzenna oraz promocja gospodarcza w ramach powiatu gliwickiego• środki strukturalne Unii Europejskiej• rozwój tzw. czystego przemysłu• agroturystyka i ekoturystyka	<ul style="list-style-type: none">• nikle zapotrzebowanie na usługi kulturalne• niewystarczające środki finansowe na remonty istniejących bądź budowę nowych mieszkań komunalnych• wzrost poziomu cen zwłaszcza w skali regionu• wysoka stopa procentowa w bankach (wciąż drogi kredyt dla przedsiębiorstw)• pasywna polityka państwa w zakresie przeciwdziałania bezrobociu• brak konstruktywnych działań ze strony rządu dotyczących sektora rolniczego• nieadekwatny podział środków finansowych w stosunku do ilości zadań przekazanych gminom• brak obszarów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną

Źródło: Opracowanie własne na podstawie aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz wyników konsultacji społecznych w Gminie Sośnicowice

7. Analiza trendów i kierunków rozwoju Gminy Sośnicowice

Lista kierunków rozwoju w bezpośredniej bądź dalszej przyszłości powstała na podstawie analizy krajowych i regionalnych trendów, celów rozwoju Miasta i Gminy Sośnicowice, jego mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń. Kierunki te w dalszej części opracowania zostaną pogrupowane tematycznie, a następnie ułożone według kryterium jako propozycja konkretnych projektów inwestycyjnych.

- ✚ Rozwój przedsiębiorczości Gminy oparty na usługach;
- ✚ Promocja i tworzenie warunków do jednorodzinnego ekologicznego budownictwa pasywnego;
- ✚ Dążenie do tworzenia specjalnej strefy ekonomicznej;
- ✚ Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- ✚ Delegowanie zadań Gminy organizacjom pozarządowym poprzez współpracę;
- ✚ Rozwijanie współpracy z miastami partnerskimi;
- ✚ Wprowadzanie innowacji w ochronie zdrowia;
- ✚ Wdrożenie systemowej gospodarki odpadami;
- ✚ Określenie specjalizacji regionalnej i promocja Gminy.

8. Wizja i misja Gminy Sośnicowice

Wizja rozwoju gminy to pożądaný obraz przyszłości jednostki, jej sytuacji gospodarczej i społecznej za kilka lat. Stanowi pewien stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, tj. władze lokalne oraz ich partnerzy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie; określa cel, do jakiego zmierza gmina. Obraz określony zapisami wizji, przewiduje stworzenie warunków do trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy Sośnicowice:

WIZJA

**Gmina Sośnicowice przystanią zrównoważonego rozwoju,
gdzie aktywni i zintegrowani mieszkańcy we współpracy z samorządem, realizują
swoje marzenia.**

Wizja gminy sformułowana w ten sposób, skorelowana jest z zaproponowaną ścieżką rozwoju gminy Sośnicowice, opartą o wariant rozwoju gospodarki lokalnej z wykorzystaniem terenów strefy aktywności gospodarczej, która daje szansę na zachęcenie inwestorów do otwierania działalności gospodarczej w gminie, co wpłynie na wzrost jej dochodów i poprawę komfortu życia mieszkańców, których część nie będzie musiała szukać pracy poza granicami gminy. Wizja zwraca uwagę na potrzebę rozwoju zrównoważonego, czyli takiego, który zapewni równowagę pomiędzy sferą ekonomiczną, społeczną oraz środowiska naturalnego. Istotną kwestią jest jakość funkcjonowania społeczności gminnej, dlatego w wizji zaznaczona została konieczność integracji mieszkańców oraz ich aktywność, tak osobista, jak również związana ze wspólną działalnością na rzecz gminy. Potrzeba integracji wynika z trendów społecznych obserwowanych zarówno w skali kraju, takich jak rozluźnienie więzi społecznych, nadal duże poczucie braku zaufania pomiędzy ludźmi, jak i związanych bezpośrednio z charakterem gminy Sośnicowice. Kwestią na którą zwrócono szczególną uwagę jest potrzeba interakcji i obopólnej współpracy gminy jako wspólnoty mieszkańców, z władzami samorządowymi dla zapewnienia jej rozwoju, dzięki któremu gmina rozwinie się jako miejsce umożliwiające życie w godnych warunków i zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu, takich jak realizacja własnych marzeń.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Stanowi ona nadrzędny cel funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Określa przede wszystkim rolę władz w procesie rozwoju, ale ma równocześnie integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej. Stanowi jasny przekaz dla turystów i gości, odwiedzających gminę. Zawiera w sobie podstawowe wartości, na których zamierzają koncentrować swoje działania decydenci i mieszkańcy Gminy Sośnicowice

MISJA

Misją Gminy Sośnicowice jest ciągłe udoskonalanie, wdrażanie i monitorowanie zasad zrównoważonego rozwoju poprzez ekspansję przedsiębiorczości, aktywizację społeczności lokalnej w życie gminy oraz dbałość o środowisko naturalne.

9. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Sońnicowice na lata 2013 – 2025

Po przeprowadzeniu analizy danych zastanych opisujących gminę Sońnicowice, przygotowaniu analizy SWOT wytyczone zostały trzy cele strategiczne zaplanowane do realizacji na lata 2013 – 2025.

Cele strategiczne są w niniejszej strategii rozumiane jako cele główne. Określają „pożądany stan” („punkt docelowy”), jaki planowany jest do osiągnięcia dzięki realizacji strategii w danym obszarze w ściśle określonym horyzoncie czasowym. Pierwszy cel strategiczny jest jednocześnie celem priorytetowym będącym motorem rozwoju pozostałych obszarów funkcjonowania gminy, co jest odzwierciedleniem wybranego scenariusza rozwoju. Można więc stwierdzić, że kolejność celów strategicznych jest równoznaczna z ich wagą.

Cele strategiczne realizowane są w wyniku osiągnięcia celów operacyjnych, stanowiących niższy poziom planowania strategicznego. Cele operacyjne obejmują bardziej szczegółowy, węższy obszar interwencji niż cele strategiczne.

Kolejnym poziomem planowania strategicznego są zadania, których realizacja przyczynia się do osiągania celów operacyjnych. Zadania wyszczególnione w niniejszym opracowaniu przypisane zostały do instytucji gminnych odpowiedzialnych za ich realizację. Wymienione zadania są określone na dużym poziomie ogólności i wymagają dalszego rozplanowania, w miarę potrzeby, rozpisania na projekty lub działania.

Obszary strategiczne wyszczególnione w ramach strategii, wynikają z przyjętej wizji i misji rozwoju Gminy Sońnicowice do 2025 roku. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za priorytetowe. Wyodrębniono zatem trzy obszary, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

STRATEGICZNE OBSZARY ROZWOJU

SPOŁECZNOŚĆ I USŁUGI PUBLICZNE

GOSPODARKA I ZINTEGROWANY ROZWÓJ

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NATURALNE

Dla każdego ze strategicznych obszarów rozwoju sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie 2025 roku), który obejmuje kilka celów operacyjnych. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – przykładowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Sośnicowice w perspektywie długofalowej. Strategia nie nazywa konkretnych działań realizacyjnych, ponieważ rzeczywistość społeczna jest wysoce dynamiczna. Tym samym, ich definicja w perspektywie 2025 roku jest bezzasadna. Zarządzanie strategiczne to permanentny proces przygotowywania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu – przy uwzględnieniu istniejących warunków, określonego miejsca i czasu.

Ponadto, by zapewnić kontrolę nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 stworzono listę rekomendowanych mierników – z podaniem źródła ich uzyskania. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi jedynie propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana.

Schemat 4 Plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Sońnicowice na lata 2013 - 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

OBSZAR STRATEGICZNY I

SPOŁECZNOŚĆ I USŁUGI PUBLICZNE

Cel strategiczny 1

Aktywna społeczność lokalna oraz dostosowane do niej usługi publiczne o wysokim standardzie

Cel operacyjny 1.1

- Wysoki poziom usług zdrowotnych i pomocy społecznej

Cel operacyjny 1.2

- Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego

Cel operacyjny 1.3

- Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury i czasu wolnego

Cel operacyjny 1.4

- Wysoki poziom usług administracji samorządowej

Cel strategiczny 1 - Aktywna społeczność lokalna oraz dostosowane do niej usługi publiczne o wysokim standardzie

Wspieranie integracji społecznej mieszkańców jest jednym z najistotniejszych czynników świadczących o sile kapitału ludzkiego danego obszaru, który z kolei jest kluczowy dla rozwoju lokalnego. Zintegrowana, bogata kapitałem społecznym społeczność lokalna angażuje się w sprawy gminy, ma poczucie związku z nią jako miejscem życia i zamieszkania. Wspólnota mieszkańców przejawiająca duże zaufanie społeczne stanowi dla siebie wsparcie w sytuacjach trudnych oraz przy podejmowaniu nowych wyzwań rozwojowych.

Aby stworzyć warunki rozwoju aktywności społecznej i wspierać integrację, zadbać należy o dobre podłoże do rozwoju mechanizmów współpracy i poczucia wspólnoty wśród mieszkańców gminy, a także wzmacniać postawy i działania skierowane na rzecz innych zarówno poprzez edukację formalną jak i rozwojowe propozycje edukacji nieformalnej.

Cel operacyjny 1.1 - Wysoki poziom usług zdrowotnych i pomocy społecznej

Baza instytucjonalna polityki społecznej musi odzwierciedlać obecne problemy społeczne oraz wykorzystywać nowoczesne rozwiązania. Rozwój placówek polityki społecznej (przede wszystkim pomocy społecznej i usług zdrowotnych) musi również uwzględniać zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa kraju) i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. Równie istotną kwestią staje się potrzeba ciągłego podnoszenia standardów funkcjonowania gminnego systemu pomocy społecznej. Należy także położyć nacisk na nowe, sprawdzone narzędzia ułatwiające realizację polityki społecznej (np. kluby integracji społecznej), wśród których na pierwszy plan wysuwa się mechanizm ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne). Ważnym aspektem jest także doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Promocja zdrowia oraz związana z nią specjalistyczna opieka lekarska to ważny aspekt życia społecznego. Działania służące podnoszeniu poziomu usług zdrowotnych, zarówno usług podstawowych jak i specjalistycznych to szansa na zmniejszenie problemów zdrowotnych mieszkańców.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 1.1 Wysoki poziom usług zdrowotnych i pomocy społecznej

Tabela 18 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.1 Wysoki poziom usług zdrowotnych i pomocy społecznej i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Komercjalizacja ochrony zdrowia oraz rozszerzenie działalności i podniesienie jakości oferowanych usług	Gmina Sośnicowice	Ośrodek zdrowia, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki prywatne
Wprowadzenie innowacji w ochronie zdrowia	Gmina Sośnicowice	Ośrodek zdrowia, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki prywatne
Poprawa dostępności do usług medycznych.	Gmina Sośnicowice	Ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Wspieranie i promocja badań profilaktycznych.	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Powiat gliwicki, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Integracja działań z zakresu polityki społecznej na terenie gminy.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Gmina Sośnicowice, służby zapewniające porządek i bezpieczeństwo, organizacje pozarządowe, szkoły, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Rozwój ochrony zdrowia w placówkach edukacyjnych.	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia.	Gmina Sośnicowice	ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki prywatne

Cel operacyjny 1.2 – Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego

Kapitał ludzki rozumiany jest jako potencjał zawarty w każdym człowieku oraz w całej społeczności, na który składa się wiedza, umiejętności, doświadczenie oraz zdolność do aktywnego i kreatywnego działania. Wartość kapitału ludzkiego można wzmacniać poprzez inwestowanie w rozwój człowieka, poprzez podejmowanie działań edukacyjnych formalnych jak i nieformalnych.

Zaplecze edukacji podstawowej i gimnazjalnej w gminie Sońnicowice oceniane jest przeciętnie. Z tego powodu warto rozwijać obszar edukacji, związany z funkcjonowaniem placówek oświatowych. Aby zapewnić dzieciom i młodzieży pochodzącej z terenów obszarów wiejskich równy start w edukację ponad podstawową, czy ponad gimnazjalną należy poprawiać warunki kształcenia poprzez modernizację i rozbudowę wyposażenia infrastruktury oświatowej, a także urozmaicać ofertę edukacyjną poprzez organizowanie zajęć dodatkowych w formie kół zainteresowań oraz zajęć wyrównawczych. Swoje działania Gmina Sońnicowice mogłaby również nakierować na przygotowanie do profilowanego szkolnictwa zawodowego.

Upowszechnianiu kształcenia ustawicznego, czyli realizowanego przez całe życie sprzyjać może funkcjonująca w gminie infrastruktura. Szkoły i świetlice wiejskie z powrotem mogą stać się miejscem, w którym organizowane mogą być kursy zawodowe, szkolenia, kursy językowe skierowane do młodzieży, dorosłych i seniorów.

Deficyt opieki żłobkowej widoczny na terenach gminy Sońnicowice, generuje trudności w powrocie na rynek pracy młodych rodziców, zwłaszcza matek, wpływa również na zmniejszanie szans edukacyjnych dzieci nie dając im możliwości rozwoju kompetencji zdobywanych podczas zajęć i poprzez kontakt z równolatkami. Rozwiązaniem problemu mogą być działania wspierające merytorycznie i informacyjnie mieszkańców gminy lub okolic, którzy chcą zakładać i prowadzić prywatne punkty żłobkowe.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 1.2 Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego

Tabela 19 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.2 Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowej oraz rozwój wyposażenia placówek oświatowych	Gmina Sońnicowice	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Tworzenie i realizacja programów zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych w szkołach	Gmina Sońnicowice	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności	Gmina Sońnicowice	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Wspieranie prywatnych inicjatyw tworzenia punktów żłobkowych	Gmina Sońnicowice	-	Środki własne gminy

Cel operacyjny 1.3 – Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury czasu wolnego

Satysfakcjonująca i rozwinięta oferta kultury czasu wolnego gminy, na którą składa się zarówno bogactwo działań artystycznych oraz sportowych, ma istotny wpływ na życie mieszkańców oraz jego koloryt. Zapewnienie odpowiednio zróżnicowanego dostępu do interesujących imprez kulturalnych, przeznaczonych zarówno dla najmłodszych, dorosłych oraz mieszkańców gminy w wieku senioralnym, sprzyja aktywności społeczności lokalnej i zapobiega wykluczeniu z życia społecznego.

Istotne jest również wspieranie oddolnych działań mieszkańców, którzy chcą realizować swoje pomysły w obszarze kultury czasu wolnego, wychodzące również poza profil oferty kulturalnej i sportowej.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 1.3 Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury czasu wolnego

Tabela 20 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.3 Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury czasu wolnego i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury, w tym budowa nowej biblioteki wraz z zapleczem	Gmina Sońnicowice	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Sońnicowice	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Organizacja imprez kulturalnych propagujących kulturę i tradycję wsi	Gmina Sońnicowice	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Sońnicowice	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Organizacja dodatkowych zajęć i kół zainteresowań w dziedzinie kultury, w tym kultury poza tradycją wsi i kultury wysokiej	Gmina Sońnicowice	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Sońnicowice	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Cel operacyjny 1.4 – Wysoki poziom usług administracji samorządowej

Jakość usług w administracji publicznej zależy też od czynników:

- ekonomicznych,
- społecznych,
- organizacyjno-prawnych,
- techniczno-środowiskowych.

Nacisk, który jest stawiany na dokonywanie zmian w działaniu administracji jest czymś naturalnym. Kultura oraz zagospodarowanie techniczne pracy administracyjnej odgrywa tutaj kluczową rolę. Jej nieodzowną częścią jest świadomość jakości, umiejętność myślenia z korzyścią dla klientów zewnętrznych. (M. Bugdol 2008 r., s. 17-31). Dzięki swemu profesjonalizmowi administracja może przyczynić się do wzrostu zaufania obywateli, natomiast w przypadku administracji samorządowej - wspierać społeczność lokalną poprzez budowę jej przewagi konkurencyjnej (np. przyciąganie inwestorów, pozyskiwanie środków pomocowych, wzrost świadomości prawnej obywateli).

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 1.4 Wysoki poziom usług administracji samorządowej

Tabela 21 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.4 Wysoki poziom usług administracji samorządowej

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Poprawa bazy lokalowej Urzędu Miejskiego i Rady Miejskiej w celu dostosowania jej do potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej oraz zwiększonych zadań własnych Gminy	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Poprawa bazy lokalowej i sprzętowej jednostek organizacyjnych i pomocniczych, w tym ZGKiM, OPS i ZEOZiK	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Dostosowanie bazy lokalowej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych – budynki bez barier, rozwiązania techniczne wspomagające osoby niepełnosprawne w kontakcie z administracją	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, PEFRON	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

OBSZAR STRATEGICZNY II

GOSPODARKA I ZINTEGROWANY ROZWÓJ

Cel strategiczny 2

•
Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka powiązana ze sprawnym zarządzaniem gminą angażującym mieszkańców

Cel operacyjny 2.1

- Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej

Cel operacyjny 2.2

- Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi

Cel operacyjny 2.3

- Określenie specjalizacji regionalnej i promocji Gminy

Cel strategiczny 2 - Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka powiązana ze sprawnym zarządzaniem gminą angażującym mieszkańców

Cel operacyjny 2.1 - Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej

W obecnej strukturze gospodarczej Gminy Sośnicowice dominują mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, przy czym wskaźnik przedsiębiorczości nie jest wysoki. Na terenie gminy brakuje również dużych przedsiębiorstw.

Działalność inwestycyjna stwarza możliwości rozwoju nowoczesnych branż gospodarczych, jednak niezbędne jest zainteresowanie ze strony inwestorów oraz przygotowana infrastruktura gospodarcza. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności lokalnej gospodarki w obecnej sytuacji powinien realizować się w takich branżach gospodarczych, jakie obecnie dominują w gminie. Jedną z tych branż jest rolnictwo i przetwórstwo rolne. Wspieranie wielofunkcyjności i specjalizacji w rolnictwie oraz kreowanie markowych produktów rolnych z Sośnicowic może być szansą na zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych. Istotnymi kierunkami interwencji powinny być również działania zmierzające do różnicowania działalności gospodarstw w kierunku branż okolorolniczych – np. uzyskiwanie energii (m.in. biomasa), agroturystyka, certyfikowane produkty ekologiczne, itp.

Ważne jest jednak wsparcie także branż pozarolniczych. Działaniem nakierowanym na rozwój tychże branż mogłoby być utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej – strefy obejmującej kompleksowo uzbrojony teren inwestycyjny przeznaczony do zainwestowania (kupno lub dzierżawa) przez potencjalnych inwestorów, również z sektora pozarolniczego

Kierunki interwencji zaplanowane w niniejszym celu operacyjnym w większości są domeną kapitału prywatnego. W związku z tym ich realizacja w dużej mierze zależy od globalnej sytuacji ekonomicznej. Rolą gminy jest jednak tworzenie odpowiednich warunków dla ich realizacji, wspieranie tych przedsięwzięć oraz popularyzacja własnych zasobów w tym zakresie wśród potencjalnych inwestorów.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 2.1 Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej

Tabela 22 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.1 Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Wsparcie rozwijania specjalizacji, wielofunkcyjności i konkurencyjności gospodarstw rolnych.	Gmina Sośnicowice	Producenci rolni z terenu gminy, Powiat gliwicki, instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, rozwój gospodarczy)
Kreowanie i promocja produktów rolnych markowych i ekologicznych.	Gmina Sośnicowice	Producenci rolni z terenu gminy, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Powiat gliwicki, instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego, organizacje branżowe (rolnicze, turystyczne) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, rozwój regionalny)
Promowanie pozarolniczych form działalności gospodarczej (agroturystyka, produkcja odnawialnych źródeł energii, itd.).	Gmina Sośnicowice	Powiat gliwicki, instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego, organizacje branżowe (rolnicze, ekologiczne) oraz pozarządowe, gospodarstwa rolne	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, rozwój odnawialnych źródeł energii)
Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych (np. produktów wytwarzanych metodami ekologicznymi czy tradycyjnymi – z lokalnych surowców i zasobów).	Gmina Sośnicowice	Producenci rolni z terenu gminy, Powiat gliwicki, instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich)
Implementacja i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w sektorze rolno –spożywczym.	Instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego	Gmina Sośnicowice, producenci rolni z terenu gminy, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, innowacje)
Utworzeniu Strefy Aktywności Gospodarczej – strefy obejmującej kompleksowo uzbrojony teren inwestycyjny przeznaczony do zainwestowania (kupno lub dzierżawa) przez potencjalnych inwestorów, również z sektora pozarolniczego	Gmina Sośnicowice	Powiat gliwicki, instytucje otoczenia biznesu z regionu śląskiego, organizacje branżowe (również z sektora pozarolniczego) oraz pozarządowe,	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Cel operacyjny 2.2 - Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi

Ograniczoność zasobów, w tym nade wszystko środków finansowych oraz permanentna konieczność podnoszenia jakości i dostępności świadczonych usług publicznych, powodują sytuację naturalnej rywalizacji między jednostkami samorządowymi oraz pozarządowymi. Z drugiej jednak strony, samorządy (instytucje, organizacje, itd.) konkurują ze sobą w warunkach narastającej niepewności i burzliwości otoczenia oraz ciągłych zmian, a pojedynczym podmiotom coraz trudniej budować przewagę konkurencyjną. Rozwiązaniem jest zatem połączenie potencjałów kilku jednostek czy podmiotów, które uprawdopodobnia wystąpienie efektu synergii i lepszego wykorzystania własnych atutów oraz pojawiających się w otoczeniu szans rozwojowych. Ponadto, należy zaznaczyć, że zasada partnerstwa pozostaje jednym z kluczowych instrumentów ewolucji Unii Europejskiej. Współpracę, współdziałanie można zdefiniować jako działanie kilku podmiotów czy organizacji, które są w jakikolwiek sposób powiązane, podejmują aktywność w ramach konkretnego celu lub grupy celów, pracują wspólnie na rzecz jakiegoś interesu. Łącząc się, zwiększają swoją skuteczność oraz prawdopodobieństwo wystąpienia efektu synergii. Pojęciem pokrewnym jest partnerstwo, jednak jego definicję rozszerzyć można o aspekt równości stron w zakresie praw oraz obowiązków – brak nadrzędności żadnego z podmiotów, poszanowania autonomii uczestniczących w partnerstwie instytucji oraz tolerancji odmiennych wartości czy wyznawanych idei³.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 2.2 Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi

Tabela 23 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.2 Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Współpraca, wspieranie (instytucjonalne, organizacyjne, merytoryczne, finansowe, itd.) i inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich oraz wzmacnianie procesów integracji.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Współpraca międzysektorowa, w tym m.in. zlecenie podmiotom niepublicznym realizacji zadań publicznych.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Współpraca międzygminna – wspólne projekty w nowej perspektywie finansowej.	Gmina Sośnicowice	Gminy – partnerzy	Budżety gmin, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny)
Rozwój inicjatyw klastrowych i innych obszarów rozwoju.	Gmina Sośnicowice	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki prywatne

³ Zob. E. Bogacz-Wojtanowska, *Współdziałanie organizacji pozarządowych i publicznych – rozdział 1, Kraków 2011*

Cel operacyjny 2.3 - Określenie specjalizacji regionalnej i promocji Gminy

Współcześnie – w epoce postindustrialnej, w erze informacji, którą cechuje konkurencja, gwałtowność i szybkość modyfikacji oraz działanie w warunkach ciągłej niepewności, rośnie znaczenie działań informacyjno-promocyjnych w ramach określonej specjalizacji. Promocja gminy staje się zatem jednym z zasadniczych sposobów (narzędzi) wspierania rozwoju gminy.

Pod pojęciem promocji gminy rozumieć należy „działania zmierzające do poinformowania i zachęcenia określonych osób prawnych i fizycznych do aktywności gospodarczej [także społecznej i innej], ukierunkowanej tak, aby dawała efekty pożądane przez władze gminy czy regionu i zgodnie z programami rozwoju przez te władze opracowanymi⁴”. Grono interesariuszy jest bardzo szerokie: począwszy od mieszkańców gminy i podmiotów społecznych oraz gospodarczych, działających na jej terenie, poprzez inwestorów i turystów, którzy istotni są w kontekście przyjętych kierunków rozwoju, po podmioty, instytucje, organizacje i mieszkańców innych gmin, jak również wprost inne jednostki samorządu terytorialnego.

Określenie specjalizacji regionalnej oraz jej promocja staje się dziś miarą sukcesu. Wyzwaniem dla Gminy Sośnicowice jest więc intensyfikacja działań informacyjno-promocyjnych, przedstawiających walory przyrodnicze, turystyczno-rekreacyjne, historyczno-kulturowe, inwestycyjne i rezydencjonalne zgodne z określoną specjalizacją, we współpracy z partnerami wewnątrz gminnymi oraz lokalnymi i ponadlokalnymi, jako element (sprawnego i skutecznego) zintegrowanego zarządzania rozwojem.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 2.3 Określenie specjalizacji regionalnej i promocji Gminy

Tabela 24 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.3 Określenie specjalizacji regionalnej i promocji Gminy i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Stworzenie unikalnego systemu identyfikacji określonej specjalizacji gminy	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, usługodawcy, konsultanci zewnętrzni	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Współpraca międzygminna w zakresie spójnego i jednorodnego systemu promocji, współpraca z partnerami prywatnymi i pozarządowymi.	Gmina Sośnicowice	Gminy – partnerzy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, usługodawcy	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny)
Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi.	Gmina Sośnicowice	Media lokalne i regionalne	Budżet gminy

⁴ M. Huczek, *Promocja gminy jako sposób wspierania lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego*, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas*, s. 108 [dokument elektroniczny: <http://www.sbc.org.pl/Content/7687/huczek.pdf> - data dostępu: 19.11.2012]

OBSZAR STRATEGICZNY III

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NATURALNE

Cel strategiczny 3

•
Rozwinięta infrastruktura zapewniająca wysoki komfort życia oraz czyste i zadbane środowisko naturalne w Gminie

Cel operacyjny 3.1

- Atrakcyjne warunki mieszkaniowe Gminy

Cel operacyjny 3.2

- Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego

Cel operacyjny 3.3

- Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępności komunikacji zbiorowej

Cel strategiczny 3 – Rozwinięta infrastruktura zapewniająca wysoki komfort życia oraz czyste i zadbane środowisko naturalne w Gminie

Wysoki standard infrastruktury, tak drogowej, komunikacyjnej jak i komunalnej pozwala zapewnić wysoką jakość życia w gminie. Zmodernizowane, bezpieczne drogi, sprawnie działająca komunikacja zbiorowa, chodniki i sprawnie działające oświetlenie w każdej wsi, wpłyną na poczucie zadowolenia mieszkańców z życia w gminie. Racjonalne rozplanowanie przestrzenne inwestycji, zabudowań, szlaków komunikacyjnych, a także podnoszenie estetyki gminy przekłada się na odczuwany przez mieszkańców komfort życia w gminie.

Cel operacyjny 3.1 – Atrakcyjne warunki mieszkaniowe Gminy

Jednym z potencjałów rozwojowych dostrzeganych wśród zasobów Gminy Sośnicowice jest wysoka atrakcyjność dla nowego osadnictwa mieszkaniowego. Składa się na to kilka czynników – atrakcyjność przyrodnicza, położenie w pobliżu konurbacji śląskiej (będącej dużym rynkiem pracy, edukacji, handlu), dostępność gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, atrakcyjne ceny gruntów w porównaniu do terenów wysoko zurbanizowanych. W zestawieniu z sąsiednimi ośrodkami miejskimi Sośnicowice wyróżniają się dobrym stanem środowiska naturalnego i znacznie mniejszym stopniem uciążliwości zjawisk nieodłącznie towarzyszących dużym miastom, takim jak hałas komunikacyjny, zanieczyszczenie powietrza, czy występowanie patologii społecznych. Dodatkowo miasto i gmina położona jest w pobliżu terenów o wysokiej atrakcyjności rekreacyjnej i wypoczynkowej.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 3.1 Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej

Tabela 25 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.1 Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Aktywizacja mieszkańców gminy w zakresie dbałości o przestrzeń publiczną, w szczególności w obrębie własnego sąsiedztwa.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy	Budżet gminy
Wspieranie tworzenia „małych osiedli”, zachowujących i tworzących nowe obszary zieleni miejskiej.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy	Budżet gminy, kapitał prywatny
Inicjowanie i promocja przedsięwzięć, imprez, aktywności w obrębie przestrzeni publicznych.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy	Budżet gminy, kapitał prywatny

Promocja partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego dla tworzenia i poprawy jakości przestrzeni publicznych.	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy	Budżet gminy, kapitał prywatny, środki zewnętrzne (np. europejskie na rewitalizację, rozwój obszarów wiejskich)
Promocja i tworzenie warunków do jednorodzinnego ekologicznego budownictwa pasywnego	Gmina Sośnicowice	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, innowacje), kapitał prywatny

Cel operacyjny 3.2 – Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego

Zapewnienie dobrego stanu środowiska naturalnego jest jednym z istotniejszych obszarów działania jednostki samorządu terytorialnego jaką jest gmina. Mieszkańcy lepiej czują się w gminie o czystym, zadbanym, pozbawionym zanieczyszczeń środowisku. Walory przyrodnicze i środowiskowe mogą być atutem, który zachęci turystów do odwiedzania gminy, a potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na jej obszarze.

Wybierając ścieżkę rozwoju opartą na rozwoju gospodarki lokalnej należy pamiętać o zaplanowaniu działań z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, czyli takich które umożliwią zachowanie dobrej jakości środowiska przyrodniczego w gminie Sośnicowice, przy jednoczesnym rozwoju sfery gospodarczej. Istotnym elementem infrastruktury ochrony środowiska, są odnawialne źródła energii, które stopniowo zyskują coraz większą popularność ze względu na konieczność dostosowania się Polski do norm Unii Europejskiej w odsetku energii pozyskiwanej z OZE.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 3.2 Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego

Tabela 26 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.2 Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Rozwój alternatywnych, odnawialnych i ekologicznych źródeł energii.	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny, rozwój obszarów wiejskich, ministerialne na rozwój infrastruktury OZE),
Rozwój i uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.	Gmina Sośnicowice	Gminy sąsiednie	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny, rozwój obszarów wiejskich)

Wdrożenie systemowej gospodarki odpadami	Gmina Sośnicowice	Gminy sąsiednie, przedsiębiorcy organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na ochronę środowiska)
---	-------------------	---	---

Cel operacyjny 3.3 - Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępności komunikacji zbiorowej

Gmina Sośnicowice posiada korzystne położenie komunikacyjne. Położenie w niedużej odległości od autostrady A4, będącej jedną z głównych osi komunikacyjnych kraju, zapewnia dobre połączenia drogowe z dużymi aglomeracjami miejskimi w południowej Polsce.

Ważnym aspektem pozostaje dbałość o lokalny układ drogowy (drogi gminne) oraz współpraca z innymi zarządcami dróg (drogi powiatowe, wojewódzkie) w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej. Działania te są istotne z punktu widzenia zapewniania dobrych warunków życia, atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej gminy. Infrastruktura drogowa otwiera nowe tereny osadnicze i inwestycyjne, a jej jakość świadczy o poziomie rozwoju jednostki samorządu terytorialnego.

Działania i interwencje w ramach celu operacyjnego 3.3 Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępności komunikacji zbiorowej

Tabela 27 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.3 Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępność komunikacji zbiorowej i ich partnerzy oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej na terenie gminy, w tym budowa obwodnicy Sośnicowic	Gmina Sośnicowice	Powiat gliwicki, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Budżet powiatu, budżet regionalny, centralny, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny), budżet gminy
Wspieranie działań regionalnych na rzecz rozwoju i modernizacji komunikacji publicznej, w tym zwiększenie dostępności komunikacji realizowanej w obrębie gminy przez ZGKiM a zewnętrznej przez KZK GOP	Gmina Sośnicowice	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, gminy sąsiednie, Powiat gliwicki,	-
Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych.	Gmina Sośnicowice	-	Budżet centralny, budżet gminy
Zwiększanie liczby chodników i ich modernizacja	Gmina Sośnicowice	-	Budżet gminy

10. Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa

Perspektywa finansowa 2014-2020 to okres nowych wyzwań dla jednostek samorządu terytorialnego, a posiadanie nakładów finansowych stanowi jeden z ważniejszych warunków osiągnięcia założonych celów Strategii Rozwoju.

Opracowanie niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice pokrywa się z fazą wstępną przygotowań do nowego okresu programowania Unii Europejskiej, przez co precyzyjne określenie katalogu, wskazującego na źródła finansowania działań zawartych w dokumencie Strategii, nie jest możliwe. Mimo, że trwające w Radzie UE negocjacje pakietu legislacyjnego dla polityki spójności są już bardzo zaawansowane, to jednak dokument Umowy Partnerstwa jest jeszcze na etapie konstruowania założeń. Umowa ta jest kluczowa dla dalszych prac, ze względu na: wskazanie sposobu osiągnięcia przez Polskę celów rozwojowych przy pomocy funduszy Unii Europejskiej, określenie systemu ich wdrażania, ustalenie podziału na działania krajowe i regionalne, wydzielenie programów operacyjnych oraz wskaźników i oczekiwanych rezultatów.

Głównym źródłem finansowania ujętych w Strategii zadań będą własne środki finansowe pochodzące z budżetu jednostki, w tym dostępne również w ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej w przypadku przedsięwzięć dłuższych niż 1 rok.

Pozostałe formy finansowania stanowiąc będą:

1. Poza gminne środki publiczne:
 - subwencje oraz dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych,
 - środki pozabudżetowe.
2. Strategie i programy rządowe.
3. Granty Norweskie.

Środki pozabudżetowe

1. Specjalne, będące wyodrębnionymi rachunkami bankowymi, na które państwowe jednostki budżetowe mogą odprowadzać niektóre z pobranych przez siebie dochodów, by następnie finansować (dysponować) zgromadzonymi tam środkami pieniężnymi. Przykłady: Totalizator Sportowy, gdzie środki przeznaczone są na dopłaty do inwestycji w zakresie turystyki, rekreacji i sportu, środki na dofinansowanie napraw obiektów sportowych lub środki specjalne, będące w dyspozycji Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, przeznaczane na utrzymanie katastru wodnego (systemu informacyjnego o gospodarowaniu wodami), opracowanie planów gospodarowania wodami oraz odbudowę ekosystemów zdegradowanych przez niewłaściwą eksploatację zasobów wodnych.

2. Państwowe Fundusze Celowe udzielane w postaci dotacji, pożyczek i refundacji:
 - Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów;
 - Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
3. Agencje Rządowe:
 - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dotacje na infrastrukturę, pożyczki na tworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych);
 - Krajowy Fundusz Mieszkaniowy (dotacje, preferencyjne kredyty na infrastrukturę techniczną, towarzyszącą budownictwu mieszkaniowemu, odnowienie budynków mieszkalnych i infrastruktury po powodzi);
 - Inne.

Strategie i programy rządowe

Zgodnie z dokumentem pn. Plan uporządkowania strategii rozwoju, który stanowi pierwszy etap prac związanych z przedsięwzięciem podjętym przez Rząd, polegającym na uporządkowaniu obowiązujących dokumentów strategicznych, tj. strategii i programów rozwoju, podjęto działania mające na celu doprowadzenie do ograniczenia liczby obowiązujących i opracowywanych dokumentów o charakterze strategicznym. Liczba 42 dokumentów tego typu zostanie zmniejszona do 9 nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, realizujących średnio- i długookresową strategię rozwoju kraju. Strategie sektorowe finansowane będą ze środków krajowych jak również ze środków Unii Europejskiej w ramach nowego okresu programowania 2014-2020.

1. **Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki** – w opracowywanym przez ekspertów Ministerstwa Gospodarki dokumencie, szczególną uwagę poświęcono wzmocnieniu współpracy oraz tworzeniu warunków sprzyjających przedsiębiorczości, powstawaniu i wdrażaniu innowacji, a także efektywnemu korzystaniu z dostępnych zasobów ludzkich, finansowych, rzeczowych i naturalnych. Jej zakres tematyczny obejmuje m.in. następujące zagadnienia: stabilne podstawy makroekonomiczne rozwoju, rynek finansowy, przyjazne środowisko dla przedsiębiorczości, rozwój usług, rozwój sektorów przemysłu i budownictwa, innowacyjność, społeczeństwo informacyjne, eksport i promocję gospodarki.
2. **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego** – w opracowywanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dokumencie, zwrócono uwagę na jednoczesne zwiększenie konkurencyjności i spójności społeczno-ekonomicznej Polski poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania potencjału kryjącego się w jej obywatelach. Strategia formułuje cele i priorytety oraz wskazuje najważniejsze obszary koncentracji wysiłku rozwojowego w dziedzinie rozwoju

kapitału ludzkiego. Strategia odpowiada na jedno z kluczowych wyzwań stawianych przed państwami na całym świecie, czyli załączenie efektywnej polityki społecznej z rozwojem gospodarczym.

3. **Strategia Rozwoju Transportu** – dokument przygotowany przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, którego istotą jest przedstawienie kierunków rozwoju transportu w Polsce w zgodności z celami zawartymi w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) i Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK). Wychodzi naprzeciw takim wyzwaniom współczesności, jak: sprostanie wymogom konkurencyjnej gospodarki światowej, uwzględnienie trendów demograficznych, dążenie do poprawy spójności społecznej, dostosowanie systemu transportowego do malejącej dostępności paliw płynnych na świecie. Odnosi się również do aktualnych trendów wynikających z polityki transportowej Unii Europejskiej.
4. **Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko** – dokument opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska, obejmuje dwa niezwykle istotne z punktu widzenia funkcjonowania państwa obszary. Podstawową rolą strategii jest zintegrowanie polityki środowiskowej z polityką energetyczną tam, gdzie aspekty te przenikają się w dostrzegalny sposób, ale oraz wytyczenie kierunków, w jakich powinna rozwijać się branża energetyczna oraz wskazanie priorytetów w ochronie środowiska.
5. **Strategia Sprawne Państwo** – dokument przygotowywany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, określający cele i kierunki działań, jakie należy podjąć, aby podnieść sprawność i efektywność państwa do 2020 roku. Strategia zakłada między innymi racjonalne wykorzystanie środków publicznych, porządkowanie struktur organizacyjnych, skuteczne zarządzanie i koordynację – zwłaszcza w takich obszarach, jak: finanse, zarządzanie kryzysowe i ochrona ludności, tworzenie przyjaznego dla obywateli i przedsiębiorców prawa. Zakłada również wdrożenie rozwiązań przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności polskiej jurysdykcji, likwidację barier administracyjnych, wzrost aktywności obywatela w procesach rządzenia i debacie publicznej oraz szerokie wykorzystywanie nowoczesnych technologii informatyczno-komunikacyjnych.
6. **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego** – dokument opracowywany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania w nim wskazane mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków, gdyż, „wzmacnianie kapitału społecznego jest projektem cywilizacyjnym, od którego powodzenia zależy jakość życia Polaków i rozwój gospodarczy kraju”⁵ Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych.

⁵ B. Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Słowo wstępu [w:] Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – projekt dokumentu po konsultacjach społecznych, Ministerstwo KiDN, Warszawa 10 września 2011 r., s. 9.

7. **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie** – dokument opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, wprowadzający szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi – różnych polityk publicznych, mających największy wpływ na osiągnięcie celów określonych w stosunku do terytoriów. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny.
8. **Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej** – dokument opracowywany przez Ministerstwo Obrony Narodowej, określający warunki funkcjonowania oraz sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo zewnętrzne (służba dyplomatyczna, Siły Zbrojne RP, służby specjalne), w powiązaniu z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne. Z tego też względu główny obszar zainteresowania Strategii jest ukierunkowany na bezpieczeństwo zewnętrzne i militarne, a jej zintegrowanie z innymi strategiami rozwojowymi pozwoli na wyłączenie z jej zasadniczego zakresu tematycznego innych dziedzin bezpieczeństwa narodowego, takich jak: bezpieczeństwo ekonomiczne (w tym energetyczne), obywatelskie, społeczne czy ekologiczne (w tym wodne).
9. **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa** – dokument opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, którego celem głównym jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.
10. Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopląt;
11. Program dopłat do oprocentowania kredytów na usuwanie skutków powodzi;
12. Program „Radosna szkoła” realizowany jest w latach 2009-2014;
13. Program „Cyfrowa szkoła”;
14. Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych;
15. Inne.

Rada Europejska podjęła kluczowe decyzje w sprawie budżetu unijnego na lata 2014-2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego uczestniczy w pracach nad nowymi zasadami i systemem inwestowania pieniędzy unijnych. Środki te będzie można zainwestować m.in. w **badania naukowe i ich komercjalizację, kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe) rozwój przedsiębiorczości, transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny) cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji), czy włączenie społeczne i aktywizację zawodową.**

Rysunek 4 Proponowane kierunki perspektywy finansowania na lata 2014 - 2020

Źródło: www.mrr.gov.pl

Inne dostępne źródła finansowania na lata 2014 – 2020 to:

- Konkursy i granty na poziomie Komisji Europejskiej
- Granty i konkursy ministerialne
- Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG)

11. System monitoringu i ewaluacji Strategii

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania zapisów Strategii do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego. Proces wdrażania Strategii jest rozpatrywany na trzech głównych poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i społecznym.

Poziom organizacyjny

Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu aktywizacji mieszkańców gminy, które mogą być

partnerami administracji samorządowej w procesie wdrażania. Tak realizowana zasada partnerstwa jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od komórki zarządzającej jej wdrażaniem – Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Strategii – w której składzie znajdują się: sekretarz gminy oraz kierownicy zespołów, funkcjonujących w Urzędzie Gminy Sośnicowice oraz ewentualnie inne osoby. W dalszej części niniejszego opracowania określone zostaną zasady (ramy) współpracy międzysektorowej, niezbędnej w tego typu działaniach.

Koordynacja procesu wdrażania Strategii będzie odbywać się poprzez wykorzystanie samorządowego modelu zarządzania Strategią. Model samorządowy przekazuje proces zarządzania Strategią w ręce przedstawicieli władz jednostek samorządowych, a więc w tym przypadku – Burmistrza Gminy Sośnicowice oraz Rady Gminy. Decyzje, podejmowane w porozumieniu tych organów, oparte na kompleksowym podejściu do uwarunkowań społeczno-gospodarczych, będą w bardzo istotny sposób wpływały na rozwój lokalny Gminy Sośnicowice. Celem wystąpienia efektu synergii w odniesieniu do działań władz samorządowych w zakresie stymulowania rozwoju gminy zostanie utworzony ośrodek koordynacji podejmowanych decyzji (Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Strategii). Podstawowymi zadaniami Zespołu w zakresie wdrażania Strategii i rozwoju lokalnego powinny być:

- koordynacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami,
- harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach branżowych (plany zagospodarowania przestrzennego, strategie branżowe, Wieloletnia Prognoza Finansowa, Program Ochrony Środowiska, Plan Gospodarki Odpadami, itd.),
- przedstawianie informacji o realizacji Strategii,
- pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Wszyscy partnerzy realizujący zadania w Strategii Rozwoju będą poproszeni o aktywną współpracę z Zespołem. Utworzenie takiej sieci współpracy na terenie gminy z pewnością przyczyni się do koordynacji zadań w zakresie wspierania rozwoju lokalnego, efektywniejszego generowania pomysłów na wspólne projekty oraz realnego zarządzania Strategią Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025.

Poziom merytoryczny

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie realizacji celów zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy oraz przegląd zapisów Strategii i ich aktualizację. W konsekwencji systematycznych działań wdrożeniowych i monitorujących, osiągnięte zostaną cele operacyjne (średniookresowe) i strategiczne (długookresowe). Strategia Rozwoju Gminy Sośnicowice określona została na lata 2013-

2025. Okres ten odzwierciedla kolejny okres budżetowy Unii Europejskiej oraz działania aktualizacyjne dokumentów regionalnych i krajowych.

Strategia jest nadrzędnym dokumentem prowadzącym do osiągnięcia celów średniookresowych i długookresowych w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Gminy, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Tym samym Rada będzie wsparciem merytorycznym dla Zespołu Koordynacyjnego ds. Wdrażania Strategii. Monitoring i aktualizacja będzie dokonywana zgodnie ze Statutem Gminy Sośnicowice.

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Strategii. Głównym adresatem zapisów Strategii są mieszkańcy gminy, a w szczególności:

1. Radni, pracownicy Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych;
2. Posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie subregion centralny województwa śląskiego oraz radni Sejmiku Wojewódzkiego, związani z subregionem;
3. Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu;
4. Sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe;
5. Wyższe uczelnie z terenu subregionu;
6. Organizacje pozarządowe z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki edukacyjne.

Upowszechnienie zapisów Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice wśród społeczności lokalnej ma na celu:

1. Poinformowanie o zakończeniu prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy.
2. Objaśnienie dalszych etapów procesu planowania rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie – realizacja zapisów Strategii, zaproszenie partnerów do współpracy.
3. Prezentację lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Sośnicowice, priorytetów i kierunków jej rozwoju w najbliższych latach (obszary priorytetowe i cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki interwencji).
4. Objaśnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających ze Strategii Rozwoju – z kierunków interwencji.
5. Zachęcenie do wzięcia udziału w realizacji zapisów Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice.

W celu upowszechnienia treści Strategii Rozwoju Gminy proponuje się następujące działania:

1. Opracowanie krótkiego materiału przybliżającego mieszkańcom Strategię Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025.
2. Umieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) materiału przybliżającego zainteresowanym Strategię Rozwoju Gminy Sośnicowice.
3. Udzielanie przez władze samorządowe gminy wywiadów dla prasy lokalnej i regionalnej oraz lokalnych rozgłośni radiowych na temat zakończenia prac nad Strategią Rozwoju Gminy oraz sposobów realizacji jej zapisów.
4. Przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom z terenu gminy wydrukowanego egzemplarza tekstu Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 wraz z nagraniem płytą CD, zawierającą materiał informacyjny przybliżający Strategię oraz jej pełny tekst.

Ważnym adresatem Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice jest również otoczenie jednostki, szczególnie:

1. Sąsiednie gminy,
2. Powiat gliwicki
3. Zarząd Województwa Śląskiego,
4. Organizacje samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu,
5. Organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym);
6. Potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w gminie,
7. Zagraniczni partnerzy samorządowi Gminy Sośnicowice.

Ramy współpracy międzysektorowej i międzygminnej w zakresie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Sośnicowice na lata 2013-2025 Partnerów, biorących udział w realizacji Strategii Rozwoju Gminy, można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- instytucje publiczne (władze samorządowe, instytucje użyteczności publicznej, agendy rządowe, przedsiębiorstwa komunalne),
- prywatni przedsiębiorcy i organizacje otoczenia biznesu (firmy, spółdzielnie, instytucje finansowe, izby gospodarcze, cechy rzemiosł, fundacje, stowarzyszenia gospodarcze),
- organizacje pozarządowe (towarzystwa i stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe, grupy nieformalne).

Praca zespołowa, partnerska na rzecz gminy wymaga od osób i organizacji pełnego zaangażowania i wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Być „partnerem” oznacza w pełni odpowiadać za działania własne i tych, z którymi wspólnie podejmujemy decyzje.

Niezależnie od tego, czym zajmuje się partnerstwo lokalne, można określić zestaw zasad, ram postępowania, którymi powinno się ono kierować, jeśli jego działania mają być skuteczne:

- realizm – cele i terminy ich realizacji ustalane przez partnerów muszą być możliwe do osiągnięcia;
- pragmatyzm – zdając sobie sprawę z wagi dalekosieżnych planów, partnerstwo powinno poszukiwać wymiernych i szybko osiągalnych rozwiązań, jasno zdefiniowanych problemów;
- stosowność – metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów konkretnych działań, partnerstwo musi umożliwiać osiąganie postępu w rozwoju lokalnym, przewyższanie kryzysów i osiąganie akceptowalnych rozwiązań;
- podzielenie wspólnej wizji przyszłości gminy, która rozwija się i wzbogaca wraz z realizacją projektów na rzecz rozwoju;
- otwartość i elastyczność pozwalające uczestniczyć jak największej liczbie osób w partnerstwie i gwarantujące jego zróżnicowany skład, to warunek jego pomysłowości i innowacyjności;
- wysłuchiwanie, szacunek i zaufanie, dzięki którym można przelamać potencjalne konflikty, uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejsce pozornego konsensusu;
- wzajemne zrozumienie umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów i szybkie osiągnięcie najlepszej formy współdziałania i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach;
- zrozumienie i dostosowanie się do potrzeb różnych grup społecznych w celu zmobilizowania i uczynienia odpowiedzialnymi wszystkich mieszkańców gminy;
- przejrzystość działań i troska o informowanie, tak by wszyscy mogli uczestniczyć w działaniu i przez to zmieniać swoją mentalność;
- dyskusja nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego poparcia i zaangażowania;
- determinacja (na ogół ze strony kilku kluczowych osób) gwarantująca spójność Strategii jako całości i uniemożliwiająca rozpraszanie działań.

Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym i będzie oparta o zestaw bazowych wskaźników. Poniżej zaprezentowano wybrane rodzaje wskaźników, dostosowując ich charakter do rodzaju monitorowanego celu.

Tabela 28 Mierniki celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Sońnicowice

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Mierniki	Źródła danych
Aktywna społeczność lokalna oraz dostosowane do niej usługi publiczne o wysokim standardzie	Wysoki poziom usług zdrowotnych i opieki społecznej	⇒ Liczba osób korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej	⇒ OPS

		<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej⇒ Liczba sprywatyzowanych ośrodków zdrowia⇒ Liczba wprowadzonych innowacji w sektorze ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none">⇒ baza własna⇒ badania własne⇒ badania własne
	Wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego	<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych⇒ Liczba godzin zajęć dodatkowych zorganizowanych w szkołach gminnych⇒ Liczba szkół, w których realizowane są zajęcia dodatkowe⇒ Liczba otwartych prywatnych punktów żłobkowych	<ul style="list-style-type: none">⇒ własna baza danych⇒ badania własne⇒ badania własne⇒ badania własne
	Rozwój satysfakcjonującej oferty kultury czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba wybudowanych obiektów instytucji kultury⇒ Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kultury⇒ Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych⇒ Liczba nowych zajęć i kół zainteresowań	<ul style="list-style-type: none">⇒ baza własna⇒ baza własna⇒ badania własne⇒ badania własne
	Wysoki poziom usług administracji samorządowej	<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba nowej w powierzchni przeznaczonej na działalność administracji publicznej m³⇒ Liczba powierzchni zmodernizowanej w m³⇒ Liczba przeszkolonego personelu w zakresie poprawy jakości obsługi ludności⇒ Liczba i wartość zakupionego sprzętu poprawiającego jakość obsługi ludności⇒ Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń dostosowanych do obsługi osób niepełnosprawnych i starszych w m³	<ul style="list-style-type: none">⇒ własna baza danych
Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka powiązana ze sprawnym zarządzaniem gminą angażującym mieszkańców	Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki lokalnej	<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba wysoko specjalizowanych gospodarstw rolnych⇒ Liczba gospodarstw ekologicznych – pozycja w rankingu gmin śląskich⇒ Liczba gospodarstw agroturystycznych⇒ Liczba założonych i utrzymanych w okresie obejmującym Strategię Rozwoju pozarolniczych działalności gospodarczych	<ul style="list-style-type: none">⇒ dane JST⇒ MRiRW⇒ dane JST⇒ CEIDG

		<ul style="list-style-type: none">⇒ Powierzchnia terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod działalność gospodarczą⇒ Liczba inwestycji	<ul style="list-style-type: none">⇒ dane własne
	Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi	<ul style="list-style-type: none">⇒ Liczba projektów w partnerstwie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego⇒ Wysokość środków publicznych przekazanych organizacjom pozarządowym w ramach zlecenia realizacji zadań publicznych	<ul style="list-style-type: none">⇒ badania własne⇒ badania własne
	Określenie specjalizacji regionalnej i promocji gminy	<ul style="list-style-type: none">⇒ Wysokość środków przeznaczonych na promocję gminy⇒ Częstotliwość pojawiania się informacji na temat Gminy Sośnicowice w mediach lokalnych i regionalnych	<ul style="list-style-type: none">⇒ badania własne⇒ badania własne
Rozwinięta infrastruktura zapewniająca wysoki komfort życia oraz czyste i zadbane środowisko naturalne w gminie	Atrakcyjne warunki mieszkaniowe gminy	<ul style="list-style-type: none">⇒ Powierzchnia przestrzeni publicznych poddanych rewitalizacji⇒ Powierzchnia terenów gminnych przeznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe⇒ Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none">⇒ baza własna⇒ baza własna⇒ GUS
	Wysoka jakość i ochrona środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none">⇒ Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji sieciowej oraz wodociągów sieciowych (% ogółu mieszkańców)⇒ Odpady komunalne zebrane selektywnie z odpadów komunalnych ogółem (%)	<ul style="list-style-type: none">⇒ badania własne⇒ badania własne
	Poprawa infrastruktury drogowej oraz dostępności komunikacji zbiorowej	<ul style="list-style-type: none">⇒ Średni czas dojazdu komunikacją publiczną z miasta Sośnicowice do Gliwic⇒ Średni czas dojazdu komunikacją publiczną z miasta Sośnicowice do Katowic⇒ Długość zmodernizowanych dróg⇒ Długość wybudowanych chodników⇒ Długość zmodernizowanych chodników	<ul style="list-style-type: none">⇒ badania własne⇒ badania własne⇒ baza własna⇒ baza własna⇒ baza własna

Źródło: Opracowanie własne

Dane dotyczące zaproponowanych powyżej wskaźników dostępne są w ramach oficjalnej statystyki i będą pozyskiwane m.in. z Banku Danych Regionalnych, sprawozdań gminnych oraz z określonych wydziałów Urzędu Miejskiego w Sośnicowicach.

